L'ús social dels barris metropolitans

Informe sobre la vida pública al barri de Can Sant Joan

Àrea Metropolitana de Barcelona

Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona

Barcelona Regional

Maig de 2021

L'ús social dels barris metropolitans.

Informe sobre la vida pública al barri de Can Sant Joan.

Maig de 2021

Equip de recerca:

IERMB: Marta Murrià, Carlos González, Cristina Sobrino

BR: Ioanna Spanou, Miquel Pybus, Erick Valdez, Núria Piè, Margherita Neri, Belén Parejo, Gemma Conde, Javier Villena, Maria Foselli.

Equip de suport tècnic:

Samuel Eleuterio, Elisabet Queralt, Francesc Coll

Coordinació:

Alba Paternain i Guillem Espriu

ÍNDEX

Fonts d'informació i aspectes metodològics **5**
Encaix territorial de la ciutat i interpretació dels seus límits i entorns més pròxims **7**
Valors de l'entorn 9
Marc general de referència **11**
Marc històric 11
Planejament urbanístic vigent 12
Grau d'execució del planejament 13
Situació demogràfica 14
Estat actual del barri **17**
Activitats en planta baixa 18
Usos dels edificis, mixticitat i estat de les façanes 18
Connectivitat **20**
Jerarquia viària 20
Xarxa de transport públic 21
Qualitat ambiental de l'espai públic **22**
Qualitat acústica 22
Qualitat lumínica 25
L'entorn per a la mobilitat activa i els elements de suport a la utilització dels espais **28**
Itineraris de vianants i xarxa ciclable 28
Tipus de paviments i estat de les voreres 29
Passos de vianants 31
Barreres arquitectòniques i accessibilitat: 32
Permeabilitat: 35
Mobiliari i verd urbà 40
La convivència amb els vehicles 41
Usos dels espais **48**
Freqüentació 48
Usos estàtics i dinàmics 51
Horaris 55
Freqüentació dels espais del barri segons gènere i edat de població 60
El barri per a la pràctica quotidiana: pràctiques, discursos i característiques dels espais **68**
El barri per a desplaçar-se a peu i passejar 69
El barri per a l'estada i per a la relació 76
El barri com espai de joc 84
Síntesi de la valoració dels espais del barri per a les activitats 86
Elements de balanç i diagnosi **88**
Annex de mapes **92**

Introducció

El barri exerceix un paper rellevant en les accions i en l'imaginari de les persones, doncs gran part de les activitats quotidianes es desenvolupen en l'entorn residencial. Els seus carrers, places i, en definitiva, els espais comuns, constitueixen la base material de la vida urbana on les relacions socials són possibles. Així doncs, un dels reptes que han d'afrontar les polítiques metropolitanes és la implementació d'actuacions dirigides a incrementar la intensitat i el valor d'ús dels espais quotidians, el seu potencial relacional i la seva adequació per a respondre les necessitats i preferències dels diferents segments de població. El disseny de programes i intervencions en aquest sentit necessita d'eines de coneixement sobre les relacions i la convivència des d'una òptica de la vida quotidiana: de com les pràctiques socials i les relacions es plasmen en contextos particulars.

Per a donar resposta a aquestes necessitats d'informació des de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona i Barcelona Regional, s'inicià una línia de treball que té per finalitat conèixer quins són els principals espais d'ús i de relació als barris metropolitans, les seves característiques físiques, les pràctiques socials que s'hi duen a terme i el perfil de les persones que els utilitzen. Tot plegat amb l'objectiu d'identificar possibilitats de millora que puguin contribuir a ampliar el potencial d'ús dels espais metropolitans per a la seva població. Es tracta, sens dubte, d'un objectiu ampli, pel que el desenvolupament de la línia d'anàlisi és gradual, a mesura que les tècniques d'anàlisi es van aplicant a diferents tipologies de barris i espais de l'àrea metropolitana. El barri de Can Sant Joan de Montcada i Reixac s'afegeix així al conjunt de barris que s'han estudiant des de l'any 2018: Les Planes de Sant Joan Despí, Sant Cosme del Prat de Llobregat, el Pomar de Badalona, Can Sellarès de Viladecans, i la ciutat de Badia del Vallès.

Els estudis sobre l'ús social elaborats en els diferents barris aportaran indicadors i informacions d'utilitat per a l'elaboració d'una guia sobre la vida pública als barris metropolitans on es proposaran indicadors d'avaluació i recomanacions d'actuació des d'una doble perspectiva: urbanística i social. Aquesta guia tindrà l'objectiu de servir com una eina que permeti examinar la capacitat dels espais urbans per generar pràctiques socials quotidianes i aportar informació sobre intervencions il·lustratives mitjançant diverses estratègies d'intervenció institucionals i comunitàries que podrien resultar beneficioses per a la promoció de la vida pública als barris.

Pel que fa a l'estructura de l'informe, aquest s'inicia amb la descripció dels aspectes metodològics. Seguidament s'ofereix una aproximació a l'encaix territorial de Can Sant Joan a partir de la descripció dels seus límits i la relació amb els seus entorns.

Un cop ubicat el barri, es presenta un marc general de referència. Partint d'una breu història, s'avança fins el moment actual per examinar quin és el planejament urbanístic vigent i el seu grau d'execució, així com la situació demogràfica del barri.

L'apartat següent suposa un canvi d'escala. Proposa una descripció sobre quin és l'estat del barri en l'actualitat, examinant quins són els usos principals del sòl i dels edificis, i també les activitats en planta baixa. El següent punt aborda la connectivitat del barri, tant pel que fa al seu viari com al transport públic i a continuació es tracta la qualitat ambiental del barri en termes acústics i lumínics.

Seguidament s'analitza com el barri facilita les formes de mobilitat activa, estudiant l'extensió de la xarxa ciclable, els itineraris a peu, els tipus de paviments i estats de les voreres i aspectes relacionats amb l'accessibilitat, la permeabilitat, i la presència d'elements de suport. L'apartat clou amb l'estudi de la convivència entre les persones i els vehicles.

Una vegada descrit el barri en termes principalment físics, es ressegueixen les pràctiques quotidianes d'ús de les persones. Concretament, es quantifica la freqüentació dels espais, els horaris d'ús, el perfil dels usuaris i les activitats que duen a terme. També s'exposen les opinions de les persones del barri sobre els millors i pitjors espais per a dur a terme les activitats quotidianes. L'estudi clou amb un apartat de balanç i elements per a orientar la intervenció.

Fonts d'informació i aspectes metodològics

L'objecte d'estudi d'aquest treball és ampli, pel que en el seu abordatge s'han utilitzat diferents fonts d'informació. Concretament:

- **Sistemes d'informació cartogràfica i urbanística**. S'utilitzen diferents bases cartogràfiques i d'informació disponibles de les diferents fonts públiques, com per exemple ICGC, AMB, amb l'objectiu de realitzar les anàlisis tècniques que han permès fer una diagnosi dels aspectes de caracterització i funcionament de l'espai de la vida pública.

- **Observació social sistemàtica d'entorns físics i usos socials**. Es tracta d'una tècnica que permet recollir de forma estructurada, sistematitzada i quantificable, característiques contextuals dels barris a petita escala, relacionades tant amb les característiques i la qualitat de l'entorn físic com amb l'ús dels espais. Aquesta observació es va dur a terme entre els dies 7 d'octubre i 24 de novembre de 2020, pel que cal tenir en compte que es van realitzar en el context de la pandèmia, pel que necessàriament això té efectes en l'ús dels espais[1]. Tot i que es van deixar de realitzar observacions en el període en què bars i restaurants i estaven tancats per reprendre-les novament quan es van flexibilitzar les mesures, els usos i freqüentacions recollits poden ser menors o diferents dels que es donaven abans de la pandèmia, i, en tot cas, caldrà veure en el futur quins canvis han estat puntuals i quins esdevindran permanents o estructurals[2]. Les observacions es van dur a terme a peu per part d'un tècnic que prèviament va fer una formació. Es va recollir informació d'un total de 80 unitats d'observació (trams de via, camins, parcs/places/espais, trams d'escales).

[1] D'acord amb l'Enquesta de Relacions Veïnals i Convivència de l'AMB (ECAMB 2020) prop d'una tercera part de la població metropolitana passeja i utilitza amb menys freqüència els parcs i places dels barris per temor al contagi.

[2] Les observacions es van realitzar durant diversos períodes de restriccions. El 16 d'octubre entra en vigor el tancament de bars i restaurants, la prohibició de reunió de més de sis persones; la suspensió de l'activitat presencial a les universitats i la limitació a l'aforament de les activitats de culte, i a partir de 30 d'octubre es limita l'entrada i sortida de persones de cada terme municipal en cap de setmana (aspecte que no afecta a les observacions dins del barri, realitzades de dilluns a divendres). També es restringeix l'activitat comercial als establiments de menys de 800 metres quadrats. El 23 de novembre es reobren bars i restaurants durant el dia, amb un màxim de quatre persones per taula, amb ocupació plena de terrasses i 30% a l'interior, i es reprenen, amb restriccions, activitats esportives i culturals .

Unitats d'observació social sistemàtica. Can Sant Joan. *Font: IERMB*

- **Entrevistes estructurades a la població**. El seu objectiu ha estat el d'identificar aquells espais del barri que, segons la seva població, són els millors i pitjors per a dur a terme quatre tipus d'activitats (jugar, fer esport, passejar i relacionar-se) i descriure les seves característiques. Per aconseguir pluralitat en les respostes, les persones entrevistades s'han seleccionat amb ajuda de persones tècniques de Can Sant Joan i s'han vehiculat a través de l'Institut Escola El Viver, La Perifèrica, l'AAVV de Can Sant Joan, Cultura i Barri[3]. Tal com mostra la taula següent, el nivell de resposta ha estat especialment elevat entre la infància, pel que els resultats de les entrevistes s'han d'interpretar en gran part des dels ulls d'aquesta població. Degut a la Covid-19, totes les entrevistes van ser autocumplimentades a partir d'un qüestionari online, pel que no sempre s'ha pogut garantir la diversitat de sexe i edats. En total s'han realitzat 94 entrevistes durant els mesos de Novembre i Desembre de 2020, que presenten la distribució següent:

Grup d'edat	Dones	Homes	Total
Menor de 16 anys	34	26	60
De 16 a 29 anys	2	1	3
De 30 a 44 anys	19	4	23
De 45 a 64 anys	7	0	7
De 75 anys o més	1	0	1
Total	**63**	**31**	**94**

Caracterització de les persones entrevistades a Can Sant Joan. *Font: IERMB*

[3] Aquest treball no hagués estat possible sense la col·laboració d'Alícia Cuello (Cap d'Estudis IE El Viver), l'Antonio de l'entitat La Perifèrica i que també és el que ens va introduir a la Taula Comunitària del barri i vam poder donar a conèixer l'estudi, el José Luis Conejero (President de la AVV) i la Raquel Cros de l'entitat Cultura i Barri.

Encaix territorial de la ciutat i interpretació dels seus límits i entorns més pròxims

El barri s'ubica en el punt històricament més estratègic del municipi de Montcada i Reixac, just a l'entrada nord del pla de Barcelona[4], justament al punt on el congost del riu Besòs es troba encaixat entre la Serra de Collserola i la Serralada de Marina.

La totalitat del municipi es troba travessada i lacerada per infraestructures viàries i ferroviàries que ocasionen una clara fragmentació dels diferent teixit residencials i industrials del municipi. El barri en aquest sentit n'és un punt crític.

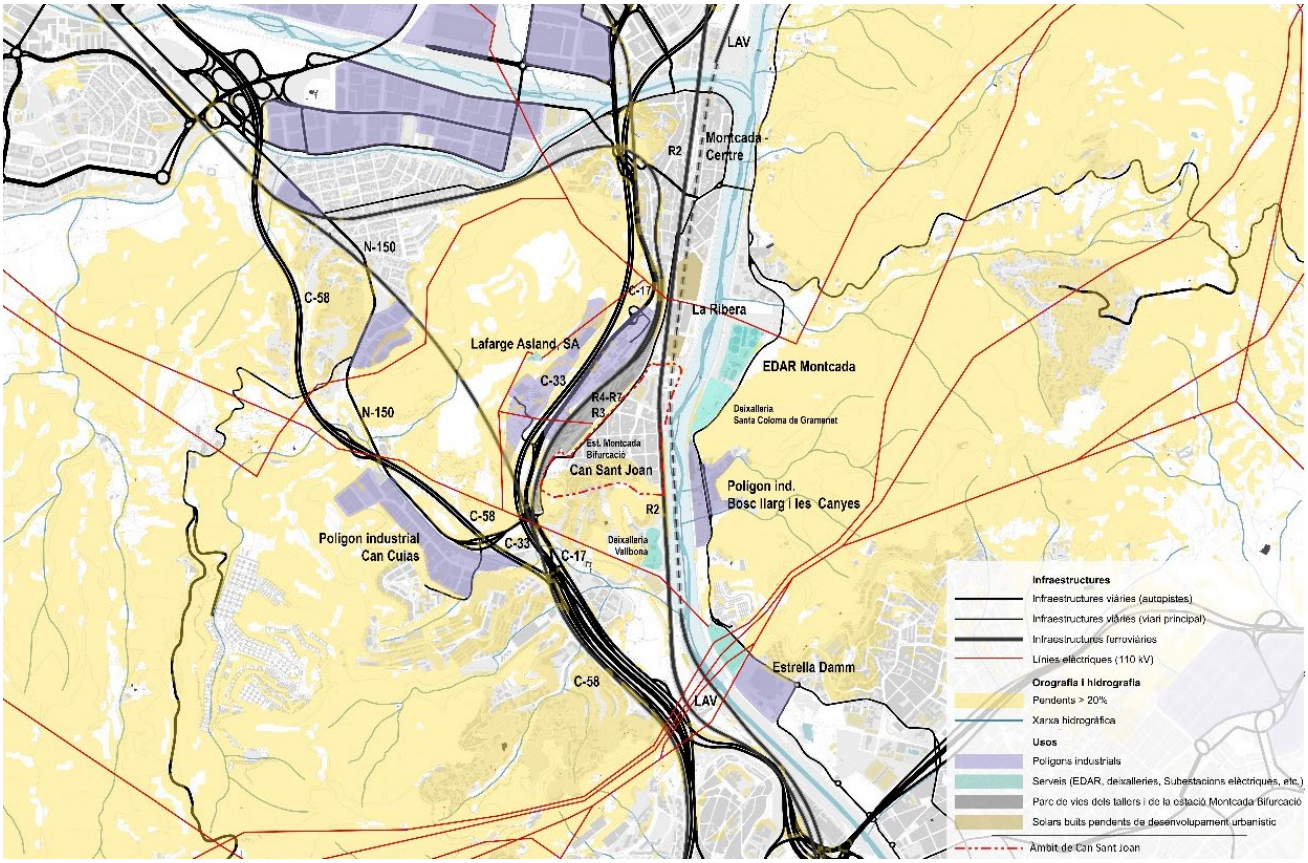

Condicionants i fragilitats territorials. *Font: BR a partir de la cartografia en escala 1:5.000 de l'AMB*

[4] El barri se situa dins del congost de Montcada, reconegut com uns dels cincs Paisatges d'Atenció Especial (PAE), definits al catàleg del Paisatge de la RMB, pel seu caràcter significatiu per a la Regió metropolitana, la seva singularitat i/o complexitat territorial, però també per estar subjecte a dinàmiques de transformacions considerables. El congost de Montcada, juntament amb el corredor de Llobregat, constitueix les dues portes d'accés a Barcelona més significatives.

Les infraestructures viàries, és a dir els traçats de la C-58, C17, C-33, N-150 i el traçats ferroviaris (R2[5], R3, R4, R7) que envolten el barri produeixen un efecte barrera aïllant respecte al seu entorn i el territori. Més específicament:

a) A l'oest, la platja de vies d'estacionament i tallers de l'estació de Montcada Bifurcació, situats en una plataforma a una cota de 7 m per sobre el pla de ciutat, constitueix la barrera més pròxima pel barri cap al Turó de Montcada. A aquesta s'afegeixen en aquesta direcció les barreres determinades per les autopistes (C58 i C17).
b) A l'oest, Can Sant Joan queda aïllat pels desplaçaments a peu i en bicicleta cap al Collserola, particularment cap a les properes àrea de Can Cuiàs i a Ciutat Meridiana, a causa de les vies del tren, de les autopistes (C58 i C17), del viaducte de Montcada, del viari interurbà de la N150 i del viari urbà, que fragmenten molt l'espai lliure dificultant concretament els recorreguts per als vianants i els ciclistes.
c) A l'est, la línia de tren R2, també a una cota més elevada respecte al pla de ciutat (2 m) separa el teixit urbà de la ribera del Besòs, l'únic pas inferior per a vianants, amb poc gàlib, es troba cap al nord, prop del carrer del Molí[6].
d) Al sud, el vessant nord del Turó de Can Sant Joan, a l'àmbit de la Muntanyeta, es caracteritza per una topografia complicada a causa dels forts pendents.
e) Al nord, en el punt on conflueixen les línies ferroviàries abans esmentades, trobem el Parc de les Aigües. Aquest parc constitueix la part final del barri cap al nord i cap als altres barris de Montcada i Reixac. Es troba flanquejat al costat oest per l'avinguda de la Ribera, que el separa respecte a la vora del riu Besos, i al costat est per les vies del tren de les R3, R4-R7, i per l'avinguda de la Unitat. Aquesta puja de cota i connecta, mitjançant el pont de la Mina, amb l'avinguda de la Ribera, sobrevolant transversalment el parc en el mig. Aquestes avingudes representen l'única connexió viària entre Can Sant Joan i els altres barris del municipi, en concret amb el barri de la Ribera i Montcada-centre. Una connexió a peu és possible també mitjançant els recorreguts interns del costat est del parc i el carrer de les Aigües que flanqueja l'R2.

L'orografia es un altre factor que condiciona la relació de l'àmbit amb el seu entorn: Can Sant Joan, encara que tingui una orografia bastant suau, s'ubica entre les dues zones amb més pendents del municipi. En l'àmbit de la Muntanyeta, per exemple, els terrenys tenen pendents entre el 30 i 40% generalment i al vessant est, cap al riu, els pendents varien entre el 40 i 80%.

Tanmateix, l'aïllament de l'àmbit del seu entorn pel pas de les infraestructures i l'orografia, s'accentua per la presencia d'usos que no afavoreixen la permeabilitat i la integració. Destaquem la depuradora (EDAR Montcada), una infraestructura ambiental d'àmbit metropolità, així com la presència de polígons i àmbits industrials al llarg de les infraestructures, com per exemple el teixit industrial de Can Cuiàs (1976), a tocar de la Ciutat Meridiana, i la Cimentera Asland (instal·lada el 1917), situada entre el Turó de Montcada i la platja de vies de l'estació de Montcada Bifurcació, travessada pels traçats de l'autopista C33 i de la C-17. Al barri de la Ribera, abans conegut com a barri de la Valentine, els dos grans solars buits i tancats, el primer de 1ha i el segon de 3ha, on hi va haver la fàbrica Intorsa i la fàbrica Valentine respectivament. La presència d'aquests solars contribueixen en la percepció d'aïllament i separació del barri respecte als altres teixits urbans de l'entorn, principalment del barri de Montcada-Centre.

[5] Cal ressaltar que, després d'anys de reivindicacions veïnals, finalment a finals del 2010 es va aprovar el projecte de soterrament de la línia R2, la qual circularà paral·lelament a la nova línia d'alta velocitat (LAV) 5 entre Barcelona i la frontera Francesa, que ja es troba en execució. Aquest projecte, una vegada finalitzat constituirà una millora rellevant per al barri i per al municipi en general, eliminant un element de barrera i fragmentació.
[6] Un altre pas es troba al vessant sud del Turó de Can Sant Joan, en Vallbona, en proximitat del Rec Comtal, al Carrer de la Torre Vella.

Valors de l'entorn

El Turó de Can Sant Joan, malgrat la pressió del creixement urbà, la incidència de les infraestructures de transports, la presència d'activitats periurbanes i la conseqüent pèrdua progressiva de cobertura forestal, és un lloc estratègic per a la connectivitat ecològica a escala Metropolitana, ubicat entre la Serralada Marina, el riu Besòs i la Serra de Collserola, elements estructurants de la infraestructura verda metropolitana i de les xarxes d'espais naturals protegits reconegudes pel planejament i d'altres figures de protecció. Destaquem:

- Espais oberts amb protecció especial o preventiva, identificats pel Pla Territorial Metropolità de Barcelona (PTMB). El PTMB Pla Territorial Metropolità de Barcelona, aprovat l'any 2010, situa el barri com a punt estratègic per a la connectivitat ecològica a escala metropolitana, entre el Parc Natural de Collserola, la Serralada de Marina i la Serralada Prelitoral[7].
- Espais naturals de protecció especial, ENPE, de Catalunya (Turó de Montcada, Serra de Collserola).
- Espais d'Interès Natural que formen part d'un PEIN (Turó de Montcada, Serra de Collserola i les últimes elevacions de la Serralada Marina).
- Espai de la xarxa natura 2000 (Turó de Montcada, Collserola i les últimes elevacions de la Serralada Marina).

Pel que fa els valors paisatgístics i patrimonials, als entorns de Can Sant Joan ressalta la presència de preexistències de valor històric i cultural catalogades en l'àmbit municipal i elements rellevants del patrimoni arqueològic i arquitectònic, alguns identificats per l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (IPAC), amb categories de protecció BCIN (béns culturals d'interès nacional) i BCIL (béns culturals d'interès local). En destaquen:

- Turó de Montcada (BCIN)
- Poblat ibèric de Puig Castellar (BCIL)
- Rec Comtal (BCIL)[8].
- La Mina i el Reixagó (BCIL)
- Casa de les Aigües (BCIL) [9], integrat dins el Parc de les Aïgues.
- Can Zam i Sorreses de Can Zam (BCIL)

També cal esmentar la proximitat a l'Horta de la Poderosa, situada al costat de Vallbona entre els traçats viaris de les C-58, C-33 i C-17 per una banda i per l'altra les vies ferroviàries i el riu Besòs.

---

[7] El PTMB identifica 2 eixos connectors (espais potencials de fluxos ecològics):
- Connector Serralada Prelitoral (connector amenaçat per continus urbans), que per una banda enllaça el Pla de Rocamora amb el turó de Montcada, i per l'altra continua més a nord del Pla de Rocamora seguint espais agro-forestals estructurats per les ries Seca i de Polinyà.
- Connector Collserola – Serralada Marina, que camina al llarg de la Serralada litoral.

Al mateix temps, el turó de Can Sant Joan i el de Montcada constitueixen àmbits crítics per a la connectivitat ecològica, a causa de l'elevat grau de fragmentació produït per les múltiples infraestructures, abans esmentades, que creuen el territori.

[8] El projecte de recuperació del tram de Rec Comtal a l'àmbit d'estudi va ser inaugurat en el 2020, respon a una reivindicació històrica dels veïns, i reforça el seu valor com a element connector entre barris, i com a element significatiu de valor ambiental i patrimonial.

9 Trobem el seu origen en el 1879. Tot i que originàriament era destinat a la captació i tractament d'aigües dels cabals subterranis, l'ús actual és de museu de les aigües i constitueix uns dels equipaments del barri. El conjunt és una mostra de la gestió del subministrament de l'aigua a Barcelona al llarg dels segles. Els seu estat de conservació és bo i va ser rehabilitat el 1999

En quant a la connexió de l'àmbit amb les xarxes d'itineraris de llarga distància a peu i en bici i la connexió amb els elements naturals que l'envolten:

- En les proximitats s'hi troba situada l'àrea de lleure de Can Cuiàs (22 ha), ubicada al costat del polígon industrial homònim. Aquesta àrea equipada amb bancs i taules, constitueix una porta d'entrada al Parc de Collserola des de Montcada i Reixac a través d'una xarxa de camins que recorren el parc i connecten amb elements de patrimoni cultual del territori.
- Al costat est del barri, separat d'aquest per la línia R2, trobem el Parc Fluvial del Besòs, uns dels espais oberts més importants de la Regió Metropolitana de Barcelona, en termes de valor ambiental i paisatgístic. A partir del pont per a vianants i bicicletes al costat del Parc de les Aigües, existeix un recorregut a peu que puja pel marge esquerre del riu Besòs permetent als vianants connectar per una banda amb els recorreguts del Parc fluvial i per altra amb el Parc de la Serralada Marina pujant pel torrent de Vallençana així com també amb l'itinerari Coll de la Font de la Cera - Montcada i Reixac[10]. La connexió del barri amb el carril bici existent al marge esquerre del Besòs es garanteix travessant el riu pel pont d'ús exclusiu per a vianants i bicicletes al costat del Parc de les Aigües.
- A les proximitats del barri també trobem el Rec Comtal que recorre el peu del turó de Can Sant Joan. Aquesta estructura històrica per abastir d'aigua a Barcelona tenia origen a la confluència del riu Ripoll amb el Besòs al terme municipal de Montcada. El projecte per a la millora del pas dels vianants pel camí del Rec Comtal, dota valor paisatgístic i genera un itinerari entre els barri de Can Sant Joan i Vallbona.

Cal destacar que per Can Sant Joan i per Vallbona també passa la Ronda Verda, un circuit senyalitzat de camins i carrils per bicicletes que passa pels grans sistemes naturals de la comarca del Barcelonès.

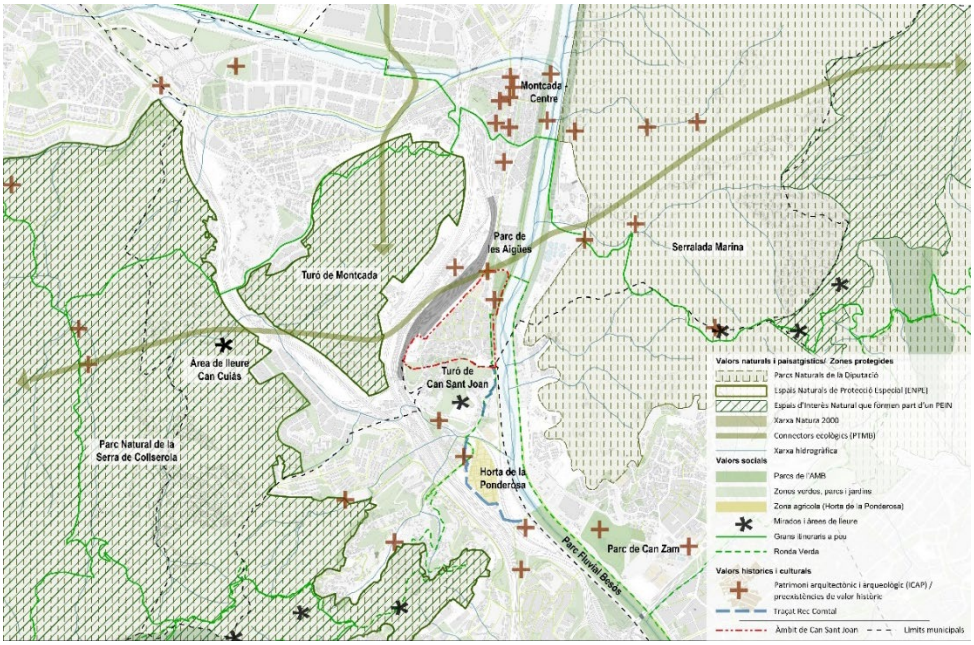

Valors paisatgístics i patrimonials. *Font: BR a partir de la cartografia en escala 1:5.000 de l'AMB*

[10] L'itinerari Coll de la Font de la Cera - Montcada i Reixac, per una banda es dirigeix cap a la Serralada Marina i la Serralada Litoral i per l'altra banda puja riu amunt per la vora esquerra i el creua al pont per a vehicles de Montcada - Centre per connectar-se amb altres 3 grans itineraris a peu: Sant Vincent de l'Hort - Montcada i Reixac, que corre al llarg de la Serra de Collserola; Montcada i Reixac - Sabadell; i Ripollet – Sentmenat. (Font: Gran itinerari a peu, Catàleg del paisatge de la RMB, 2010).

Marc general de referència

Marc històric

El barri de Can Sant Joan, juntament amb els altres barris de Mas Rampinyo, Terra Nostra i Montcada Centre és un dels quatre nuclis històrics que configuren el municipi de Montcada i Reixach. Dels seus antecedents històrics, més enllà dels assentaments ibers i romans, Montcada i Reixac destaca per dues qüestions: d'una banda per ser un municipi capital per la provisió d'aigua i, d'altra banda, com altres municipis de l'àrea metropolitana de Barcelona, pel binomi industrialització-immigració característic dels anys 50-70 a Catalunya.

Pel que fa la seva relació amb l'aigua, el municipi té un paper fonamental tant en la seva gestió com en el seu abastiment a la ciutat de Barcelona. Es creu que en el temps dels romans es construí part del rec (conegut actualment com a rec comtal) el qual recollia les aigües superficials dels riu Besòs i les transportava fins als banys públics de Barcino. Després d'un període d'abandonament, amb el pas dels segles, l'aigua que recollia el rec també es va destinar al consum i, degut a la seva proximitat amb el riu Besòs, l'any 1787, sota el regnat de Carles III, com a conseqüència d'una sequera i l'augment de la demanda, es van construir les primeres galeries primer sota la llera del Besòs i posteriorment a la llera del Ripoll. També en aquell període, es construeix la mina de Montcada o Reixagó amb l'objectiu d'augmentar la capacitat del rec. Més tard, l'any 1878 es van construir els pous de captació i les bombes de vapor que van permetre la millora en la provisió de l'aigua a la ciutat de Barcelona. Ara bé, aquesta qüestió va estar sempre envoltada de certa polèmica entre Barcelona i el dret tradicional que pertanyia la comunitat de regants de la sèquia comtal. Així, el Reixagó, repartia la distribució de l'aigua: un terç per a l'Ajuntament de Barcelona i dos per a la Junta de Regants de la Sèquia. La reixa protegia sota clau la partició acordada, i només s'obria en presencia de les dues parts. No hi ha acord fins a quin moment es va subministrar aigua a Barcelona, mentre en alguns escrits es situa en l'any 1965, en d'altres es situa en l'any 1989.

Comparació de les ortofotos, de l'any 1945 i de l'any 2021. Font: IERMB, a partir del Comparador Històric del territori de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

La segona qüestió per la que Montcada i Reixac destaca té a veure amb el procés d'industrialització. L'arribada del ferrocarril el juliol de 1854 es considera l'aspecte clau que accelera el desenvolupament econòmic i social del municipi. Així, degut a la proximitat amb la xarxa ferroviària, l'existència de pedra calcària al turó de Montcada, així com la proximitat al port de Barcelona, l'octubre de 1916 s'instal·la l'empresa de ciment Asland al municipi. Aquest fet, juntament amb les fàbrica de sedes Ferrer i Bernades (1930) i la fàbrica de cables Aismalibar (1934), desenvolupen el teixit industrial del territori. El barri de Can Sant Joan, tal i com el coneixem en l'actualitat, ja en aquell primer moment d'industrialització es conforma a partir de persones migrades d'origen andalús que habiten les cases del ferroviaris o són els treballadors de la fàbrica Asland. Un cop superada la Guerra Civil i la postguerra, Montcada i Reixac experimenta un

fort i sostingut creixement industrial que va suposar la creació de nous polígons industrials com el polígon del Pla d'en Coll amb la factoria Nissan Motor Ibèrica, el de l'avinguda de la Ribera amb la fàbrica Valentine, el de la Ferreria, el de Sant Pere de Reixac i el de Can Cuiàs. A partir del 1950 sofrí un creixement poblacional extraordinari a causa de la immigració i, arran del desenvolupament industrial, adquirí un caràcter més obrer. Paral·lelament, per la seva proximitat a Barcelona, també es desenvolupen els traçats de les noves infraestructures així com l'entramat de vies de comunicació que entretallen el municipi.

Planejament urbanístic vigent

Degut a l'orografia i evolució històrica del barri, al barri de Can Sant Joan trobem dos teixits edificats molt diferenciats. Per una banda, trobem les edificacions del Turó on la qualificació urbanística és d'edificació aïllada subzona plurifamiliar IV (20a/9). L'altre té una configuració d'eixample, que manté la clau original del PGM de zona de densificació urbana semiintensiva (13b), que respon a un teixit d'eixample suburbà, amb ús principal d'habitatge.

Es preveu l'obertura de la continuació del carrer del Carril que ara acaba amb la intersecció del carrer Molí, per a que continuï fins a l'avinguda de la Riera amb un traçat paral·lel a les vies ferroviàries. Aquesta actuació restaria superfície de l'equipament escolar i l'espai verd contigu. Alhora s'aprofita la intervenció per ampliar la secció del carrer donada la proximitat de les vies ferroviàries, i afectant d'aquesta manera totes les edificacions alineades a aquest vial (claus 13b i 7a). Actualment, l'execució d'aquestes reserves es fa necessària fer-la vinculada a una reflexió urbana conjunta de tot el municipi en relació amb el projecte de soterrament de la línia ferroviària.

A la part del Turó, per arribar a la situació actual del planejament urbanístic, el barri ha passat per un seguit de plans i modificacions de plans que s'expliquen a continuació. Tot i les variacions entre ells, els objectius principals de tots ells s'han mantingut al llarg del temps: com millorar l'accessibilitat, dotar d'espai públic de qualitat, i regenerar el teixit edificat allà on les edificacions es troben en pitjor estat. El Pla General Metropolità qualificava el Turó de Sant Joan de zona de renovació urbana i rehabilitació (clau 16), que correspon a sòls amb baix nivell de dotacions i edificacions necessitades de millora, i que preveia actuacions a definir mitjançant l'elaboració de plans especials.

Posteriorment el barri ha experimentat canvis i millores derivades de diverses modificacions del PGM original i altres plans. La primera Modificació del Pla General Metropolità (MPGM) va ser l'any 1994 i delimitava una àrea a la part esquerra de l'àmbit, limitada per les vies ferroviàries i el turó. Es plantejava la necessitat de dotar al barri amb un centre d'ensenyament secundari, aconseguint qualificar més sòl d'equipament, ja que era escàs. També es proposava adequar l'accés rodat a Can Sant Joan des de les carreteres N-150 i N-152. El projecte de l'equipament escolar no va tirar endavant, però si ho va fer la millora de les connexions rodades.

Uns anys després, el 2000, es va aprovar un Pla Especial de Reforma Interior (PERI). Alguns objectius eren tractar els habitatges en mal estat, adquirir sòls afectats per a l'administració pública, eixamplar els carrers i millorar la mobilitat interna a peu. Es qualificava les zones d'ordenació en edificació aïllada plurifamiliar, que té uns paràmetres molt diferents a les edificacions existents. També es volia ampliar la secció dels carrers, afectant l'alineació de les façanes costat sud.

L'any 2008, derivat de la llei de barris, l'ajuntament de Montcada i Reixac va aprovar el projecte d'intervenció integral de la muntanyeta de Can Sant Joan. Aquest projecte proposava actuacions de caire urbanístic i social. Un cop més l'objectiu era millorar l'accessibilitat i eliminar barreres arquitectòniques instal·lant escales mecàniques, i potenciar aquells espais verds que podien transformar-se en llocs de trobada i esbarjo.

Finalment, l'any 2014 es va tramitar una Modificació Puntual del PGM (MpPGM) amb l'objectiu de transformar i reordenar urbanísticament part dels terrenys del barri, amb la tramitació en paral·lel del Text refós de la Modificació puntual del PERI Turó de Sant Joan, donant coherència als dos documents. Aquests canvis en el planejament tenen com a objectiu facilitar les actuacions d'esponjament i d'accessibilitat al barri previstes pel projecte d'intervenció integral mencionat anteriorment. S'aborda la millora de l'accessibilitat des de tres fronts; perllongar el carrer Vinyes, construir escales mecàniques entre els carrers Pont i Triangle i reurbanitzar la plaça del Bosc. Per fer-ho, se suprimeixen les unitats d'actuació aïllada que ja han estat executades i es mantenen la resta de polígons d'actuació originals del PERI que no es modifiquen. L'àmbit de la modificació inclou les unitats d'actuació UA-2 i UA-6 i les actuacions aïllades AA-7 i AA-8 del PERI, que passen a formar part del PMU-1, situant nou aprofitament que permetrà la construcció de 40 habitatges i comercial-terciari en planta baixa a l'antiga UA-2, mentre que la resta d'àmbits discontinus són per a la cessió i obtenció de zones verdes.

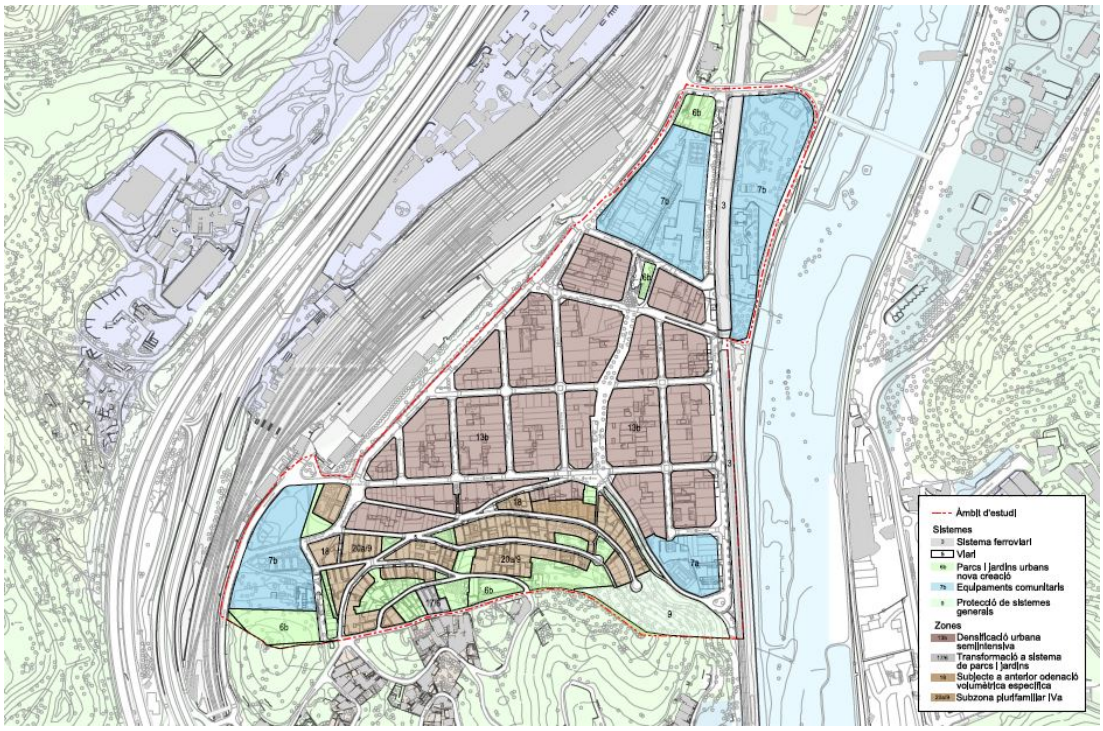

Planejament urbanístic vigent, *Font: BR a partir del refós de planejament de l'AMB*

Grau d'execució del planejament

Pel que fa a l'execució del planejament vigent, encara no s'han desenvolupat les dues reserves d'equipament (clau 7a i 7b) ni l'ampliació i obertura del carrer del Carril.

En quant a tots els àmbits delimitats als plans i modificacions, només el PMU-1 i l'UA-1 han estat executades parcialment, instal·lant escales mecàniques i creant i reurbanitzant espais lliures. Les altres actuacions encara no s'han posat en marxa.

Al llarg dels anys s'ha demostrat la importància de millorar l'accessibilitat interna del barri. Executar les actuacions pendents contribuiria a dignificar el barri facilitant el desenvolupament de la vida quotidiana en els espais públics però també dels habitatges. També és una bona oportunitat de millora pel barri el

desenvolupament dels dos equipaments perimetrals, ja que es tracta d'un total de quasi 18.000 metres quadrats que podrien aportar diversitat d'usos i cohesió social.

Pel que fa a la configuració ferroviària que afecta l'àmbit, cal afegir que el projecte de soterrament de la línia ferroviària R2 es troba redactat, a l'espera de l'inici de les obres. Aquest fet permetria millorar substancialment la situació dels barris de Vallbona i Can Sant Joan, afavorint la seva connexió amb el riu i dels dos barris entre sí.

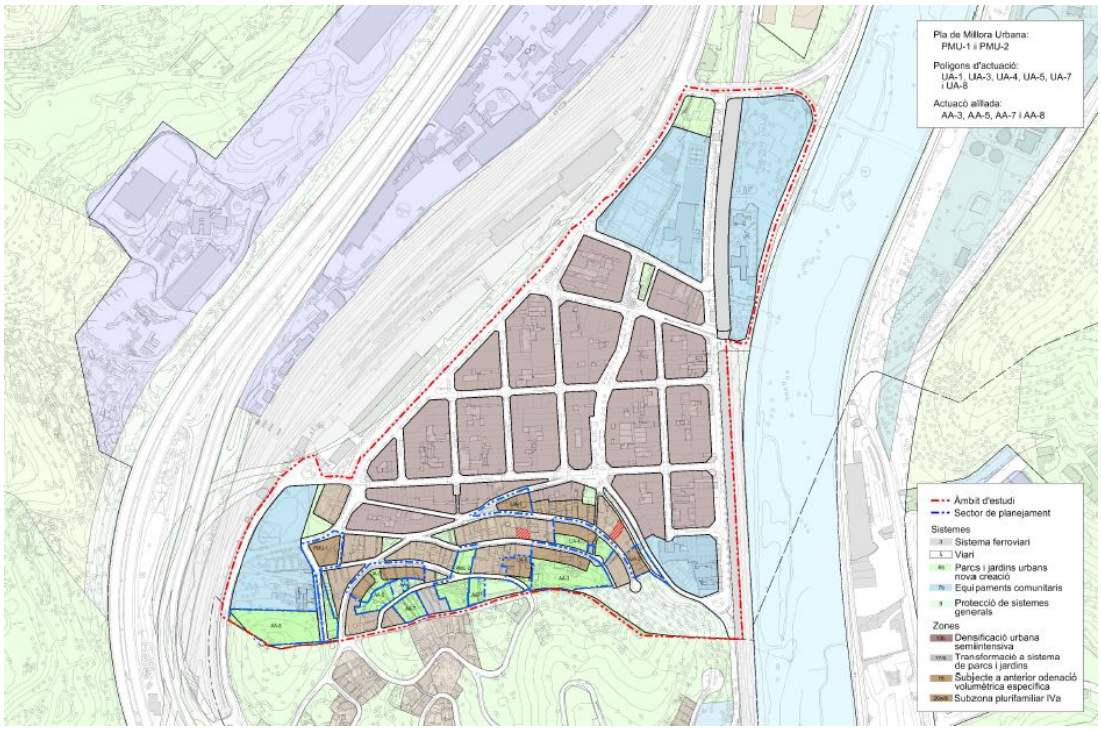

Grau d'execució de planejament, *Font: BR a partir del refós de planejament de l'AMB*

Situació demogràfica

A principis de segle XX Montcada i Reixac comptava amb una total de 1.710 habitants. L'any 2020 la xifra de residents era de 36.803 persones, el que suposa un creixement absolut de 35.093 habitants. Respecte a la seva evolució, en el període comprés entre els anys 1920 i 1970, la seva població va anar augmentant modestament i és a partir de dels anys cinquanta que, com a conseqüència dels moviments migratoris provinents sobretot del sud peninsular i el desenvolupament industrial del municipi, la població incrementa de forma notable tot superant els 25.000 habitants l'any 1980. A partir de llavors, el creixement va ser continuat però no gaire accentuat fins arribar al període dels anys 2000 i 2010, quan l'increment anual se xifra en el 18,5%. Considerant els efectes que es van derivar dels fluxos de mobilitat internacional per al conjunt dels municipis metropolitans, les taxes de creixement de Montcada van ser moderades tota vegada que els fluxos de població presentaven comparativament poca diversitat, amb un índex d'especialització més elevat en la recepció de persones nascudes a les regions centrals i a l'oest d'Àsia, en la seva majoria nadius del Pakistan i de la Índia.

En el cas concret de Can Sant Joan, tal i com es pot llegir al padró continu, els darrers cinc anys han estat marcats pel creixement poblacional. En efecte, el seu número d'habitants s'ha incrementat en més de 300

persones entre els anys 2015 i el 2020, si bé sembla que la tendència actual és a l'estabilitat. Amb tot, aquests creixements ja no estan vinculats als fluxos migratoris que arribaven des de l'exterior, sinó que són conseqüència d'un tret que és diferencial en l'evolució demogràfica del barri i, de manera general, de tot el municipi i és que la formació de llars joves no té el mateix signe al d'altres municipis metropolitans.

ANY	Habitants	Creixement absolut	Taxa de creixement anual (r)
1900	1.710	-	-
1910	1.949	239	13,1
1920	2.810	861	36,2
1930	6.513	3.703	79,4
1940	6.649	136	2,1
1950	8.656	2.007	26,2
1960	13.295	4.639	42,3
1970	22.462	9.167	51,3
1980	25.582	3.120	13,0
1990	27.113	1.531	5,8
2000	27.952	839	3,0
2010	33.656	5.704	18,5
2020	36.803	3.147	8,9

Evolució de la població de Montcada i Reixac 1900-2019. *Font: IERMB* a partir de *Dades estadístiques de la població en data 1 de gener de 2020, INE.*

Evolució de la població de Can Sant Joan, 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Habitants	5.051	5.047	5.062	5.155	5.239	5.378
Creixement absolut	-	-4	15	93	84	139
Taxa de creixement anual (r)	-0,79	2,97	18,37	16,29	26,53	-0,79

Evolució de la població de Cans Sant Joan 2015-2020. Font: IERMB a partir de Estadística del Padró Continu a 1 de gener, INE.

La formació de llars joves és un procés propi de les primeres etapes de formació familiar, una qüestió que es reflecteix molt especialment en la piràmide d'edats del barri. En efecte, la presència de població adulta-jove és major a Can Sant Joan que al conjunt del municipi, tota vegada que al barri també hi ha una major presència de població jove i d'infants menors de 15 anys que a la resta del municipi. Val a dir que si l'anterior implica un rejoveniment de la piràmide, en cap cas suposa un canvi de tendència, qüestió que es pot apreciar quan s'observa l'altre extrem de la piràmide. Aleshores es veu que la població major de 75 anys representa el 8% de la població del barri en 2020, una xifra major que la del conjunt del municipi (7,3%).

La major esperança de vida de les dones és coneguda. En virtut d'aquesta es pot apreciar també que mentre que en els segments de població més jove hi ha un predomini en el nombre d'homes sobre les dones, en canvi la vellesa a Can Sant Joan i a Montcada i Reixac és feminitzada.

Considerant doncs l'estructura d'edats i la composició per sexe de la població resulta que, fruit de les tendències demogràfiques recents, els espais de Can Sant Joan han de donar cabuda i oferir espais adequats al dinamisme propi d'una àmplia base d'infants i de persones joves i, a la vegada, als usos més tranquils que demanda un segment de població més envellida (de més de 74 anys).

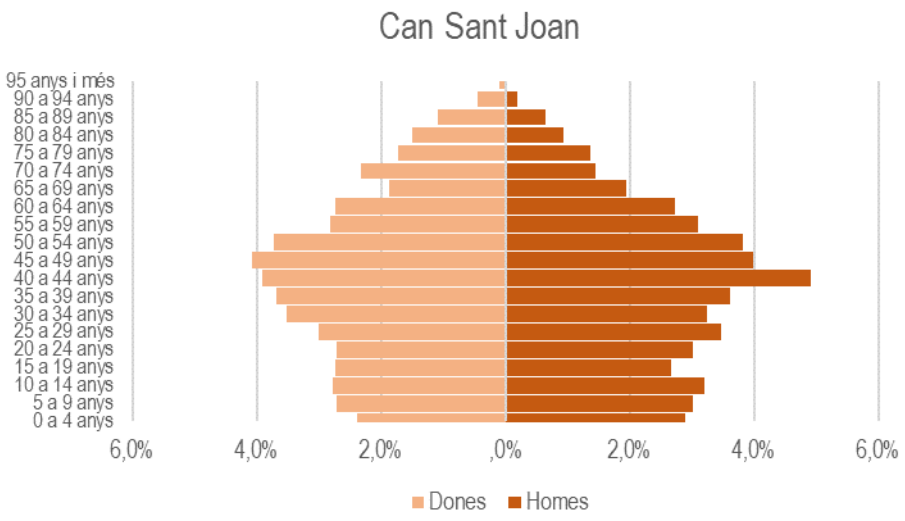

Piràmides de població. *Font: IERMB a partir de la estadística del padró continu per seccions censals a 1 de gener de 2020*

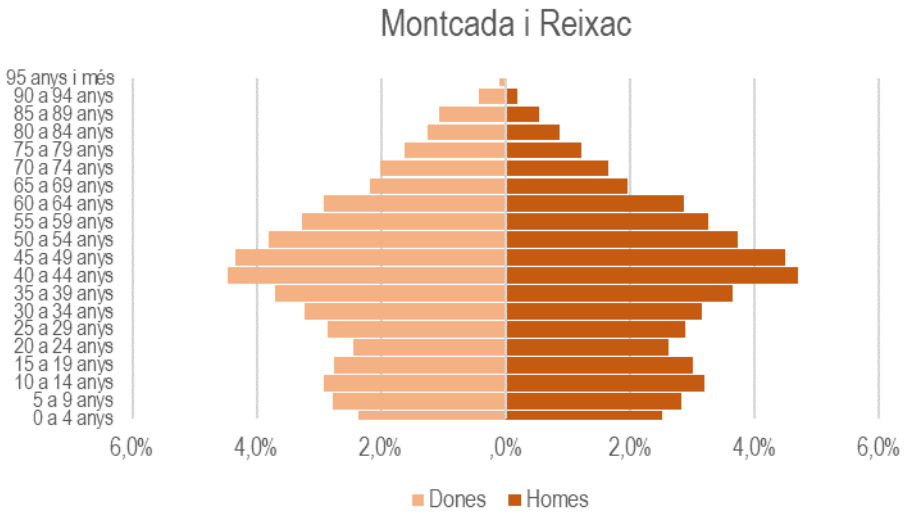

Piràmides de població. *Font: IERMB a partir de Dades estadístiques de la població en data 1 de gener de 2020. Ajuntament de Montcada i Reixac*

Estat actual del barri

Tipus de teixits

Durant les onades migratòries dels anys 50 i 60, tot i la topografia complicada i els carrers estrets, els nouvinguts van consolidar el turó del barri a partir d'auto-construccions, formant-se així la zona de la Muntanyeta. Per contra, a la part baixa del Turó, la trama urbana que trobem són carrers ortogonals amb illes edificades força regulars. El carrer Bateria és el que fa de transició i límit entre un teixit i l'altre.

Al Turó de la Muntanyeta les construccions són majoritàriament cases plurifamiliars amb una gran variació d'alçades, des de la PB fins a PB+5, que s'adapten a la topografia i les sinuositats dels carrers. Originalment, per tal de respondre a les condicions del terreny, la parcel·lació es fa amb proporcions llarga i estreta perpendicularment al pendent amb edificacions unifamiliars esglaonades. A la part més ampla de l'illa les parcel·les van acabar dividint-se donant accés a dos o més edificis, almenys un per cada carrer ubicat a cotes diferents, i en canvi a la part més estreta trobem accés únicament un habitatge. Amb els pas dels anys, les primeres construccions es van anar densificant afegint habitatges o subdividint els existents. Aquesta pràctica ha comportat l'existència de parcel·les sense accés directe a vial, on l'últim tram d'accés als habitatges es realitza a través d'escales estretes que s'obren pas al llarg dels límits entre parcel·les d'una mateixa illa. Una part important dels edificis pateixen mancances edificatòries greus, com unes condicions de ventilació insuficients o poc assolellament i també deficiències constructives donada la baixa qualitat dels materials utilitzats.

Quan la part baixa del barri, on la topografia és més suau, el teixit es transforma en un petit eixample d'illes rectangulars de 100x60 metres aproximadament amb alçades molt variables, de PB+1 a PB+5.

Les peces d'equipament més grans s'ubiquen al nord del barri, on les vies del tren i el riu són més pròximes. La resta d'equipaments i serveis s'ubiquen repartits per les illes de l'eixample, on la regularitat dels carrers es trenca amb el carrer Reixagó, que segueix el traçat del Rec Comtal i que ha esdevingut l'eix cívic del barri.

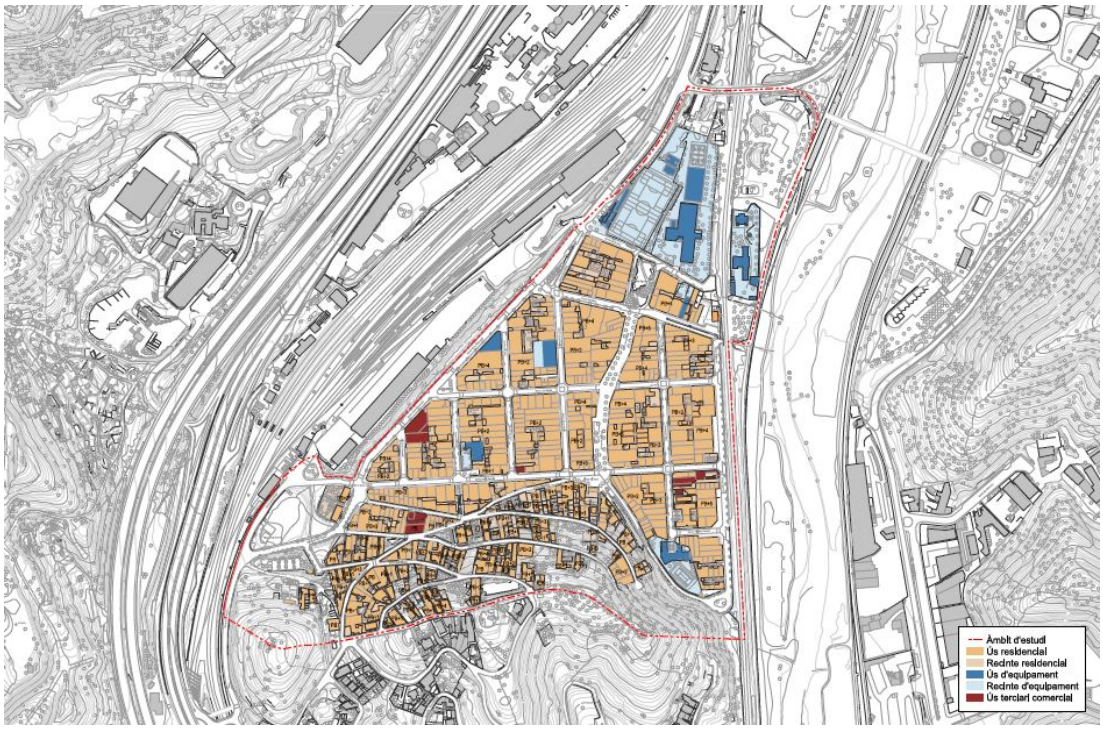

Usos principals, *Font: BR*

Activitats en planta baixa

Tenint en compte la morfologia del barri i les dues parts diferenciades que trobem, la majoria de comerços i usos en planta baixa s'ubiquen a la part baixa del barri.

La majoria d'activitat en planta baixa es concentra als voltants del carrer Reixagó, antic Rec Comtal. La secció amb plataforma única i l'amplitud d'uns 17 metres d'aquest carrer vers els altres de 10 metres, faciliten el caràcter d'eix cívic del barri. Tot i concentrar-se aquí la majoria de comerços, l'ús residencial en planta baixa és dominant.

Pel que fa als equipaments, sumen un total de set, cinc dels quals estan ubicats al teixit més homogeni d'illes rectangulars, i els altres dos són grans peces independents.

En els cinc primers equipaments trobem la Biblioteca Can Sant Joan i l'Escola Bressol Municipal Can Sant Joan que s'ubiquen a les plantes baixes d'edificis residencials. Per altra banda, la Parròquia de Sant Joan Baptista, l'Hotel d'Entitats de Can Sant Joan i l'Espai Cultural Kursaal, són usos en edificacions independents. Els dos grans equipaments aïllats queden dividits i sense comunicació directa entre si per la infraestructura de la línia R2 de Renfe. A la banda esquerra, trobem el Camp de futbol Can Sant Joan i l'Escola pública El Viver, i a la banda dreta al costat del riu, la Casa i el Parc de Les Aigües.

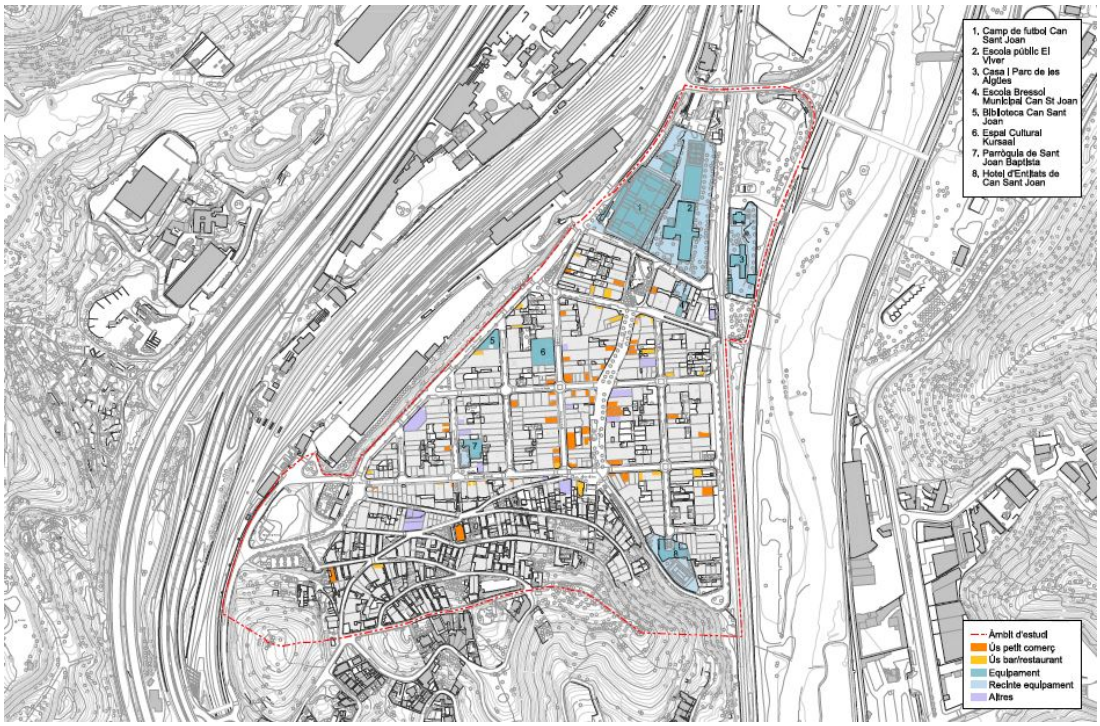

Activitats en planta baixa (serveis i equipaments), *Font: BR*

Usos dels edificis, mixticitat i estat de les façanes

Per tal de complementar l'estudi sobre els usos dels edificis que es recull a partir del planejament urbanístic, s'ha realitzat un procés d'observació sistemàtica del barri per tal de registrar informació a peu de carrer. Entre d'altres aspectes s'ha recollit l'ús principal de cada tram de carrer, d'acord amb l'ús predominant que acullen la majoria dels seus edificis (residencial, institucional, comercial, mixt). Els resultats de l'observació

constaten un ús eminentment residencial del barri: dels 80 trams observats, 64 (un 80%) tenen un ús predominantment residencial.

A banda de registrar l'ús principal dels edificis, també s'ha recollit informació sobre els diferents usos presents en aquests. En consonància amb els resultats sobre l'ús principal, els habitatges són presents en més del 80% dels trams observats. En segon lloc, comerços i establiments de serveis quotidians (perruqueries, farmàcies, gestories...) són els tipus de locals més freqüents i, amb menor freqüència, bars i restaurants. La resta d'usos són residuals al barri.

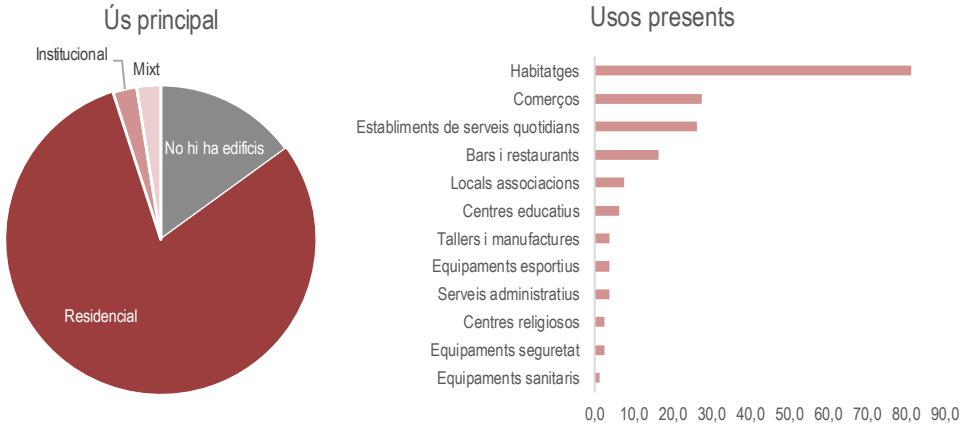

Usos dels edificis a Can Sant Joan. *Font: IERMB*, a partir d'Observació Social Sistemàtica

En definitiva, el barri gaudeix d'una baixa mixticitat d'ús. El càlcul d'indicadors de mixticitat mostra com tan sols 5 dels trams observats presenten un grau elevat de diversitat. Aquests carrers es troben en diferents punts del barri: són el Carrer Bateria entre el Carrer del Drac i el Carrer del Carril, el Carrer del Reixagó entre el Carrer Bateria i el Carrer del Besòs, el tram sud del Carrer Viver, i el tram del Carrer de la Masia entre el Carrer del Besòs i el Carrer del Molí.

Pel que fa a l'estat de conservació de les façanes d'aquests edificis, d'acord amb les dades provinents de l'observació sistemàtica en la totalitat dels trams observats les façanes dels immobles es troben en bon estat de conservació, i són escasses aquelles que tenen desperfectes que requereixin de reparació. La majoria dels edificis amb façanes amb deficiències de conservació es troben al Turó de la Muntanyeta.

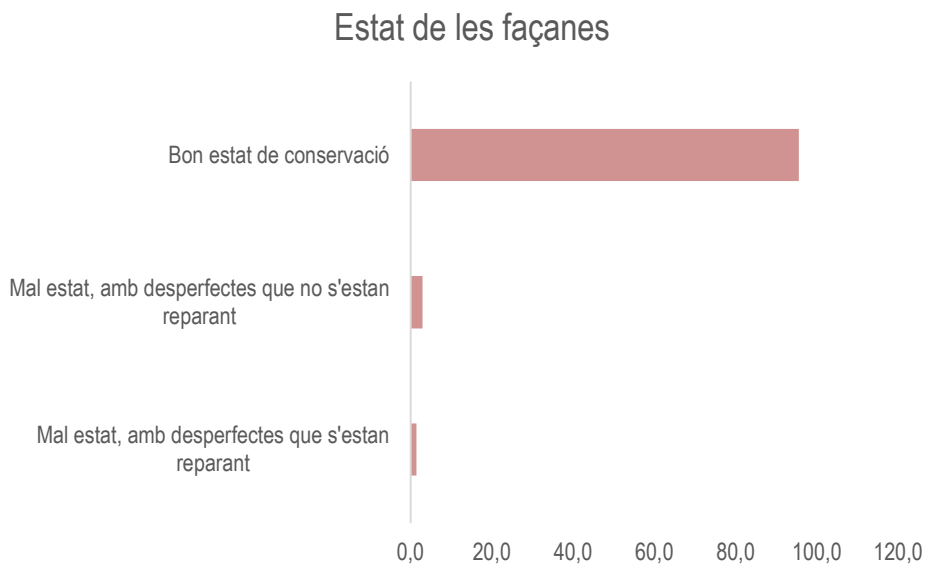

Estat de conservació de les façanes dels edificis. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

Connectivitat

Jerarquia viària

Can Sant Joan es troba rodejat de vies d'alta capacitat com la C-17, la C-58 o la C-33, que doten al barri d'una connectivitat elevada en vehicle privat amb qualsevol punt de l'àrea metropolitana i voltants. Tanmateix, la proximitat a aquestes vies, juntament amb la platja de vies ferroviàries, suposa una barrera física que aïlla el barri del seu entorn.

La xarxa viària a l'àmbit es configura a partir del carrer Bifurcació que és un eix tangencial al barri, però que permet comunicar alhora amb el centre de Montcada i Reixac i Barcelona. Es tracta majoritàriament de carrers amb un sol sentit de circulació i amb poca intensitat de trànsit.

Els carrers a la zona del turó són d'un sentit de circulació, tot i que a la pràctica esdevenen de doble sentit, ja que acaben en cul-de-sac. A la part més plana del barri també predomina la circulació en un sol sentit amb una franja d'aparcament a una banda del carrer. L'única excepció dins la trama és el carrer Reixagó, que al estar pacificat i ser d'ús exclusiu per a vianants no es permet l'aparcament ni la circulació, a excepció de veïns i serveis.

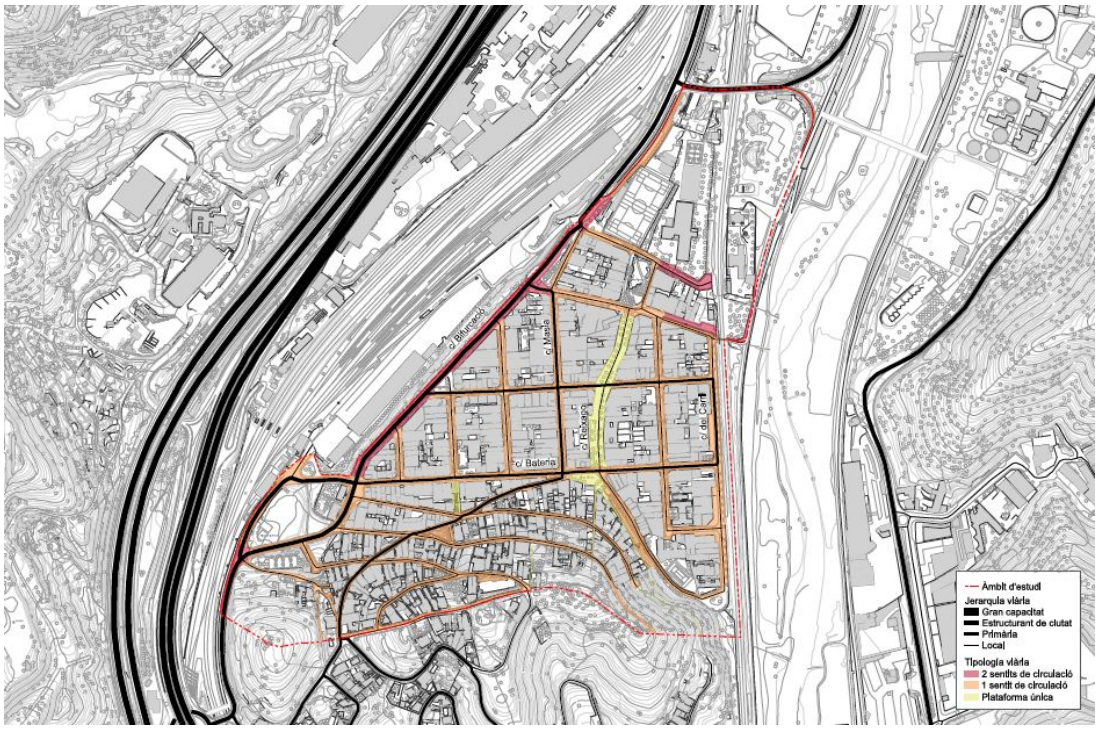

Jerarquia viària, *Font: BR*

Xarxa de transport públic

Can Sant Joan es troba cobert per servei de ferrocarril (Rodalies), per 4 línies d'autobús diürn així com 1 línia nocturna.

El barri està servit per l'estació de Rodalies de Montcada Bifurcació, amb servei de diverses línies de Rodalies (R3, R4 i R7) i regionals (R12), que permeten arribar a Barcelona i diverses poblacions de l'àrea metropolitana i regió properes (UAB, Granollers, Cerdanyola, Sabadell o Terrassa), amb freqüències de pas i temps de viatge molt competitius.

La totalitat del barri té l'accés a l'estació a menys de 10 minuts a peu, des d'on s'accedeix a l'edifici de viatgers a través d'un petita entrada i un pas soterrat. Els accessos i senyalització de l'estació cap al barri però, són millorables.

Pel que fa a l'autobús, compta amb 4 línies d'autobús (83, 96, 103 i 155) que connecten la zona amb diversos punts de Montcada i Barcelona. Les línies circulen per la part baixa de l'àmbit, i no tenen parades en la zona del Turó.

- La línia 83 funciona a mode de bus de barri de la zona de Vallbona amb Ciutat Meridiana, circulant tangencialment a l'àmbit, amb interval de pas de 30 minuts tots els dies de la setmana.
- La línia 96 connecta Fabra i Puig (amb metro, bus i Rodalies) amb el barri i el centre de Montcada, amb intervals de pas de 30 minuts tots els dies de la setmana, esdevenint la principal opció en bus per a arribar a Barcelona.
- La línia 103 és una llançadora del Cementiri de Collserola, i permet arribar a aquest des de qualsevol punt de la ciutat. Només circula els caps de setmana i festius amb 4 expedicions.

- La línia 155 esdevé un bus urbà de Montcada que connecta els diferents barris de la ciutat amb diversos punts d'interès, amb un temps de pas de 25 minuts en feiners i 40 minuts en dissabtes i festius.

Pel que fa al servei nocturn, l'àmbit es troba servit per la línia N3, que connecta l'àmbit amb el centre de Montcada i Reixac i el centre de Barcelona així com l'Hospitalet de Llobregat, amb busos cada 20 minuts tota la nit.

Finalment, cal esmentar que a 400 metres de l'àmbit, a l'entorn de la confluència de les carreteres C-17 i N-150, hi ha un grup de parades d'autobusos interurbans que enllacen diverses poblacions del Vallès Occidental i Oriental amb Barcelona.

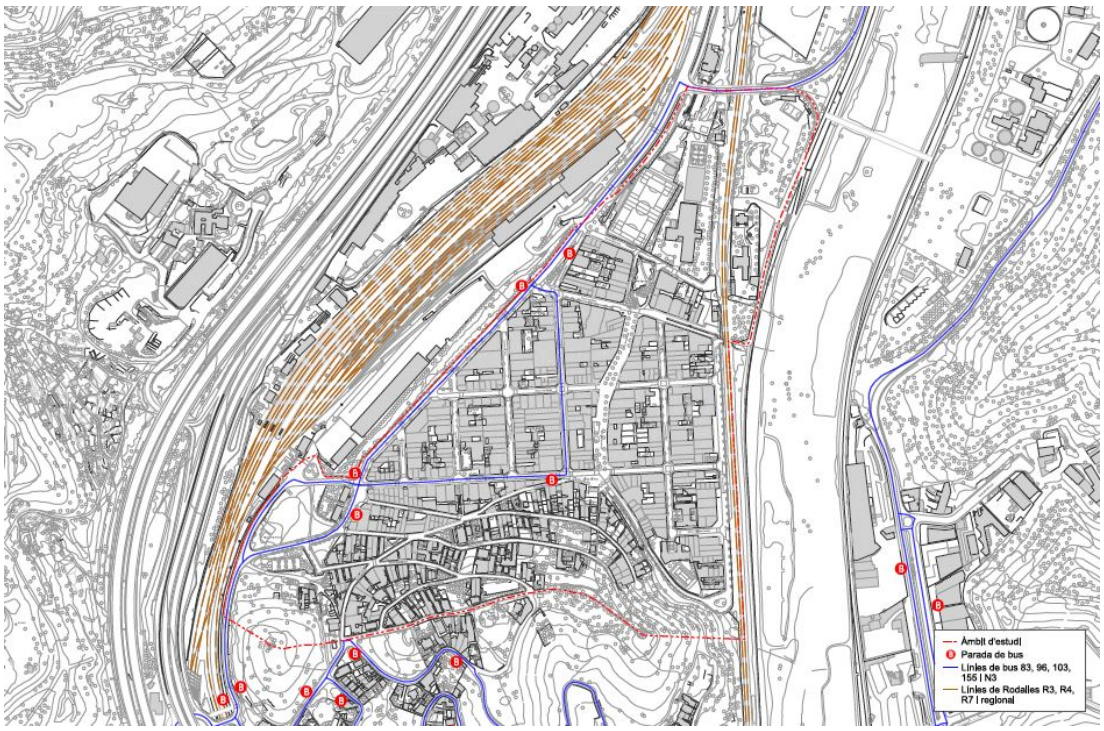

Xarxa de transport públic, *Font: BR*

Qualitat ambiental de l'espai públic

Alguns dels factors que determinen o complementen la qualitat de l'espai públic estan relacionats amb la seva qualitat ambiental. Entre aquests factors ambientals, destaquen sobretot la qualitat acústica o la qualitat lumínica. Són aspectes que segurament són percebuts de forma indirecta o fins i tot de forma inconscient, però que determinen un major grau de confort pels seus usuaris. Espais públics de característiques urbanístiques similars poden tenir uns nivells de freqüentació més elevats pel fet de tenir una major qualitat acústica o bé una lluminositat més adequada al seu ús.

Qualitat acústica

A l'àmbit de Can Sant Joan, o a les zones limítrofes, hi transcorre un entramat d'infraestructures viàries i ferroviàries que ha comportat que en algunes zones del municipi s'hi registrin uns nivells de soroll rellevants.

Les principals infraestructures que incideixen en la qualitat acústica a Can Sant Joan són la carretera C-17 i l'autopista C-33 (pel sector nord-oest) i les línies de ferrocarril (pel sector est). Tant la C-33 com la C-17 són vies amb un elevat volum de trànsit (conjuntament hi circulen uns 200.000 vehicles al dia), i a l'alçada de Can Sant Joan aquestes vies transiten en paral·lel.

La incidència acústica conjunta de la C-17 i C-33 és la principal font de soroll a aquest entorn, impactant a la zona situada més a l'est de Can Sant Joan amb uns nivells acústics entre 65 i 70 dB(A) durant el dia i entre 60 i 65 dB(A) durant la nit[11], superant els nivells normatius en ambdós períodes del dia. Actualment aquesta zona no hi ha cap habitatge ni cap ús determinat que comporti una elevada freqüentació per part de la població.

En canvi, la incidència de la línia ferroviària, que transcorre per la zona est del nucli, és molt baixa i tampoc afecta cap zona amb habitatges, tant en el període diürn com en el nocturn.

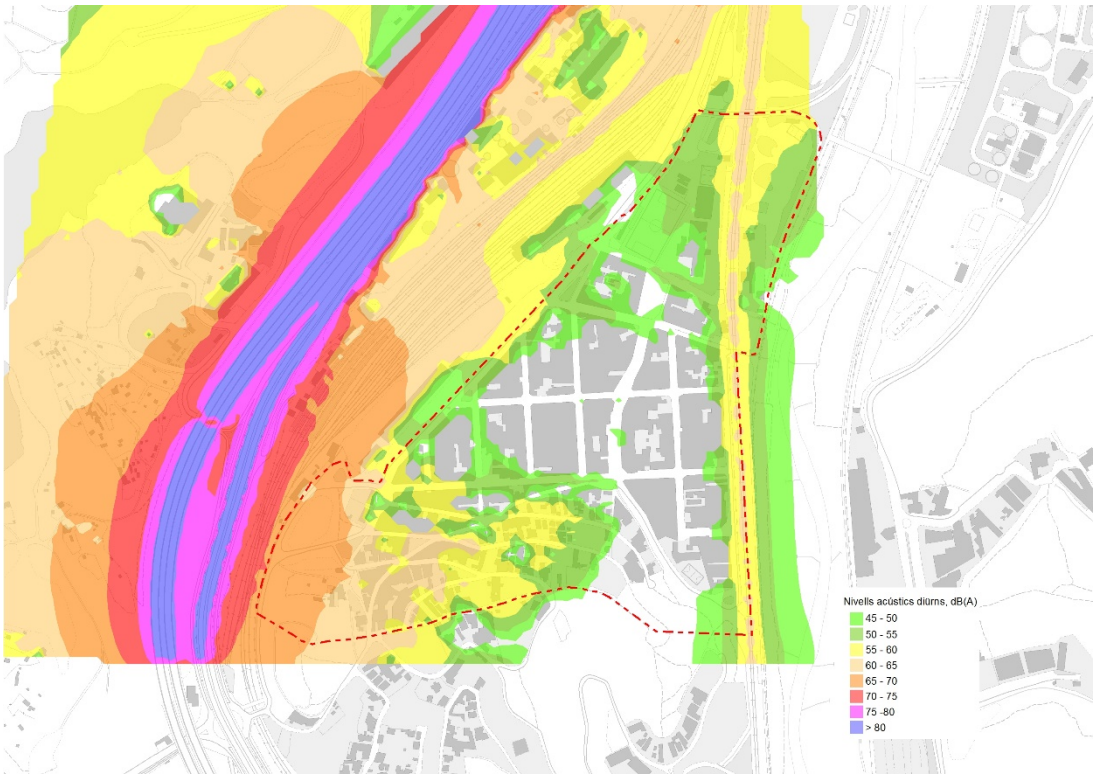

Nivells acústics associats a les principals infraestructures viàries i ferroviàries - Període de dia. *Font: "Elaboració dels Plans Específics per zones de conflicte acústic de l'AMB. Cas 14: Montcada i Reixac." AMB i Barcelona Regional (2014).*

[11] Segons l'informe Tècnic: Elaboració dels Plans Específics per zones de conflicte acústic de l'AMB. Cas 14: Montcada i Reixac." Àrea Metropolitana de Barcelona i Barcelona Regional (2014).

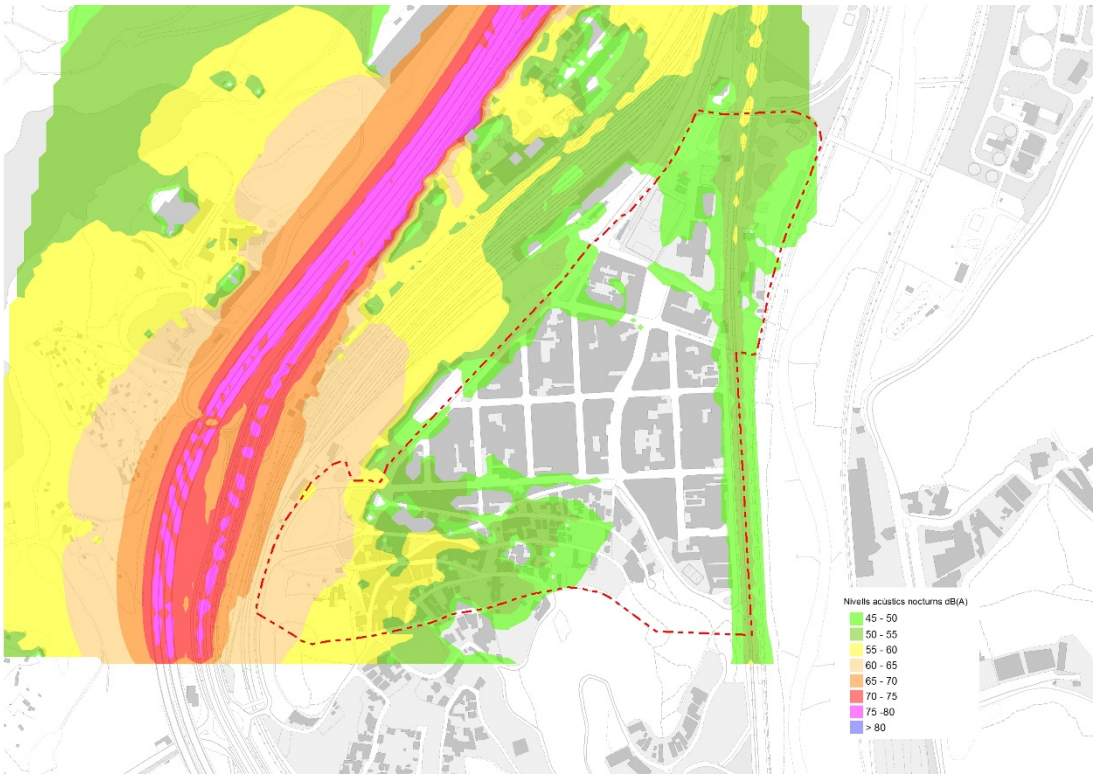

Nivells acústics associats a les principals infraestructures viàries i ferroviàries - Període de nit. *Font: "Elaboració dels Plans Específics per zones de conflicte acústic de l'AMB. Cas 14: Montcada i Reixac." AMB i Barcelona Regional (2014).*

Tot i que no es disposa de Mapa de Soroll del municipi, es creu que els nivells de soroll dins del barri són entre moderats i baixos, ja que la mobilitat interna associada té un caràcter molt local.

Per altra banda, a part de saber els nivells de soroll existents, també s'ha de tenir en compte els límits permesos a cada zona. Aquests límits els determinen els Mapes de Capacitat Acústica que cada municipi ha d'aprovar per determinar la sensibilitat acústica en funció dels usos del sòl. Montcada i Reixac va aprovar el seu Mapa de Capacitat Acústica l'any 2008.

Els límits acústics per a les diferents zones de sensibilitat acústica i usos del sòl de Can Sant Joan són els següents:

ZONES DE SENSIBILITAT ACÚSTICA I USOS DEL SÒL (*)	**Ld** (7 h - 21 h)	**Le** (21h - 23h)	**Ln** (23 h - 7 h)
ZONES DE SENSIBILITAT ACÚSTICA ALTA (A)			
(A2) Predomini del sòl d'ús sanitari, docent i cultural	55 dB(A)	55 dB(A)	45 dB(A)
(A4) Predomini del sòl d'us residencial	60 dB(A)	60 dB(A)	50 dB(A)
ZONES DE SENSIBILITAT ACÚSTICA MODERADA (B)			
(B1) Coexistència del sòl d'us residencial amb activitats i/o infraestructures de transport existents	65 dB(A)	65 dB(A)	55 dB(A)
(B2) Predomini del sòl d'ús terciari diferent a (C1)	65 dB(A)	65 dB(A)	55 dB(A)
ZONES DE SENSIBILITAT ACÚSTICA BAIXA (C)			
(C2) Predomini de sòl d'ús industrial	70 dB(A)	70 dB(A)	60 dB(A)

(*): En les zones urbanitzades existents i per als usos del sòl (A2), (A4), (B2), (C1) i (C2), i pels habitatges existents en el medi rural (A3), el valor límit d'immissió s'incrementa en 5 dB(A).

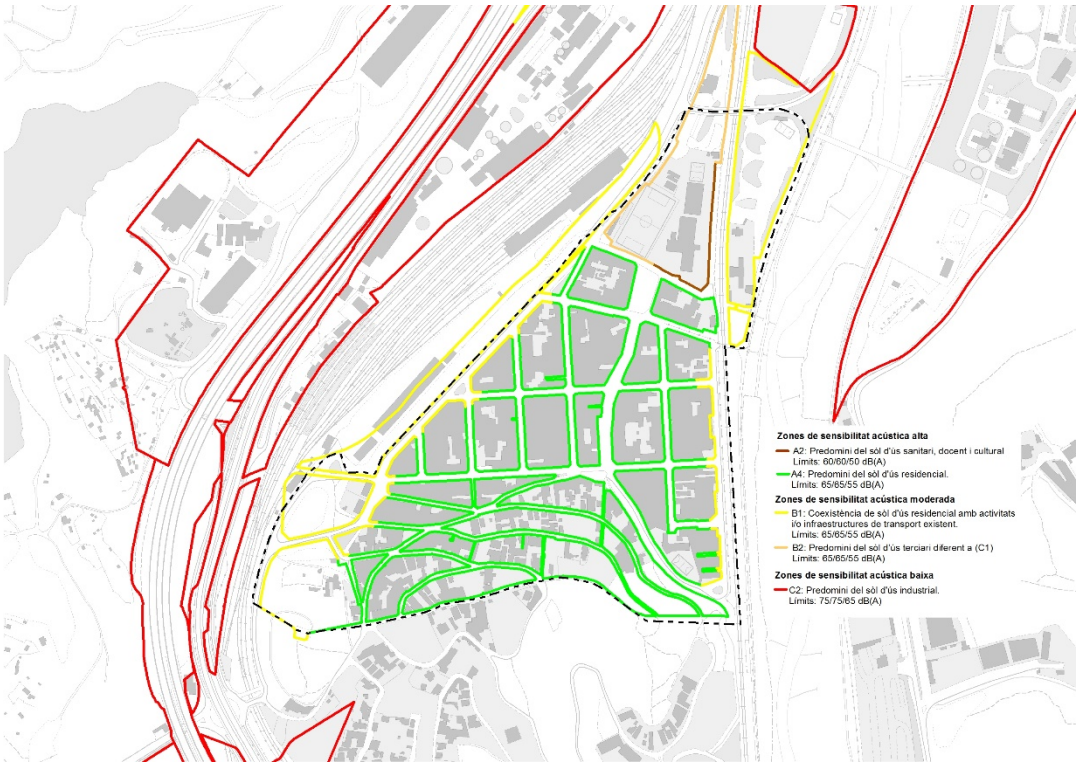

Mapa de Capacitat Acústica. *Font: Ajuntament de Montcada i Reixac.*

El Mapa de Capacitat estableix que gran part de l'àmbit de l'estudi és A4 (predomini del sòl d'ús residencial) i en menor mesura i associat a les infraestructures viàries de la C-33 i C-17 és B1 (coexistència de sòl d'ús residencial amb activitats i/o infraestructures de transport existent).

El límit acústic de les zones A4 és de 60 dB(A) de dia i vespre, mentre que de nit és de 50 dB(A). En el cas de zones urbanitzades existents d'A4, s'incrementa en +5 dB(A), essent els nivells límit finals de 65 dB(A) en el període de dia i vespre i 55 dB(A) pel període de nit. El límit acústic de les zones B1 és de 65 dB(A) de dia i vespre, mentre que de nit és de 55 dB(A).

Amb la informació acústica existent (sense disposar del Mapa de Soroll de Montcada i Reixac), sembla que a les zones qualificades com a A4 es compleixen els límits establerts tant en període diürn com nocturn.

En el cas de les zones classificades acústicament com a B1, en general es compleixen els límits, però en alguns àmbits puntuals més propers a la C-17 i C-33 hi pot haver-hi algunes superacions. Cal destacar que en aquestes zones pròximes al feix de les autopistes, hi ha la presència de dos blocs d'habitatges, classificats com a zones B1. Aquests dos blocs estan en una zona on es compleix els nivells establerts per la normativa de soroll diürn (per sota els 65 dB(A)), però no compleix els límits nocturns, ja que els nivells estan entre els 55 i 60 dB(A) mentre que el límit està en els 55 dB(A).

Qualitat lumínica

La contaminació lumínica es produeix quan hi ha emissió de llum artificial a l'atmosfera de forma excessiva, amb els corresponents efectes negatius tant a nivell socioeconòmic com ambiental. És un fenomen associat a les zones habitades i és causat per la manca d'adequació de la il·luminació a la finalitat per la qual s'ha instal·lat.

Segons la normativa de contaminació lumínica, Can Sant Joan se situa a la zona E3, de protecció moderada (de les 4 categories existents), que inclou aquelles zones de sòl urbà i urbanitzable no inclòs en les zones de més protecció. A les zones limítrofes destaca la zona fluvial del riu Besòs, que té una major protecció (Zona E2, de protecció alta).

Mapa de prevenció de la contaminació lumínica. *Font: Generalitat de Catalunya, Departament de Territori i Sostenibilitat (2016)*

Per altra banda, el mapa de qualitat del cel nocturn recull les diferents mesures de brillantor de fons del cel. Gran part de la totalitat de l'àmbit de Can Sant Joan està per sota els < 17 mag.arcsec 2, el que ens indica que té una qualitat molt deficient, ja que s'observen menys de 50 estrelles durant una nit sense núvols. El seu entorn també té la mateixa qualitat molt deficient, ja que es tracta d'un entorn molt antropitzat i amb una elevada presència de teixit industrial i de grans infraestructures viàries. Cal dir però que hi ha una petita zona, pròxima a l'espai fluvial del riu Besòs que té una major qualitat, amb uns nivells de 17-18 mag.arcsec 2. Per tant, el tema de qualitat lumínica en aquest àmbit és un aspecte a tractar i a millorar notablement.

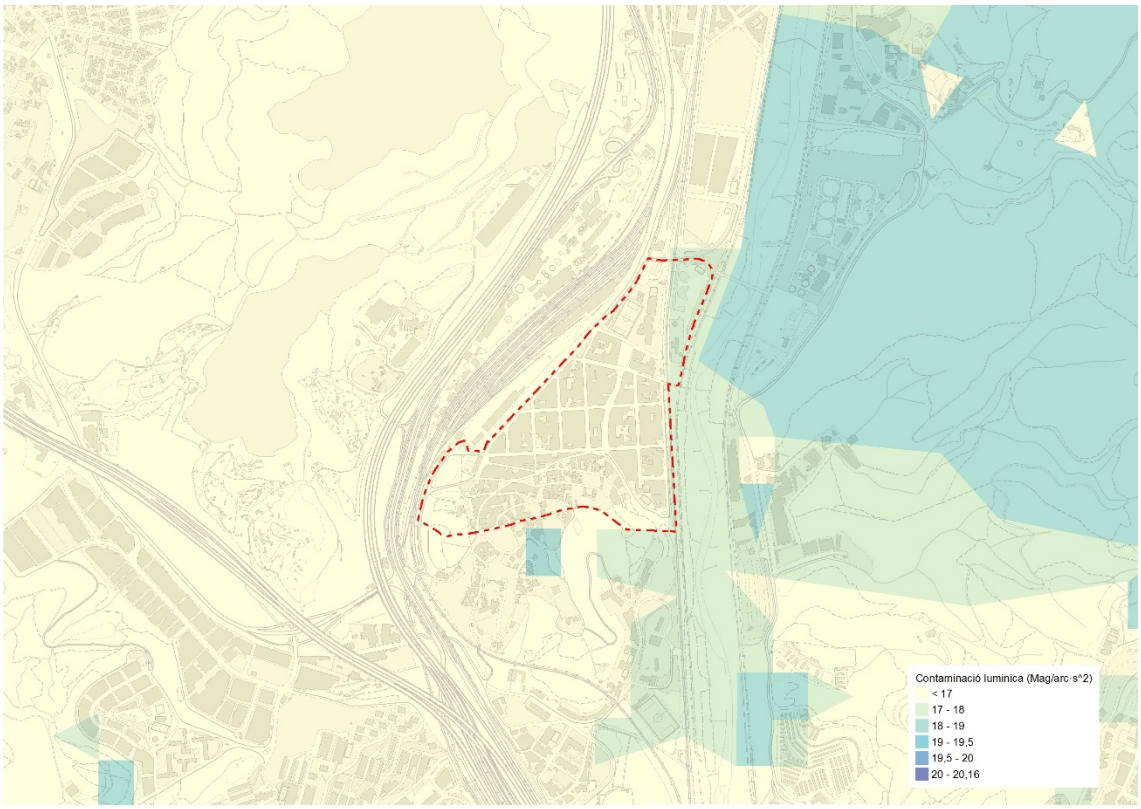

Qualitat del cel nocturn. *Font: Mapa de qualitat del cel nocturn, Generalitat de Catalunya, Departament de Medi ambient i Sostenibilitat*

L'entorn per a la mobilitat activa i els elements de suport a la utilització dels espais

Itineraris de vianants i xarxa ciclable

Pel que fa a l'espai destinat als vianants, la malla de carrers existent és força permeable, sobretot en la part baixa del barri. En la part del turó, degut als pendents, els carrers es configuren en zig-zag per a salvar la diferència de cotes, amb escales entre carrers per a retallar distàncies pels desplaçaments a peu.

Els carrers de l'àmbit estan conformats per calçades d'ample variable depenent dels carrils de circulació i les fileres d'aparcament, i les voreres varien entre amplades de 1,70 i 2,10m. Alguns carrers com el carrer Bateria o el carrer Turó han ampliat l'espai per als vianants mitjançant una delimitació pintada al terra i la col·locació de bàculs verticals. Excepcionalment trobem el carrer Reixagó d'una amplada variable entre els 16 i 18m i amb plataforma única que inverteix la prioritat posant al vianant en primera posició. En el cas de la zona del turó, amb carrers més estrets, s'han arranjat i s'ha implantat plataforma única, eliminant la distinció entre calçada i vorera, donant més accessibilitat i llibertat de moviment al vianant. Els vehicles que estaven estacionats en els carrers d'aquesta zona ara aparquen en un aparcament públic habilitat en la cota més alta del barri.

En els darrers anys, també s'han realitzat altres intervencions de caràcter urbanístic que han comportat la millora de l'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques mitjançant la implantació d'escales mecàniques.

Pel que fa a la mobilitat en bicicleta, recentment s'ha executat un carril bici al carrer Viñas un dels carrers perimetrals del barri. Amb aquesta intervenció es connecta amb el nou carril bici a la carretera N-150, arribant fins al barri de Santa Maria a Montcada. En direcció al nucli urbà hi ha diversos trams de carril bici i via pedalable, que resseguint el marge del riu arriben fins al centre de Montcada.

Dins del barri, a banda d'aquests eixos, no hi ha vies segregades per a la bicicleta. No obstant, el caràcter pacificat del barri, amb carrers de zona 20 i 30, hauria de permetre una circulació segura i tranquil·la pels diferents eixos rodats de l'àmbit, amb major facilitat en la part baixa del barri, a diferència del turó on els pendents són més acusats.

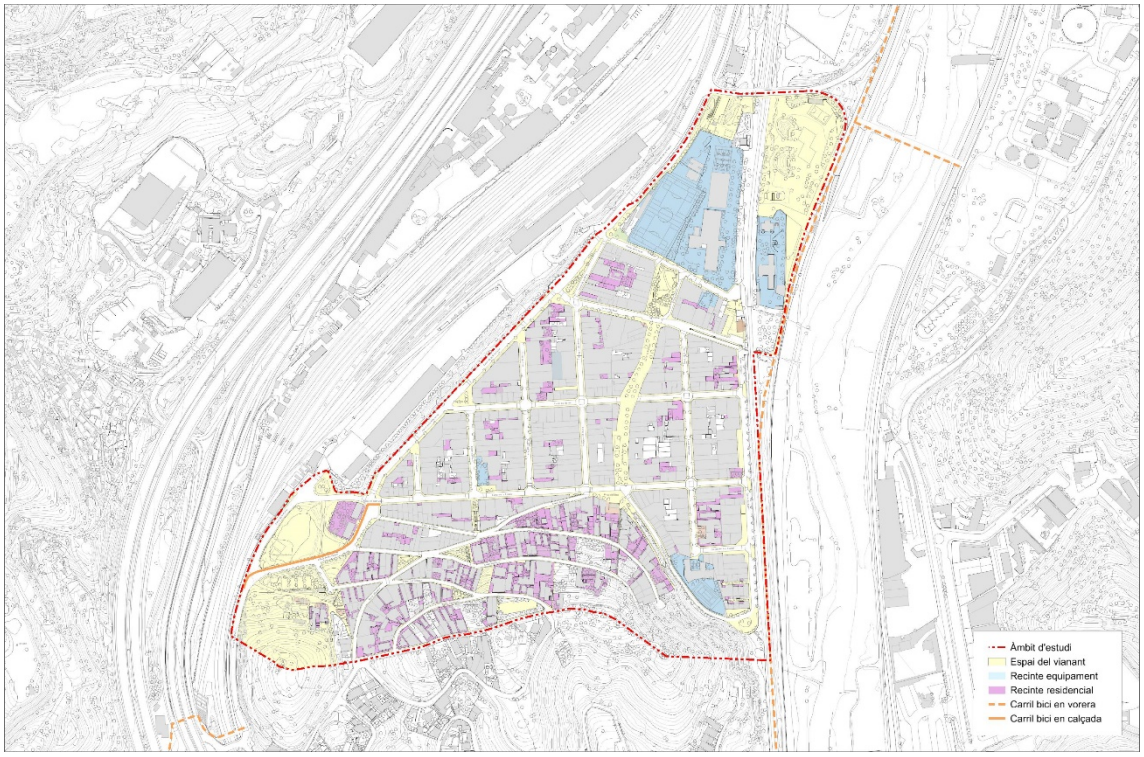

Xarxa ciclable i espai del vianant, *Font: BR*

Tipus de paviments i estat de les voreres

La xarxa viària del barri està conformada majoritàriament per vies urbanes pavimentades, i la pràctica totalitat dels trams observats que pertanyen a aquest tipus de via disposen de vorera. S'ha observat també que voreres i paviments en general es troben en bones condicions de manteniment. Ara bé, al barri també s'hi troba un volum important de camins i vies no pavimentades que, malgrat la manca d'urbanització, poden ser igualment utilitzats per les persones com a vies de pas. Sovint sense edificis ni mobiliari urbà i situats principalment en els límits de la zona de la Muntanyeta, s'ha observat com els camins i les vies urbanes no pavimentades acumulen proporcionalment més brutícia i restes que els carrers pavimentats.

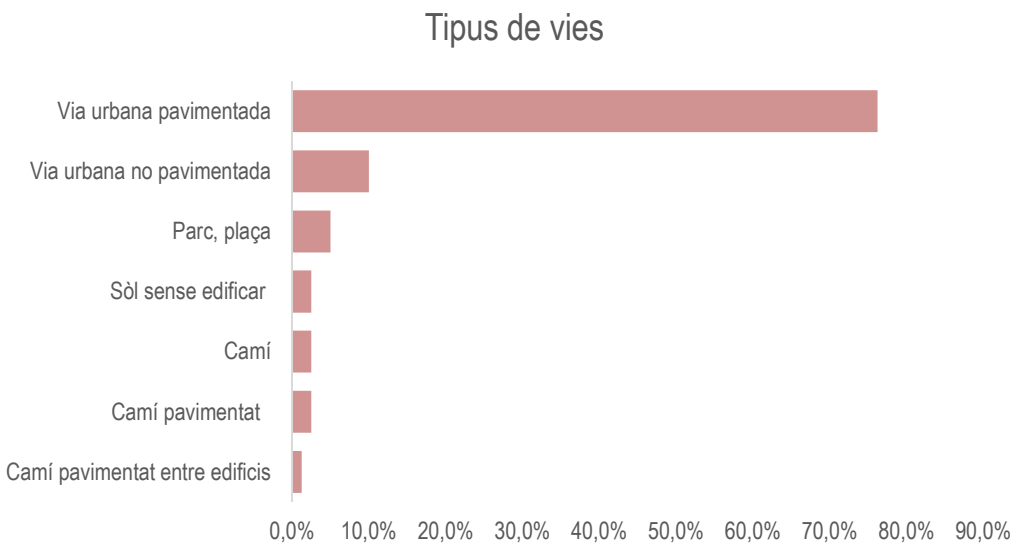

Tipus de vies i nivell. Font: IERMB, a partir de jerarquia viària i Google Street View.

Principals vies no tractades (camins i vies urbanes no pavimentades). Font: IERMB, a partir de jerarquia viària i Google Street View.

Passos de vianants

Durant les observacions també s'ha recollit informació sobre la presència de passos de vianants i s'ha avaluat la seva visibilitat respecte els conductors i les persones que van a peu (presència en proximitat de contenidors, places d'aparcament o objectes que dificulten la seva visibilitat).També s'han identificat aquells passos que disposen de rampes per a les persones amb mobilitat reduïda.

D'acord amb les observacions, la majoria de carrers pavimentats del barri disposen de passos de vianants, i el seu nombre és suficient (n'hi ha prou al llarg de la via per no haver de travessar pel mig). En pràcticament tots els passos de vianants hi ha prou visibilitat tant per als conductors com per a les persones que han de

travessar, i tenen rampes o accessos per a persones amb mobilitat reduïda en cas de no ser de plataforma única.

Les principals mancances es detecten a la zona de la Muntanyeta, on hi ha diversos carrers en què els passos de vianants es troben a l'inici o a la fi del carrer, mentre que al llarg del seu traçat pràcticament no n'hi ha. En serien exemples el Carrer del Triangle, el Carrer del Bosc, el Carrer del Pont o el Carrer Novell.

Barreres arquitectòniques i accessibilitat

Pel que fa a l'orografia i els pendents, tal com s'explicava anteriorment, el barri de Can Sant Joan s'ubica en dos nivells diferenciats. La zona del turó de la Muntanyeta, amb una topografia amb importants pendents que se salven amb trams d'escales, en alguns casos mecàniques. En aquest àmbit, el traçat dels carrers es va adaptant a la topografia pujant amb pendents variables al llarg de la vessant del turó, però és l'accessibilitat vertical la que presenta les principals dificultats.

En relació a l'accés als habitatges, el procés de creixement del barri a partir de la densificació de les edificacions en alguns punts de la Muntanyeta, ha comportat la divisió parcel·lària fins al punt de l'incompliment de les condicions bàsiques dels solars, com és l'accés a vial. Aquest fet, ja comentat en apartats anteriors, es pot dir que ha provocat les dificultats més greus d'accessibilitat del barri, ja que molts habitatges tenen el seu accés a través d'escales estretes, que sovint ni tan sols són en domini públic.

Un dels altres factors que dificulta l'accessibilitat és la gran presència de vehicles mal aparcats, que es tracta amb més detall en propers apartats de l'informe.

Via urbana no pavimentada que dificulta l'accessibilitat del barri

La disposició de les escales per sortejar la topografia, dificulta l'ús i la connectivitat entre els espais.

Via urbana no pavimentada d'accés als habitatges.

Escales de connectivitat entre els dos nivells de Can Sant Joan.

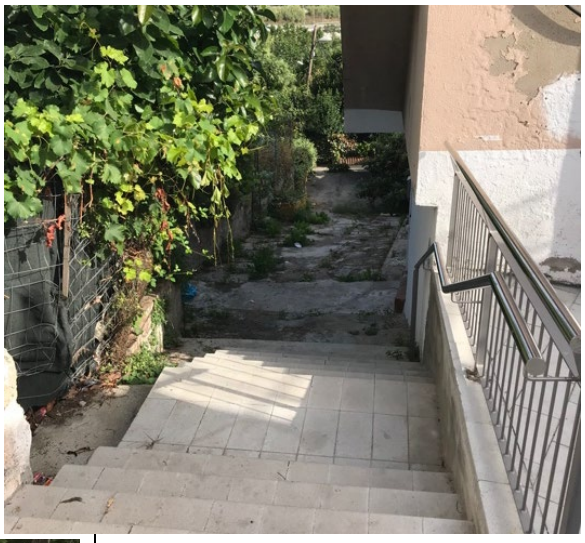

Vies de pas amb una pronunciada topografia, el que dificulta l'ús i la connectivitat entre els nivells del barri.

Exemple de via no tractada.

Escales mecàniques que connecten els dos nivells del barri

Tram d'escales contigües a les escales mecàniques que sortegen les pendents.

Zona de la Muntanyeta, on hi ha prioritat de pas als vianants.

Permeabilitat

La permeabilitat dels espais facilita la relació entre les persones usuàries dels carrers, l'entorn i els diferents elements, permet la continuïtat, millora la connectivitat i les possibilitats de recorregut i d'ús, facilita la visibilitat i la vigilància informal i evita la creació de barreres físiques i zones residuals. Per tal d'avaluar la permeabilitat dels diferents trams observats, s'han avaluat tres variables:

- El grau de transparència de les façanes dels edificis en tres categories: elevat (alta presència de portes i obertures), moderat (bastantes obertures) i baix (poques obertures i petites).
- El grau de visibilitat en el perímetre no edificat (l'espai lliure entre edificis, conformat per la vorera, carrer, plaça o parc): alta (es pot observar l'espai en la seva totalitat, no hi ha elements que dificulten la visibilitat), moderada (es pot observar parcialment l'espai, hi ha alguns elements que dificulten la visibilitat) i baixa (és difícil observar l'espai, hi ha murs, parets, vegetació, canvis de rasant que dificulten la visibilitat).
- Les possibilitats de recorregut a peu dins el tram: altes (zona de pas àmplia, molts accessos oberts i múltiples opcions de recorregut), moderades (zona de pas limitada, amb alguns accessos oberts

i algunes opcions de recorregut, baixa (zona de pas estreta, restringida, amb barreres arquitectòniques, pocs accessos i entrades o vies de pas).

Els resultats de l'observació mostren que la majoria del barri gaudeix d'una visibilitat alta en quant a l'espai lliure entre els edificis, doncs aquest sovint es pot observar en la seva totalitat i no hi ha elements que la dificulten la visibilitat. La majoria de façanes són transparents, amb obertures nombroses i d'una mida que permet certa transparència i relació entre els edificis i el seu entorn. Pel que fa a les possibilitats de recorregut, si bé en la majoria del espais i trams observats la zona de pas és àmplia, amb accessos oberts i diferents opcions de recorregut, destaca que en fins un 27% dels casos la zona de pas és estreta, restringida, té barreres arquitectòniques o escassos accessos.

Els espais i trams menys permeables s'ubiquen principalment al Turó de la Muntanyeta, on la topografia i el tipus de construcció dificulta aquesta permeabilitat, sobretot en aquelles zones menys tractades. És el cas de carrers com el del Bosc i el del Pont, el Passatge del Reixagó, el conjunt de trams d'escales ubicats entre edificis, i alguns dels espais per a l'estada que es formen en zones residuals entre els diferents nivells.

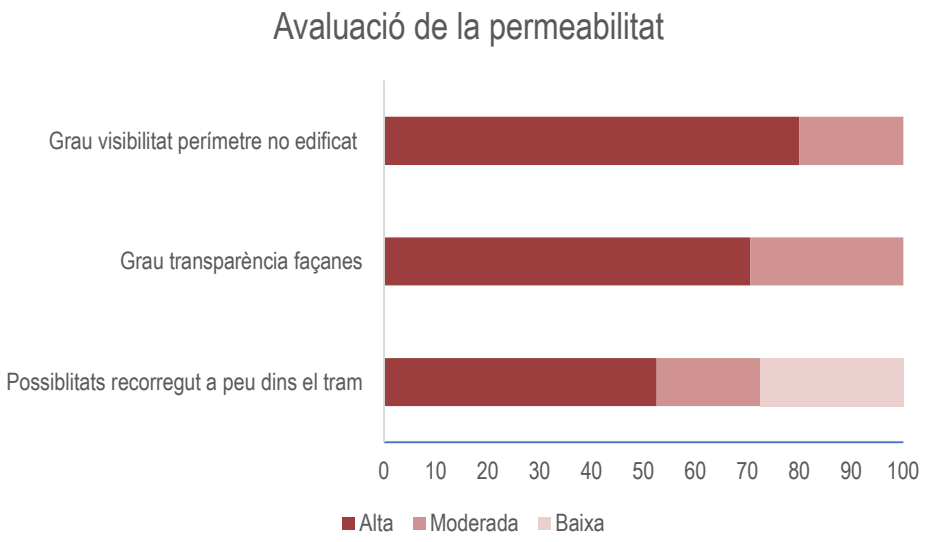

Avaluació de la permeabilitat dels trams. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

Els resultats de l'observació es complementen amb la cartografia realitzada sobre la permeabilitat de les façanes, per com el seu caràcter pot influir en la percepció de l'espai públic. Així, s'ha distingit els límits de l'espai públic entre façanes i tanques, i cada grup segons grau de transparència. D'aquesta anàlisi es desprèn que la part baixa del barri de Can Sant Joan compta amb façanes permeables (obertures de finestres i portals d'accessos a les finques) i traçat dels carrers rectes, mentre que a l'àmbit del turó predominen les tanques opaques (que no permeten contacte visual a banda i banda) o façanes poc permeables (amb obertures de finestres) i pocs accessos a portals. A l'altre extrem del barri el caràcter opac de les tanques que delimiten els equipaments també generen un efecte barrera cap al Parc de les Aigües.

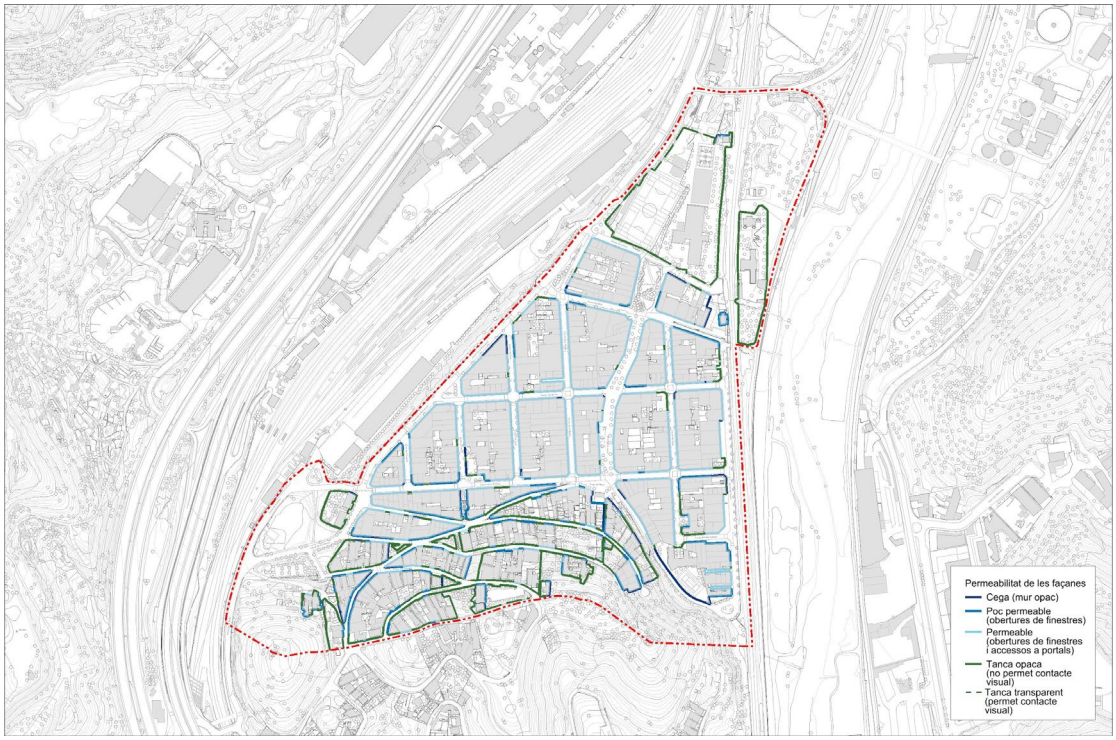

Permeabilitat de les façanes. *Font: BR*

Canvi de rasant que dificulta la visibilitat a la zona de la Muntanyeta.

Grau de visibilitat baix i barreres d'accessibilitat.

Exemple de zona residual.

Zona de pas estreta i accés a habitatges amb barreres arquitectòniques, amb pocs accessos i entrades.

Accés als habitatges i connexió cap el barri de la Muntanyeta.

Exemple d'accés a un portal d'habitatge, restringida i amb barreres arquitectòniques.

Mobiliari i verd urbà

La disposició del mobiliari no només caracteritza els espais urbans sinó que ofereix l'oportunitat de dotar-los de socialització, doncs la seva major o menor presència pot generar més o menys usos dels espais lliures i d'accés públic, a la vegada que contribueix a la seva qualitat. Disposar d'enllumenat és clau perquè la visibilitat és indispensable en qualsevol de les activitats que es desenvolupen quan el sol es pon. Amb l'arbrat i les zones enjardinades succeeix el mateix, doncs la disposició d'elements verds proveeix ombra quan pugen les temperatures, i contribueix a la generació d'espais saludables. Els bancs ofereixen l'oportunitat d'estades de certa durada i si es pot seure es garanteix la possibilitat de descans, lectura, etc. i es facilita la trobada social.

La pròpia estructura dels barris dificulta a vegades la dotació d'aquests elements. Tanmateix, les intervencions en aquest sentit a Can Sant Joan són evidents. Així, malgrat el barri va néixer amb una sèrie de mancances, sobretot al Turó de la Muntanyeta, a hores d'ara pràcticament totes les vies disposen d'enllumenat (96,3%). El verd urbà també és molt present al barri: en gairebé el 90% dels trams observats hi ha arbres o zones enjardinades. Per contra, la presència de bancs per seure és molt més escassa. Condicionada a l'amplada de les voreres que caracteritza algun dels carrers de Can Sant Joan, sols en un 17,5% dels trams s'hi ha observat mobiliari per a l'estada. Els bancs es concentren així a les places i parcs (la Plaça del Bosc, la Plaça Nicaragua, la Plaça del Sud, el Parc de les Aigües, la Plaça dels capellans obrers, així com les placetes formades entre nivells de la zona de la Muntanyeta). En canvi la majoria de carrers, tret d'alguns casos com el del Reixagó, pràcticament no disposen de llocs per seure. Tampoc s'ha observat una gran dotació de fonts per beure, només presents en un 8,8% dels trams observats, i no s'ha constatat la presència de cap lavabo públic al barri. Les places i parcs, són en definitiva els espais del barri que disposen de més varietat de mobiliari (fanals, verd, bancs i fonts en alguns casos).

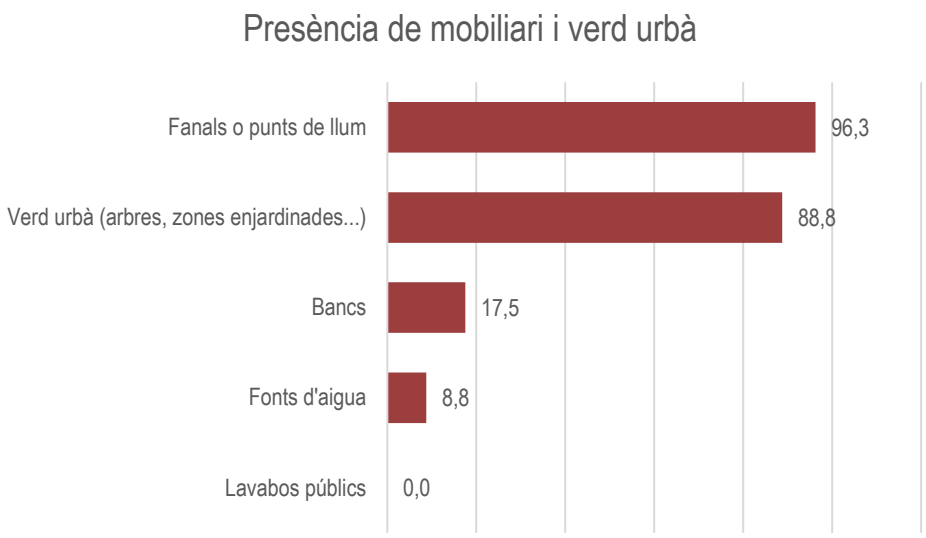

La convivència amb els vehicles

La majoria dels carrers de la part baixa de Can Sant Joan són d'un sol sentit i carril de circulació, amb places d'aparcament alineades al voral i alguna de les seves vies internes principals, com el Carrer del Reixagó, s'han pacificat. A la part alta, a la Muntanyeta, alguns carrers es van transformar a plataforma única, són d'un sentit i no alberguen aparcament, i gran part del turó està format per camins i escales que connecten els diferents trams de carrer.

Per tot plegat, Can Sant Joan gaudeix d'una baixa intensitat de trànsit rodat: en un 32,5% dels trams no es preveu la circulació de vehicles i en un 40% la intensitat de trànsit observada era baixa. Amb tot, en alguns trams de carrer s'ha observat una intensitat alta (7,5%). Es tracta principalment dels carrers que comuniquen amb l'estació de Montcada Bifurcació: el Carrer Bifurcació, el Carrer de les Vinyes i el Carrer Bateria en el seu tram més proper a l'estació. És també allà on la Plaça de la Pedra actua com a gran bossa d'aparcament. També s'ha observat més trànsit de vehicles al Carrer de la Masia, que connecta amb les principals vies transversals del barri (Bateria, Besòs...) i actua com a principal eix de pas dels vehicles entre la zona sud i la zona nord. Les hores amb més circulació són les de la franja del migdia i de la tarda.

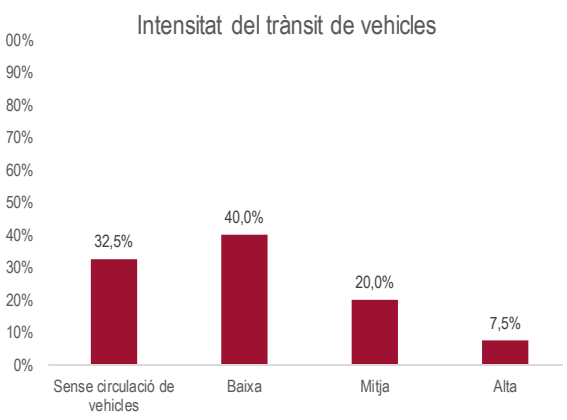

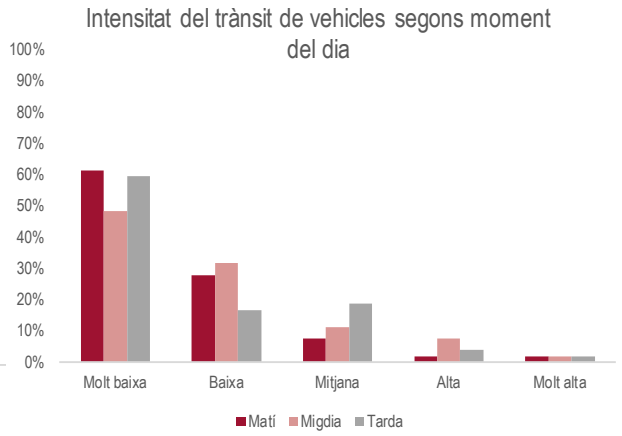

Intensitat de trànsit de vehicles. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

Ara bé, la incidència dels vehicles no es redueix al trànsit sinó que el barri es caracteritza també per una important presència de cotxes mal aparcats: en 21 dels 80 trams observats (un 26,3%) s'han vist vehicles estacionats de forma irregular. Es tracta sobretot de cotxes aparcats sobre les voreres i que dificulten el pas a peu. La presència de vehicles mal aparcats es dona al llarg de tot el dia i en diferents zones del barri, essent un problema generalitzat que afecta a gran part dels seus carrers, tant a la part de la Muntanyeta com a la zona baixa de Can Sant Joan. Tot i que és més freqüent en aquells trams de carrer on una de les dues voreres no té places d'aparcament i on no hi ha ubicades pilones que impedeixin o dificultin l'estacionament sobre la vorera, fins i tot s'han observat vehicles estacionats de forma irregular en carrers dotats amb aquestes pilones.

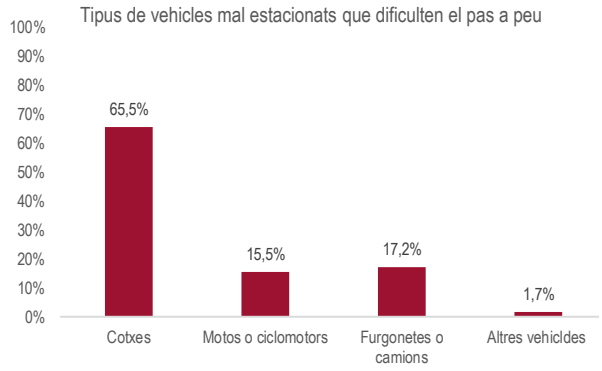

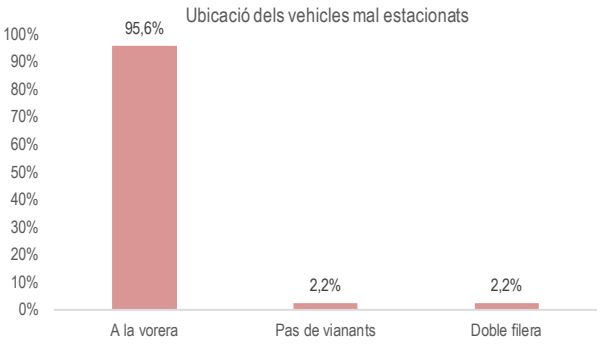

Presència de vehicles mal estacionats. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

Motocicleta mal aparcada a la zona de la Muntanyeta.

Exemple de carril de plataforma única de la zona de la Muntanyeta que no alberga aparcament pels cotxes.

Estacionament irregular a la zona baixa de Can Sant Joan.

Aparcament irregular a la zona baixa de Can Sant Joan.

Aparcament irregular a la zona baixa de Can Sant Joan que dificulta l'accés dels vianants.

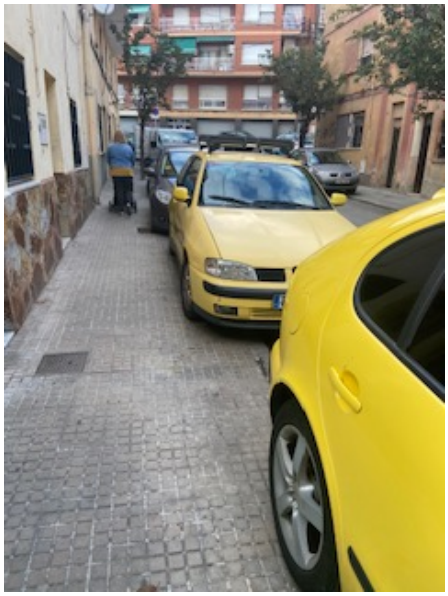

Problemes de manteniment i amb l'ús dels espais

Durant l'observació s'ha identificat si l'espai o via presentava problemes de manteniment rellevants en les voreres, el verd urbà o el mobiliari, i també si hi havia presència de signes de desordre: objectes sense recollir al voltant dels contenidors o a terra, mobiliari urbà vandalitzat, restes de begudes alcohòliques, d'elements relacionats amb el consum de drogues, persones amb signes visibles d'intoxicació alcohòlica o per consum de drogues, persones recollint coses de les escombraries o demanant almoina i cotxes abandonats o destrossats.

D'acord amb les dades de l'observació l'estat de manteniment dels espais de Can Sant Joan es jutja en general bo, doncs sols en un 6% dels trams o espais observats s'han vist problemes rellevants de manteniment. Per contra, els signes de desordre són més freqüents: en un 35% dels casos s'ha vist alguna d'aquests d'aquestes situacions, especialment brutícia i mobiliari urbà vandalitzat.

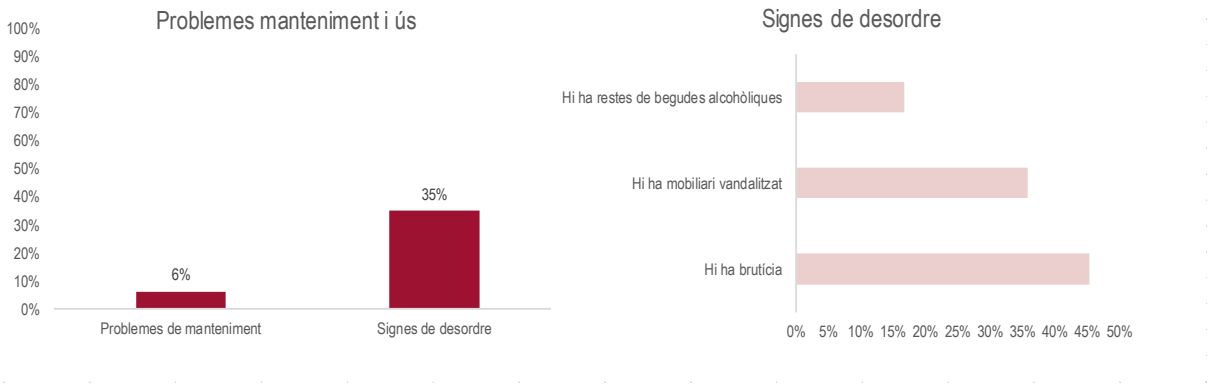

Presència de problemes de manteniment i signes de desordre. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

Els signes de desordre relacionats amb usos dels espais s'ubiquen principalment al Turó de la Muntanyeta, en alguns carrers pavimentats però en gairebé en tots els camins. També, en els trams d'escala. Les placetes i parcs que es formen entre els diferents nivells també presenten aquests signes de desordre, a banda de mancances de manteniment. També s'ha detectat problemes de manteniment o d'ús als carrers que transcorren en paral·lel a les línies de ferrocarril, com són el Carrer del Carril i el Carrer Bifurcació, en algun punt dels recorreguts de vianants del perímetre i accessos al Parc de les Aigües i al Carrer de la Font, al perímetre del camp de futbol.

Problemes de manteniment en les zones de pas com ara les escales

Presència d'objectes sense recollir.

Presència de cotxes abandonats.

Mobles abandonats a la via pública.

Problemes de manteniment en la pavimentació de la zona de la Muntanyeta.

Dificultats en el manteniment dels espais lliures a la zona de la Muntanyeta.

Usos dels espais

Un dels objectius de l'observació sistemàtica realitzada al barri de Can Sant Joan era copsar l'ús que es fa dels seus espais en el transcurs d'un dia feiner. Es van observar tots els espais oberts del barri (trams de carrer, camins, escales, places, parcs...) en tres moments diferents del dia (matí, migdia i tarda). Durant les observacions es recomptava el nombre de persones, recollint la seva edat i sexe (aproximats) i les activitats que estaven duent a terme. En el present capítol s'estudia l'afluència dels diferents carrers i espais del barri de Can Sant Joan, la distribució horària d'aquesta afluència, el tipus general d'ús (estàtic o dinàmic) i l'apropiació d'aquests espais per part dels diversos grups d'edat i sexe.

Freqüentació

La freqüentació mesura el nombre total de persones que es van veure fent ús dels espais del barri. En el cas de Can Sant Joan aquesta xifra s'elevà a un total de 473 persones, el que constata una afluència relativament baixa per un barri d'aproximadament 5.000 habitants. Aquesta baixa freqüentació s'ha de contextualitzar en un any de pandèmia en què, tot i que les observacions es van dur a terme en moments en què no operaven les màximes restriccions de mobilitat, els hàbits de la població han variat de forma substancial. També cal tenir en compte la pròpia estructura del barri, amb una part eminentment residencial com és el Turó de la Muntanyeta on, com es veurà més endavant, la manca de serveis i activitats i els escassos els espais d'estada, amb mancances d'adequació, incideix negativament en la promoció de l'ús social dels espais en aquesta zona.

La primera dada rellevant és que s'ha observat una major freqüentació als carrers i vies de la ciutat que als parcs o places. Així, de totes les persones observades, el 64,1% estaven a les voreres dels carrers, vers el 8% que es trobava en places o parcs. L'afluència detectada en terrasses de bars mostra l'atracció que aquestes generen per a la vida al barri de Can Sant Joan: fins el 21,1% de les persones recomptades es trobava en aquests espais.

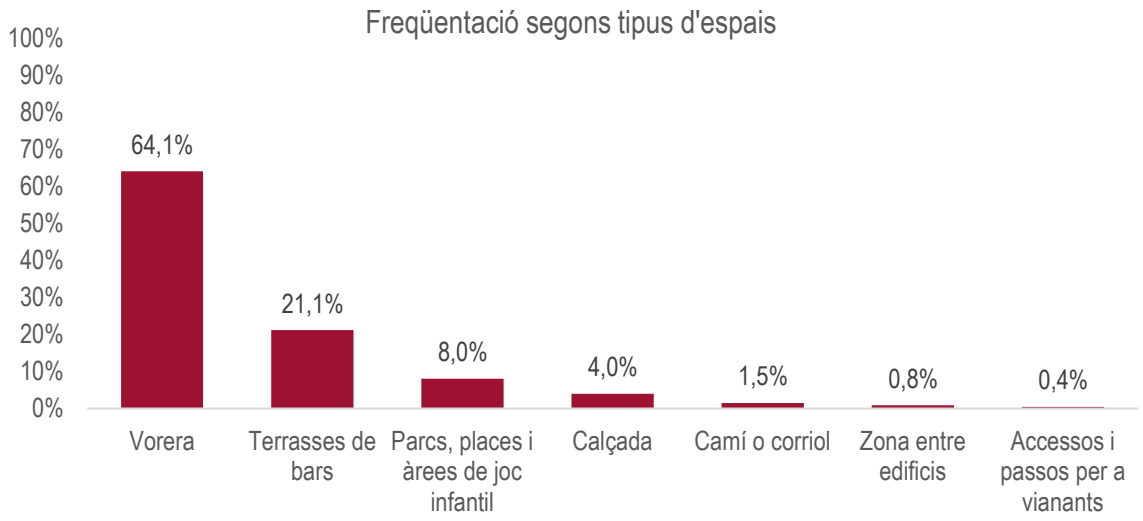

Freqüentació segons tipus d'espai. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

Les zones del barri i els seus espais no s'utilitzen amb la mateixa intensitat. Si s'observa la freqüentació global a partir d'una classificació en categories segons la intensitat (de freqüentació molt alta fins a baixa, afegint una darrera categoria per als llocs en què no s'ha vist a cap persona), es pot comprovar que la majoria dels carrers i espais del barri són utilitzats, però amb intensitats molt diferents. Així, hi ha trams i zones del barri que presenten una major afluència que d'altres, i fins i tot s'han observat algunes vies i espais on no hi havia cap persona durant cap de les observacions realitzades.

En termes generals, els resultats mostren una major afluència a la zona baixa del barri, mentre que els carrers i espais del Turó de la Muntanyeta es troben molt menys utilitzats. També es constata un major ús dels carrers i places principals, mentre que les vies i places perimetrals són en general menys freqüentades, constatant la desconnexió del barri amb el seu entorn, en gran part causada per les grans infraestructures i accidents geogràfics que trenquen la continuïtat del teixit urbà amb la resta del territori. La major afluència s'articula a partir de les vies principals, sobretot en la seva confluència amb les places del barri.

- El carrer del Reixagó és la via més freqüentada del barri, especialment en el tram que transcorre entre la Plaça Nicaragua i el carrer del Besòs. La pacificació del carrer, la seva ubicació força central al barri, sumada a la presència d'activitat comercial i de restauració, actuen com a factors d'atracció per a l'ús d'aquest carrer. També s'ha observat un elevat ús del carrer Bateria, sobretot en el tram entre el Carrer del Drac i el Carrer de la Masia. En aquest cas la freqüentació ve generada per la presència de bars, i també perquè es tracta d'una via de connexió, per la seva confluència amb l'estació de Renfe i, a en l'altra direcció, amb la Plaça del Bosc, on s'hi ubica una parada d'autobús. En paral·lel al Carrer Bateria, el Carrer del Besòs es mostra com una altra de les vies més freqüentades del barri. Al carrer de la Font, on s'ubica l'escola El Viver, s'hi ha registrat una freqüentació mitja-alta, sobretot en el tram des de l'accés del camp de futbol fins a l'escola.

- Pel que fa a les places, parcs i espais d'estada, la Plaça Nicaragua i la Plaça del Bosc són les més utilitzades, i de fet la vitalitat del barri s'articula en gran part al voltant dels carrers que hi passen o hi desemboquen. La freqüentació del Carrer Bateria es trasllada també a la Plaça dels Capellans Obrers. Relativament segregat de la resta del barri, el Parc de les Aigües té una freqüentació entre mitjana i baixa.

Tal com s'apuntava anteriorment, la zona de la Muntanyeta és l'àrea menys freqüentada. En la majoria de carrers, trams d'escala, camins i espais d'estada ubicats en aquest turó no s'hi ha observat cap persona. Les poques persones que s'han vist estaven al Carrer del Bosc, al Carrer del Triangle i al camí que en neix des del Carrer d'Oristà. També a les escales del Passatge del Putxet, que enllacen amb la Plaça del Bosc. Tal i com es veurà més endavant l'ús d'aquesta zona és bàsicament per al pas i accés als habitatges, més que no per a l'estada, la relació o d'altres pràctiques socials.

Freqüentació al barri de Can Sant Joan. *Font: IERMB*, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

Usos estàtics i dinàmics

Els espais del barri són per definició compartibles per persones diverses que els utilitzen de maneres molt variades. No obstant això, aquests espais són limitats i la seva pròpia configuració física pot arribar a dificultar-ne l'ús compartit o generar espais que resultin poc atractius per a l'estada. Així, la classificació dels usos en estàtics i dinàmics permet conèixer com es configuren els espais del barri en funció del grau de dinamisme de les activitats que s'hi desenvolupen.

En considerar el barri en el seu conjunt, s'aprecia que a Can Sant Joan conviuen els usos dinàmics i els estàtics, però amb preponderància dels primers. En efecte, en el període d'observació el 65,8% de les persones estaven en moviment i una proporció inferior (el 34,2%) s'estaven assegudes o dempeus sense desplaçar-se.

Aquestes dues maneres de practicar els espais no són incompatibles i de fet en moltes ocasions coexisteixen, si bé els diferents tipus d'espais i els ritmes de l'activitat diària s'associen a una major localització d'unes pràctiques o d'altres. A Can Sant Joan els usos dinàmics guanyen protagonisme a mesura que avança el dia, mentre que els usos estàtics van en la direcció contrària i disminueixen a mesura que avancen les hores.

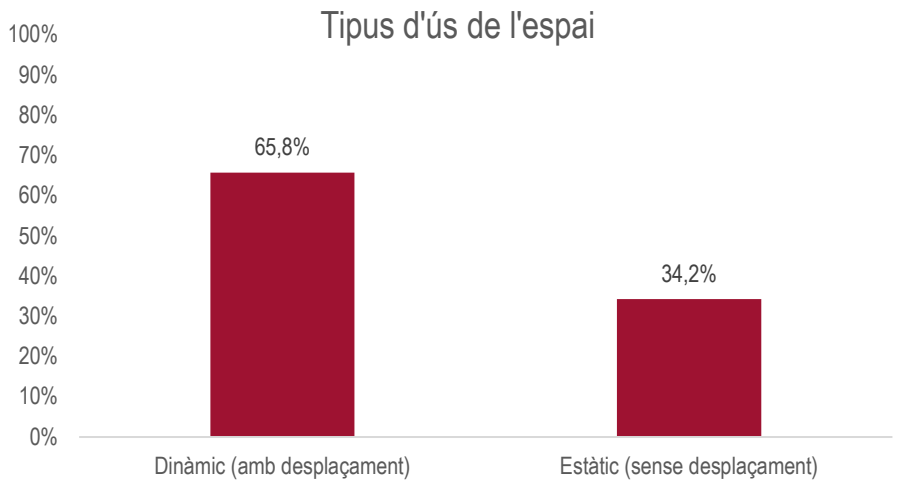

Freqüentació segons tipus d'ús. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

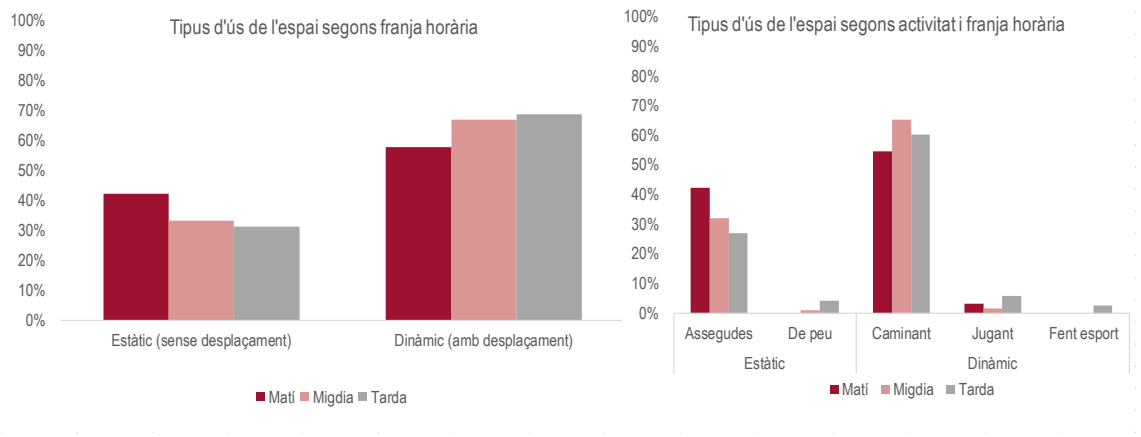

Freqüentació segons tipus d'ús i franja horària. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

Els usos estàtics remeten sobretot a persones assegudes i es concentren en pocs espais, generant així un ús intensiu. Per contra, els usos dinàmics s'associen principalment als desplaçaments a peu i impliquen un ús més extensiu d'espais del barri. Els primers es concentren en dos espais: el Carrer del Reixagó (el 30,2% de les persones observades que estaven assegudes o dretes sense desplaçar-se es trobaven en el tram de carrer que desemboca a la Plaça Nicaragua, i el 13% entre el Carrer Bateria i el Carrer del Besòs); en segon lloc un 15,4% estaven al Carrer Bateria al tram entre el Carrer del Drac i el Carrer Maria. Aquestes persones es trobaven assegudes sobretot a les terrasses de bar, però també algunes en bancs i a la parada d'autobús.

Per contra, els usos dinàmics s'associen principalment als desplaçaments a peu i impliquen un ús més extensiu dels espais del barri. Els principals espais que acullen un ús dinàmic són carrers, però també algunes places on es localitza el joc infantil, a la vegada que, a banda de l'estada, actuen com a vies de pas. Més concretament, els espais del barri que acullen un major ús dinàmic són els dos principals carrers transversals: Bateria i, sobretot, Besòs, seguits del Carrer del Reixagó. Aquest, actua com a eix central per a la connexió entre la zona nord i sud del barri, amb el turó de la Muntanyeta, com també ho fa, però de manera menys accentuada, el Carrer de la Masia. La Plaça del Bosc i la Plaça Nicaragua també són utilitzades de forma dinàmica, el que mostra que en aquests espais hi conviu l'estada i els usos estàtics amb pràctiques dinàmiques com el pas i el joc infantil. El Carrer de la Font i el Carrer Bifurcació, just a la zona d'accés a l'estació, són d'altres espais del barri on s'ubiquen usos dinàmics.

Freqüentació a Can Sant Joan: usos dinàmics. *Font: IERMB*, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Freqüentació a Can Sant Joan: usos estàtics. *Font: IERMB*, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Horaris

Els espais del barri es van omplint i buidant de persones al llarg del dia, en funció dels ritmes i els horaris de les activitats quotidianes de la població. A Can Sant Joan es pot apreciar com l'ús social del barri incrementa a mesura que transcorre el dia. En efecte, la tarda és el moment de màxima freqüentació (el 40% de les persones es van observar durant la franja de 16 a 20 hores), seguida de ben a prop pel migdia (39,5%). Durant el matí, en canvi, els espais del barri tenen una menor afluència (20,5%). Les dades segons hores mostren un major ús del barri entre una i dues del migdia (20,3%) i entre cinc i sis de la tarda (17,5%), el que constata una estreta relació entre la freqüentació i les activitats laborals i de formació.

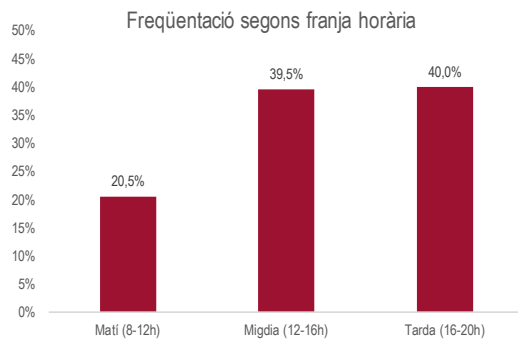

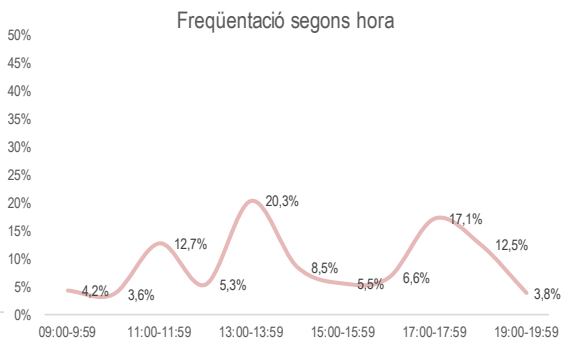

Freqüentació segons franja horària i hora. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

Els usos de Can Sant Joan varien en funció del tipus d'espais i el moment del dia:

- L'ús de les voreres es distribueix de forma força homogènia al llarg del dia, amb cert predomini durant el matí i la tarda, i menys freqüentació el migdia. Normalment es tracta d'un ús associat als desplaçaments a peu, que són freqüents durant tot el dia. A la tarda es veu incrementada la proporció de persones que travessa o camina per la calçada.

- Les terrasses de bar són més freqüentades durant el matí i migdia, i en canvi es troben menys ocupades durant la tarda. Per contra, l'ús de les places i dels parcs va incrementant a mesura que avança el dia.

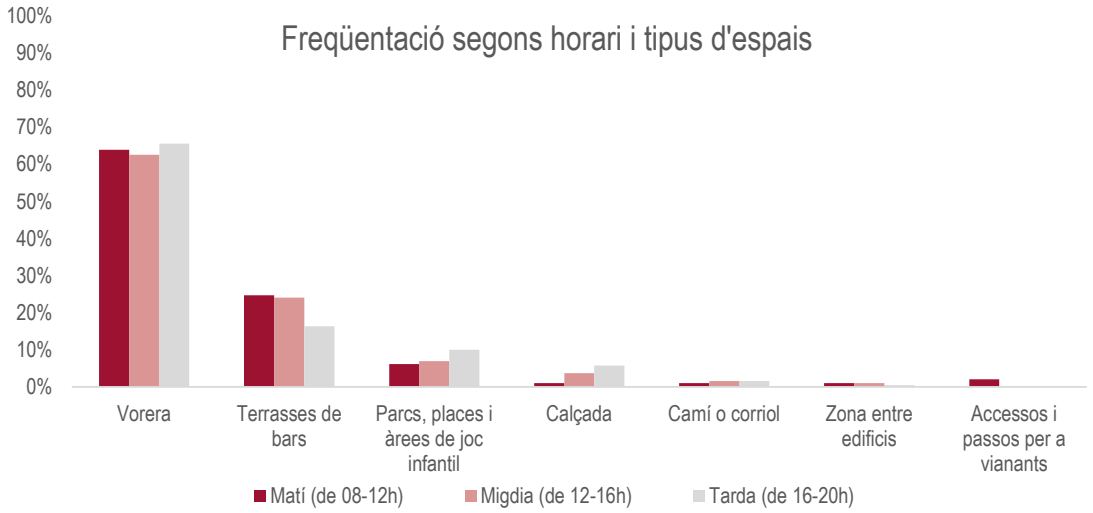

Freqüentació segons franja horària i tipus d'espai. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

Quan es considera la freqüentació distribuïda per a cada franja horària es pot apreciar que l'afluència de persones és continuada al llarg del dia a la majoria de carrers i places, però s'observa també com a mesura que avança la jornada hi ha una menor concentració en l'ús dels espais i la freqüentació es reparteix per més llocs del barri. Així doncs, durant la tarda és quan s'utilitza un major nombre d'espais, mentre que pel matí l'ús social es concentra en alguns carrers i places del barri. Més concretament:

- Durant el matí l'afluència de persones es concentra al Carrer del Reixagó, al Carrer Bateria i a la Plaça del Bosc i, amb menor intensitat, a la Plaça Nicaragua.
- Durant les hores del migdia, el Carrer del Reixagó, Bateria i la Plaça Nicaragua segueixen aplegant el major volum de persones, mentre que la Plaça del Bosc perd ús i en guanyen el Carrer Besòs i el Carrer de la Font.
- Durant les hores de la tarda és quan les persones es reparteixen més per tots els espais del barri. Reixagó es manté com una de les principals vies del barri, el carrer del Besòs veu incrementat el seu ús respecte les altres hores, la Plaça del Bosc torna a guanyar protagonisme i a la Plaça Nicaragua s'hi suma el Parc de les Aigües, en el que és el seu moment de màxima afluència, sobretot a la zona de joc infantil. Juntament amb el matí, també és l'hora en què es veuen més persones prop de l'estació de Renfe.

Matí (9 a 12h)

Distribució de la freqüentació segons franja horària: matí. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Migdia (12 a 16h)

Distribució de la freqüentació segons franja horària: migdia. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Tarda (16 a 120h)

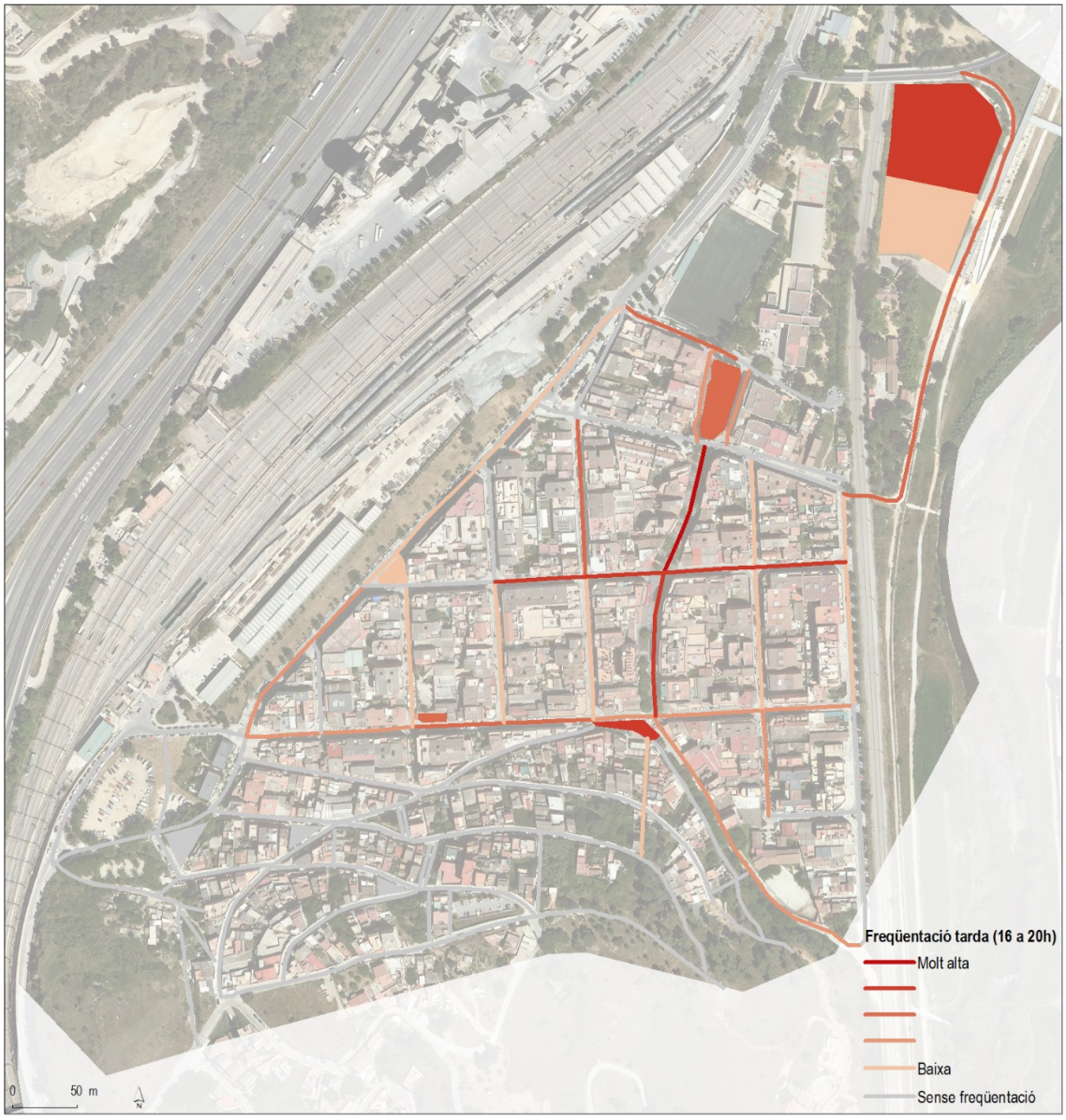

Distribució de la freqüentació segons franja horària: tarda. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Freqüentació dels espais del barri segons gènere i edat de població

L'Observació Social Sistemàtica no només serveix per comptabilitzar el nombre de persones que s'han vist fent ús del barri, sinó que també permet mantenir un registre d'aquelles característiques demogràfiques que poden ser observades de forma directa: el seu sexe i grup d'edat. Aquesta és una qüestió rellevant perquè l'ús social dels espais pot variar en virtut d'aquests atributs, sobretot en funció de la desigual distribució de les ocupacions i de les activitats quotidianes que s'assignen als grups de població. D'altra banda, la desigual presència d'aquests grups al barri pot ser un indicador que informi de possibles processos d'exclusió o d'altres dificultats per accedir als espais.

 # El gènere

En la descripció del marc demogràfic s'exposava que la proporció de dones i d'homes residents al barri tendeix a la paritat quan es considera la població en el seu conjunt. La pràctica quotidiana reflecteix aquesta igualtat en termes globals, però amb diferències segons l'horari. Des d'una perspectiva de sexe, una dada rellevant resulta d'observar que dones i homes estan presents als carrers i espais del barri durant tot el dia. Però si durant el matí i sobretot a la tarda la seva presència és similar, al migdia els homes són més nombrosos que les dones. Un 57,8% de les persones observades durant el migdia eren homes, mentre que les dones no arribaven al 42%. Això significa que la proporció de masculinitat (homes/dones) en aquest moment del dia és de l'1,38 a favor de la població masculina.

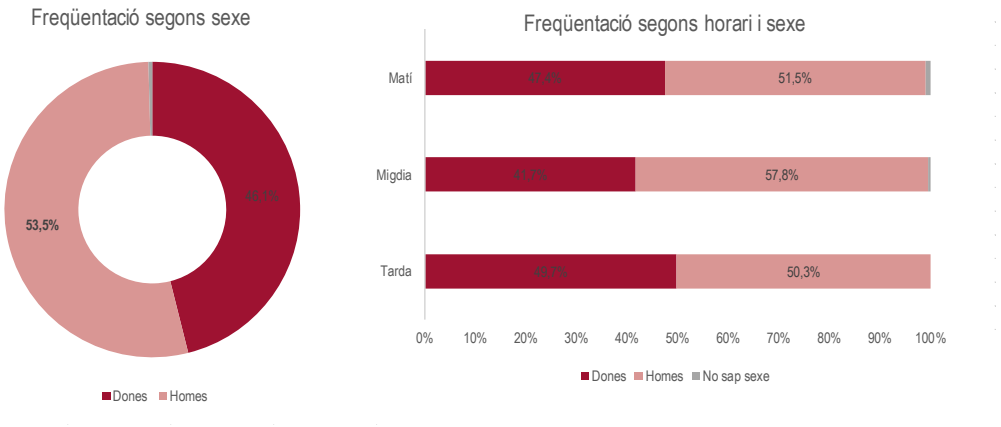

Freqüentació segons sexe i horari Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Aquestes diferències que s'observen a Cant Sant Joan en quant al gènere tenen a veure sobretot amb els usos estàtics, especialment pel que fa a estar assegut. De totes les persones que es van recomptar fent un ús estàtic, el 63,6% eren homes, vers el 35,2% que eren dones. Per contra, els usos dinàmics es reparteixen de forma molt homogènia entre dones i homes, amb un lleuger predomini de les primeres.

Si es desagreguen aquests usos en les diferents activitats, es pot comprovar com la principal diferència de sexe s'estableix en l'estar assegut (a bancs, terrasses de bar), un activitat en què s'han observat molts més homes que dones. En canvi, les persones que s'estaven dretes sense desplaçar-se eren tant dones com homes, igual que les que caminaven. En el cas del joc infantil i l'esport en canvi (pràctiques molt residuals al barri d'acord amb les dades de l'observació), s'ha recomptat més proporció d'homes que de dones. Si es té en compte el tipus d'espais utilitzats, es constata que la preponderància masculina en activitats estàtiques

com són el seure es relaciona sobretot amb una major masculinització de les terrasses de locals de restauració, mentre que les dones són més presents en parcs, places i àrees de joc infantil. També destaca una major presència masculina que femenina en camins i corriols, en espais entre edificis i travessant o caminant per la calçada.

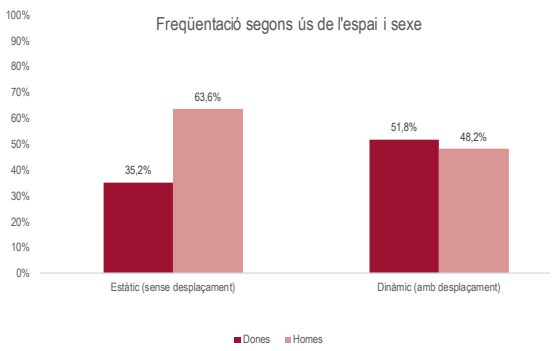

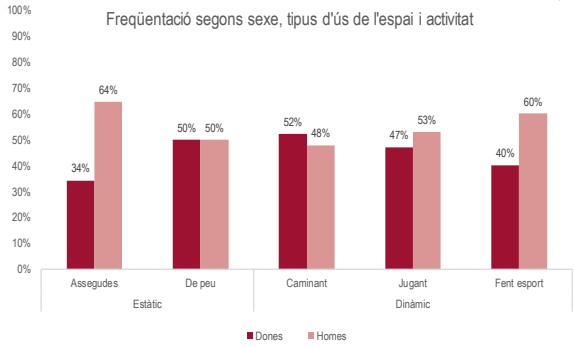

Freqüentació segons sexe, tipus d'ús i tipus d'espai. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

Nota: els percentatges no sempre sumen 100% perquè en alguns casos no es va poder identificar el sexe.

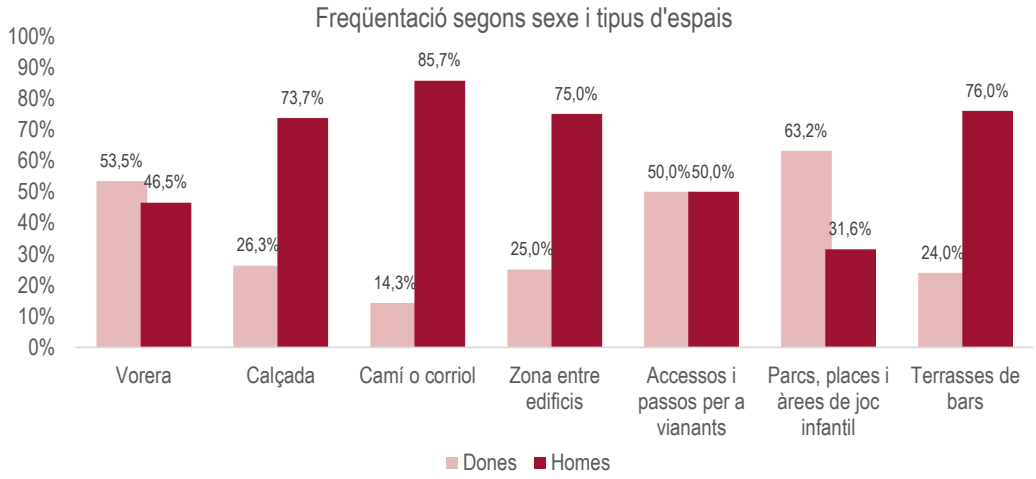

Freqüentació segons sexe i tipus d'espai. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

Fins aquí s'ha vist la desigual presència dels homes i de les dones segons l'horari i també el tipus d'activitat que realitzen. Per tal de conèixer si aquestes diferències s'expressen territorialment en un ús segregat de l'espai s'ha elaborat una mapa els resultats del qual permeten comprovar que, si bé existeixen petites diferències puntuals de freqüentació, la majoria d'espais del barri són eminentment heterogenis, és a dir, compartits per persones de diferent sexe. Amb tot, alguns espais estan més masculinitzats, i d'altres més feminitzats, concretament:

- En determinats carrers s'ha observat més presència d'homes que de dones. És el cas, per exemple, de la part del Carrer del Reixagó que desemboca al Carrer Bateria, el mateix Carrer Bateria en el seu recorregut des de la Plaça del Bosc fins a la Plaça Sant Joan, o la part est del Carrer del Besòs. Fins i tot en algunes vies només s'hi ha vist homes durant els dies que ha durat l'observació. Es tracta de la part sud del Carrer del Viver o d'algunes de les vies i camins del Turó de la Muntanyeta. En alguns d'aquests trams la major presència masculina es deriva de l'ús de terrasses de bars.

- D'altres espais alberguen una major presència femenina que masculina, com la Plaça Nicaragua, la del Bosc o el Parc de les Aigües. També s'ha observat una major feminització al Carrer de la Font i al Carrer Bifurcació, just en els trams que més propers al Carrer de la Font. En algun tram s'ha observat només presència femenina, però ha estat en menys espais que en els que s'ha observat només homes.

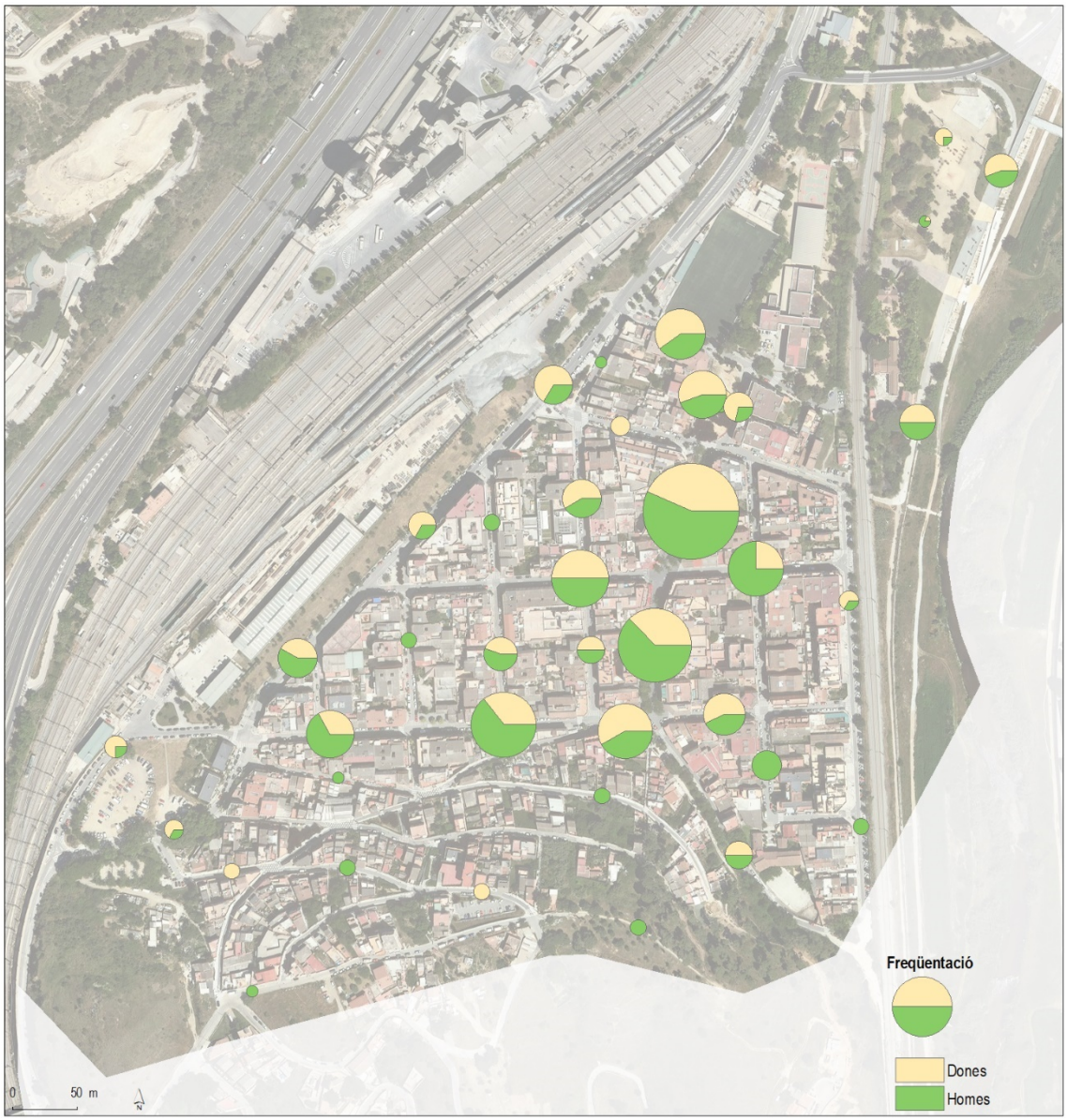

Freqüentació dels espais segons gènere. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

L'edat

La distribució d'edats de les persones observades als espais urbans de Can Sant Joan reflecteix amb força concordança l'estructura d'edat de la seva població si bé aquesta no és exacta. El segment de població que compta amb major presència és el de la població adulta (50,5%) si bé la presència queda per sota els recomptes demogràfics. A continuació, les persones grans (15,6%) i la població més jove (infants: 19,0%; joves i adolescents: 14,8%).

La major o menor presència dels diferents grups d'edat als espais del barri reflecteix en gran mesura la relació que els diferents grups demogràfics mantenen amb l'ocupació. En el cas particular de Can Sant Joan, resulta d'especial interès l'ús que fan del temps i de l'espai les persones de més edat, amb unes pautes que són diferencials respecte la resta de segments de població. En efecte, majoritàriament jubilades, aquestes persones utilitzen el barri sobretot durant les hores del matí, en què són el grup amb major presencia als espais del barri juntament amb la població adulta. Per contra, durant les hores del migdia i de la tarda la freqüentació de gent gran és molt menor que de la resta de grups d'edat. És en aquestes hores en què es veu més població jove i infants al barri, sobretot al llarg de la tarda.

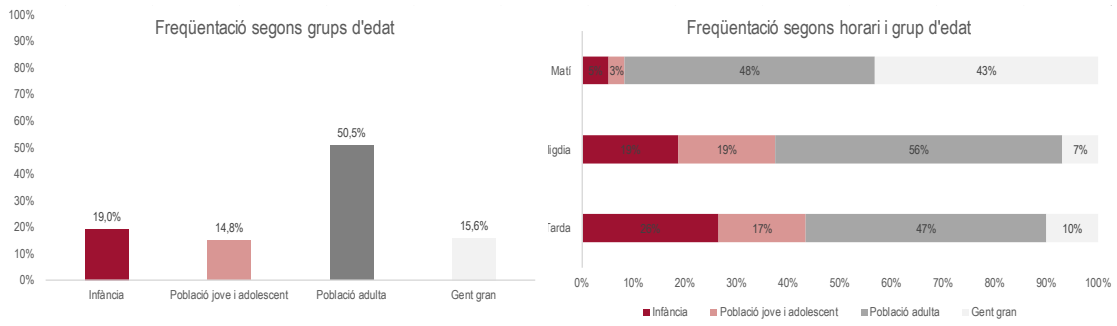

Freqüentació segons gran grup d'edat Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

El tipus d'ús dels espais mostra com l'ús dinàmic del barri és compartit pels diferents grups d'edat, sobretot entre la població adulta, jove i la infància, mentre que la gent gran és la que menys realitza aquest tipus d'ús. Per contra, els usos estàtics són efectuats sobretot per les persones adultes i la gent gran, i molt menys per població jove i els infants. Així, mentre la gent gran és present en sols el 10,6% dels usos dinàmics, la seva presència en els usos estàtics arriba fins al 25,3%. Pel que fa a la població adulta, realitza més usos estàtics que dinàmics, si bé és molt present en ambdós tipus d'ús (67,9% i 41,5%). Població jove i infants, en canvi, tendeixen a fer un ús molt més dinàmic que estàtic del barri.

Quan es desagrega el tipus d'ús segons les activitats, és interessant observar com en els usos estàtics la joventut i la infància tendeix a estar dreta en comptes d'utilitzar bancs i seients. En canvi, entre la gent gran és més freqüent seure i la població adulta combina aquestes dues pràctiques.

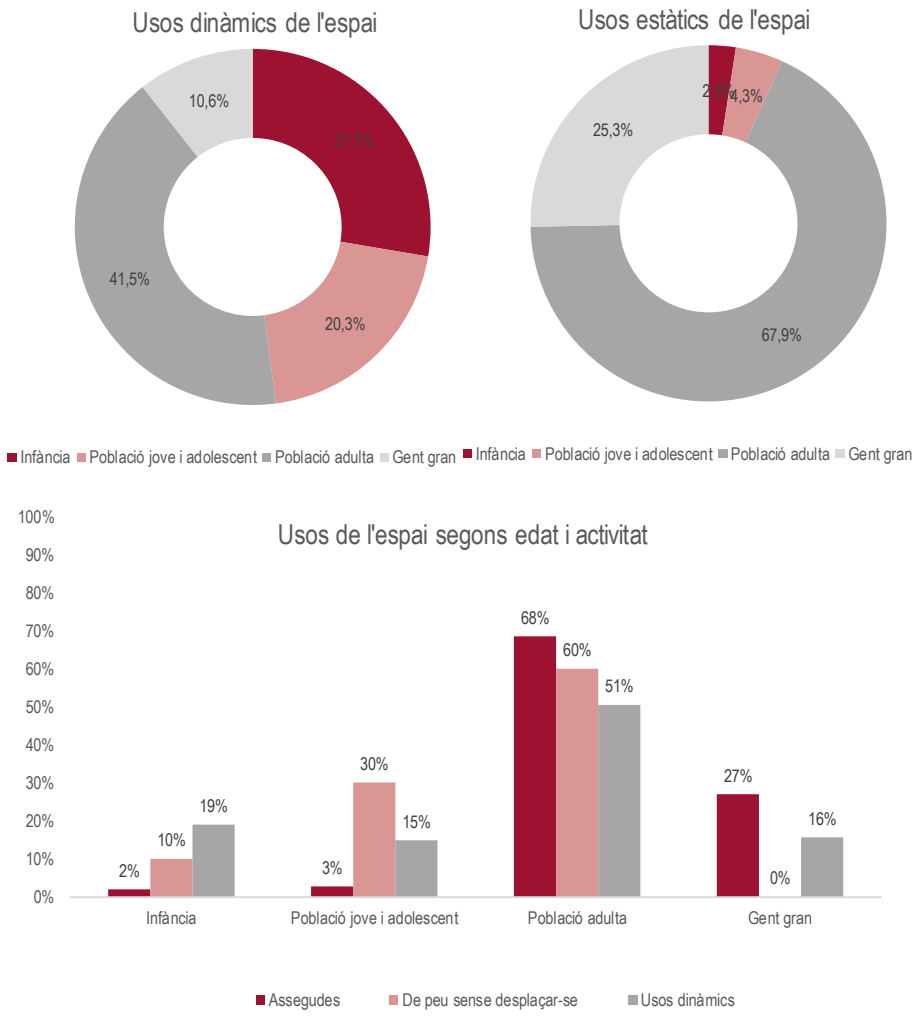

Freqüentació segons tipus d'ús, activitat i gran grup d'edat Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Un altre aspecte a destacar és que la presència de cada grup d'edat en els diversos tipus d'espais del barri és diferent. Les voreres són compartides per totes les edats, si bé amb una major presència de població adulta, menor d'infants i joves i encara menor de gent gran. Les dades són lògiques si recordem que les persones grans són les que menys ús dinàmic fan del barri, i que les voreres no sempre disposen de mobiliari per seure. Ara bé, a les places, parcs i àrees infantils la gent gran segueix essent el grup menys present i són sobretot utilitzades per infants acompanyats de població adulta. Les terrasses de bar, en canvi, són freqüentades sobretot per gent gran i població adulta.

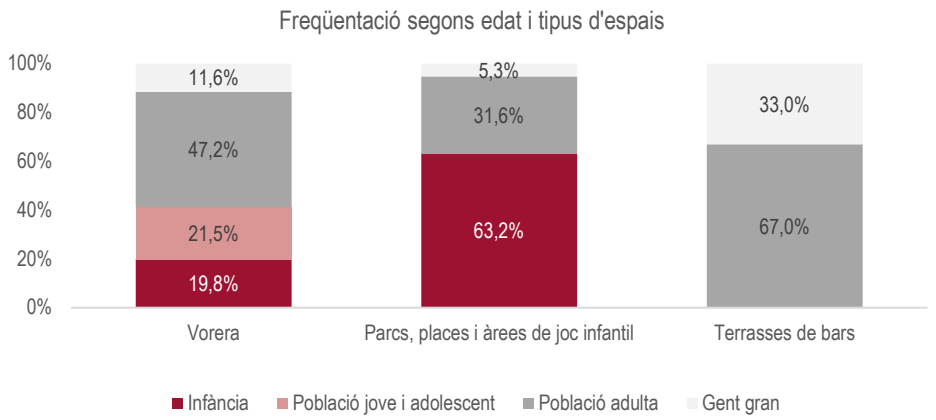

Freqüentació segons tipus d'espai i gran grup d'edat Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Per tal de conèixer si aquestes diferències s'expressen territorialment en un ús segregat de l'espai, s'ha elaborat una mapa amb la distribució d'edat de les persones observades en els diferents trams estudiats i de forma complementària s'han calculat els índexs de diversitat per a cada un d'aquests. Els resultats mostren que, en general, els carrers del barri són diversos en quant a l'edat de les persones que els utilitzen. Tanmateix, s'estableixen alguns matisos que mostren que a Can Sant Joan, l'edat incideix en la diferent utilització dels espais del barri.

Alguns dels trams amb major freqüentació del barri són també els que presenten una major diversitat d'edats. És el cas per exemple del Carrer del Reixagó on, tot i la major presència d'adults i gent gran, hi ha també una freqüentació significativa d'infants i joves. També hi ha una diversitat d'edats rellevant al Carrer del Besòs i a la Plaça del Bosc, en aquest darrer cas per la presència d'infants, adults i gent gran, però no de joves i adolescents. El Carrer de la Font i la Plaça Nicaragua també gaudeixen de força diversitat, sobretot per la presència d'infants, joves i adults però no de gent gran. En efecte, la població adulta és la més present i es dispersa per tot el barri, mentre que la infància, la joventut i la gent gran tendeixen a freqüentar un nombre menor d'espais.

- Pel que fa a la població infantil, per exemple, els espais més utilitzats són, en primer lloc, la Plaça Nicaragua: el 27% del nens i nenes observats es trobaven en aquesta plaça, sigui en la zona central on en el seu perímetre. En segon lloc, al Carrer del Reixagó, sobretot en el tram que desemboca a la Plaça del Bosc, on es van veure el 10% dels infants, i al Carrer de la Font, prop de l'escola El Viver, on es van veure gairebé el 8% de les nenes i nens. La població infantil també freqüenta els carrers propers o que accedeixen a la zona conformada per l'escola, la Plaça Nicaragua, la Plaça del Bosc i el Carrer del Reixagó. Finalment, el Parc de les Aigües és un altre dels espais més freqüentats per la infància.
- La major freqüentació de joves i adolescents s'ha observat al Carrer del Besòs, on es va recomptar el 17% de la població jove, que bàsicament estava de pas. El Carrer del Reixagó, en la seva confluència amb la Plaça Nicaragua i la mateixa plaça, són altres espais on s'han recomptat més joves i adolescents, així com al Carrer de la Font, prop de l'escola. El Carrer Bateria és també un dels meus freqüentats per joves i adolescents, així com el Carrer del Viver, que és l'accés al Viver d'Entitats del barri.

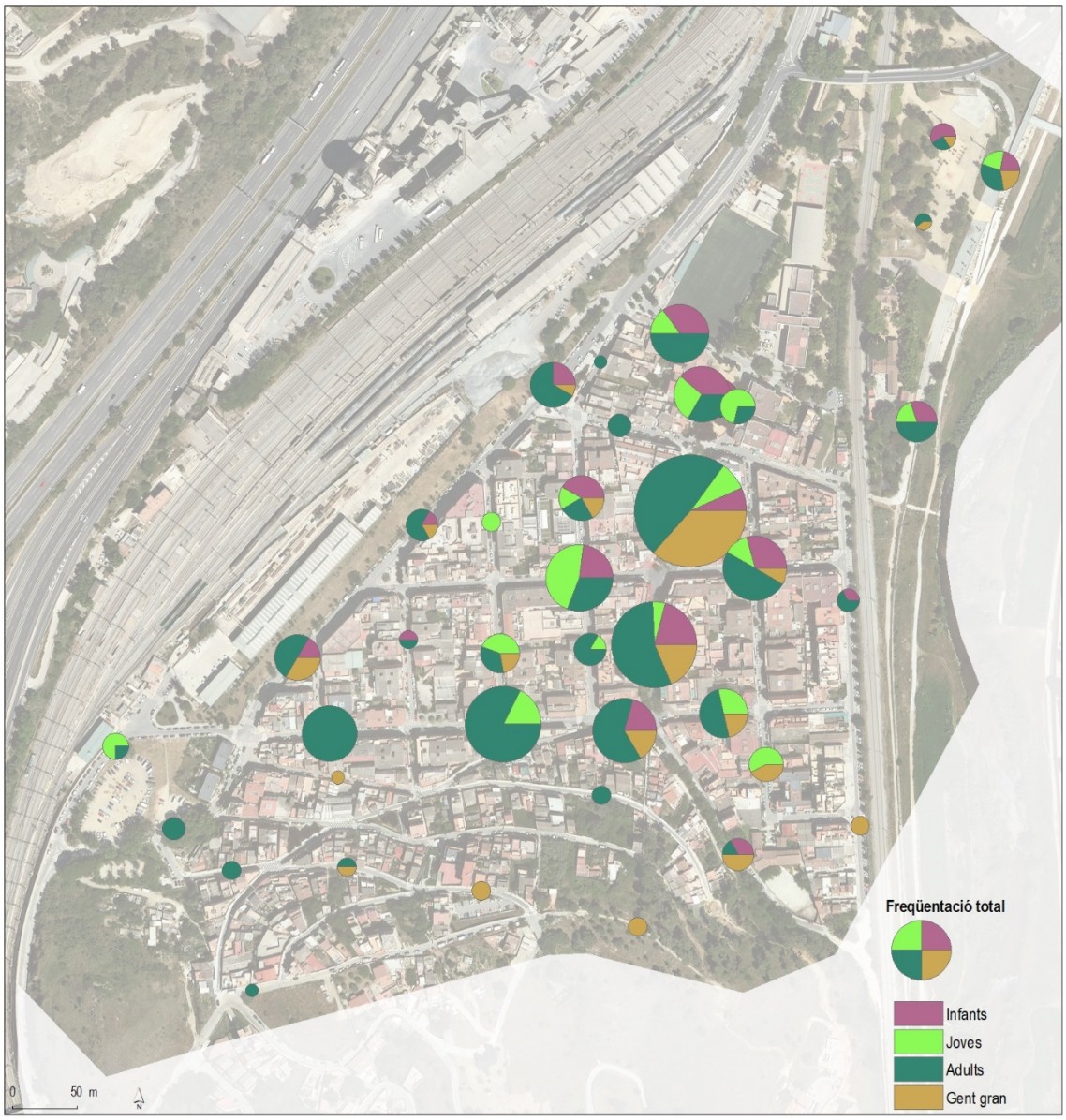

Distribució de la freqüentació segons grups d'edat. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

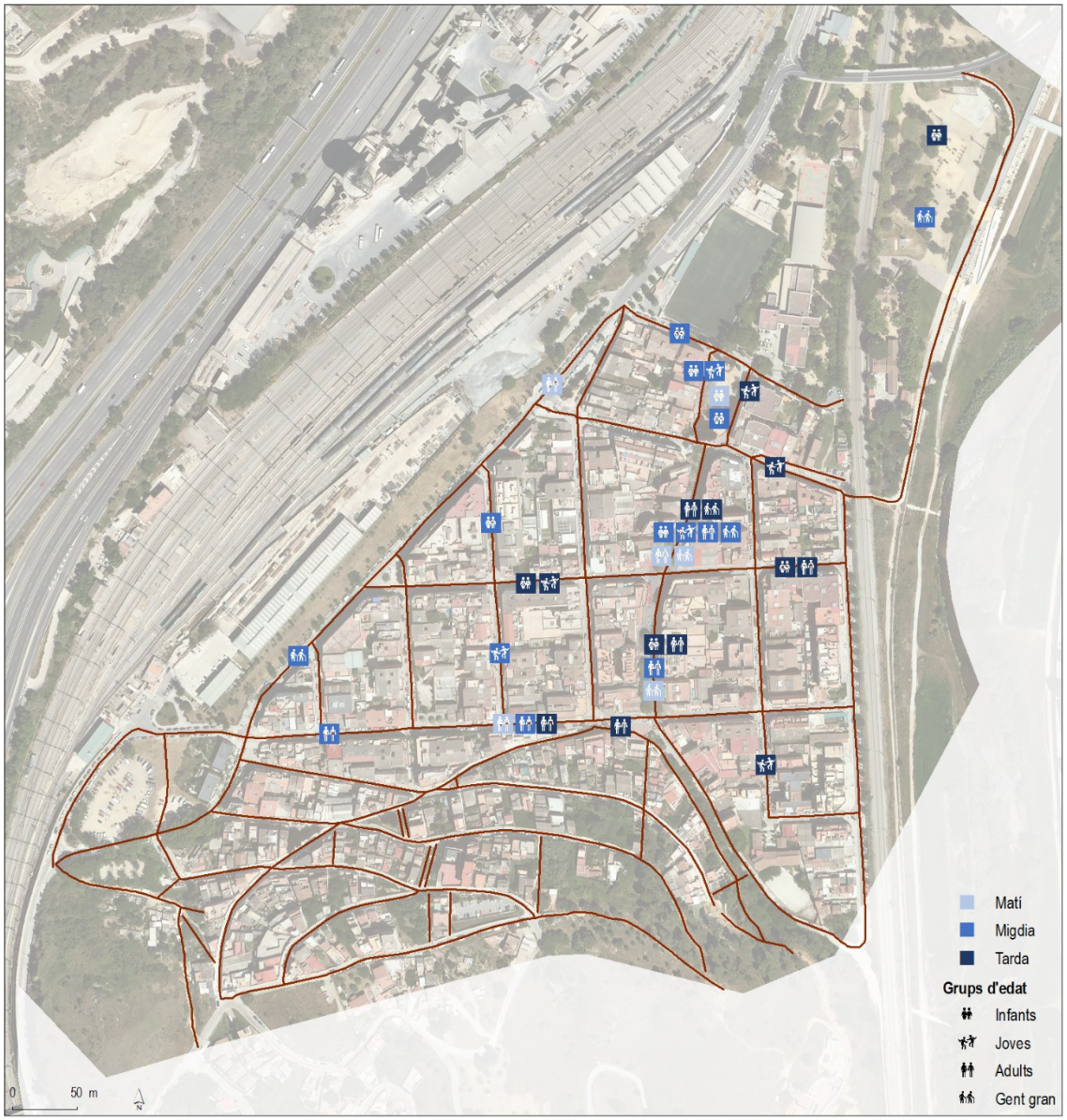

Espais més freqüentats per cada gran grup d'edat segons horari. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

El barri per a la pràctica quotidiana: pràctiques, discursos i característiques dels espais

Al capítol anterior s'ha exposat la freqüentació global dels carrers i dels espais oberts del barri de Can Sant Joan mostrant que són força utilitzats, si bé la intensitat i la forma de practicar-los varia entre els diferents perfils demogràfics, cadascun dels quals manté uns ritmes horaris i unes pautes d'ús distintes. Mitjançant l'examen de la freqüentació també s'han pogut constatar diferències territorials. D'una banda, una major utilització de la zona baixa del barri, mentre que el turó de la Muntanyeta resta molt menys freqüentat. D'altra banda, un ús més general i dispersat de tots els espais i vies del barri per part de la població adulta, que fa un ús del barri tant estàtic com dinàmic, però que en el cas del primer tendeix a utilitzar sobretot les terrasses dels bars. La resta de grups d'edat tendeixen a utilitzar un nombre menor d'espais i carrers, i es concentren més en determinades àrees del barri. Però si els infants fan un ús sobretot dinàmic de places i espais de joc infantil, i la població jove principalment es desplaça i és present en carrers, la gent gran, per la seva banda efectua pràctiques més estàtiques, sobretot estar asseguda.

En aquest capítol es fa un pas més, avançant en la concreció de les pautes de freqüentació del barri en funció de quatre activitats o pràctiques quotidianes: caminar, relacionar-se, jugar i fer esport. L'esdevenir diari fa territori, i aquesta producció social resulta de la interacció entre: l'espai construït (les coses materials que projectem, construïm i doten d'especificitat el territori), l'espai practicat (el producte del fer social en la nostra vida diària) i també l'espai experimentat (el conjunt d'emocions i de preferències a partir de les quals definim el nostre entorn i decidim com practicar-lo). L'estudi de les pràctiques quotidianes a Can Sant Joan s'ha de conformar a aquesta perspectiva i integrar aquests tres nivells d'anàlisis i per aquest motiu en aquest capítol es parteix dels resultats de l'observació social sistemàtica que va permetre inventariar pràctiques d'ús i dels resultats de les entrevistes estructurades que es van realitzar per identificar i copsar l'opinió de la població sobre els millors i pitjors espais del barri per a dur a terme les activitats quotidianes.

Cadascuna de les quatre pràctiques proposades s'analitzen de forma desagregada, començant pels usos del barri relacionats amb la mobilitat (caminar i passejar), descrivint després les pràctiques relacionals, per cloure amb el joc i la pràctica esportiva. Podem avançar ja que mentre hi ha carrers i zones que gaudeixen d'una major diversitat de pràctiques socials, d'altres s'especialitzen i concentren algun tipus d'activitat concreta. Abans però d'abordar de manera detallada cada una de les pràctiques, assenyalar que en termes generals, el major ús que s'ha observat al barri de Can Sant Joan és el caminar: fins a un 61,1% de les persones observades estaven caminant. La segona pràctica més observada al barri ha estat l'estada i el descans: un 32,1% de les persones estava asseguda i un 2,1% es troba dreta (observant alguna cosa, esperant o parlant amb algú, ...). Per contra, el joc i l'esport tenen una presència residual en els carrers i espais del barri, i s'han observat moltes menys persones realitzant aquestes activitats (convé assenyalar que el joc només s'ha recollit entre els infants). Per a cada un d'aquests usos, s'ha recollit també si les persones estaven en situació d'interacció social (relacionant-se) o es trobaven soles, i ja podem avançar que l'ús del barri de Cant Sant Joan és eminentment relacional: fins un 89,0% de les persones observades estaven en situació d'interacció social.

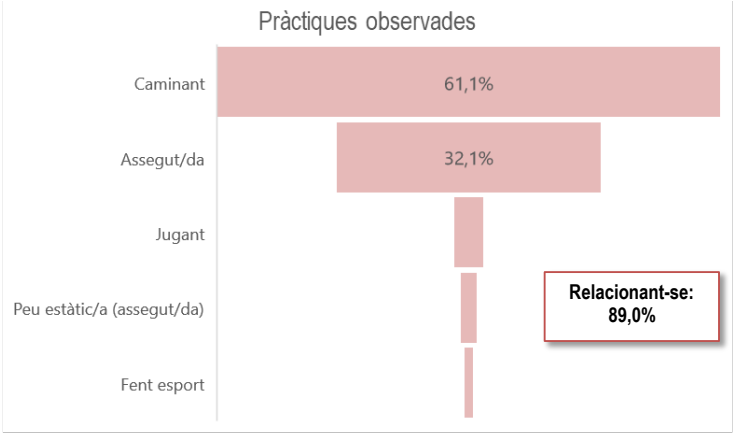

Distribució de les pràctiques quotidianes observades. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

El barri per a desplaçar-se a peu i passejar

Una de les funcions primàries dels espais urbans és facilitar la mobilitat i la connexió interna i externa dels barris. De fet, tal com s'acaba de comentar el 61,1% de les persones de les quals es va registrar l'activitat estaven caminant en el moment de l'observació. Però si els carrers del barri conformen i s'integren en les principals infraestructures de la mobilitat a peu, els camins o els recorreguts que les persones trien per a desplaçar-se sovint indiquen que la fluïdesa i la rapidesa de pas no són els únics factors implicats en aquests desplaçaments. En efecte, és caminant que les persones entren en contacte amb el seu entorn físic; que tenen l'oportunitat de trobar-se i d'interactuar amb veïns i coneguts, pel que a les vies més transitades no és infreqüent topar-se amb persones que de sobte s'aturen enmig del trànsit per parlar. Fins i tot en ocasions el fet de deambular pel barri tot passejant pot ser un fi en ell mateix.

Caminar és per tant una pràctica que s'identifica amb les mobilitats generades per la necessitat d'efectuar pràctiques quotidianes (anar a treballar, a l'escola, a comprar...), i és també una activitat humana i recreativa amb efectes saludables sobre el benestar personal i la salut de la població (passejar). En aquest apartat s'examinaran aquestes dues vessants de les mobilitats a peu. A partir dels resultats de l'observació social sistemàtica es traçarà el mapa dels espais més utilitzats per caminar del barri de Can Sant Joan, identificant per on transcorren els principals recorreguts. Un cop analitzades aquestes qüestions s'abordarà l'ús que es fa del barri per al passeig, tot anomenant quins espais per al passeig identifica la població i considera que són els millors i els pitjors, això com els elements positius o negatius que al·leguem i les principals característiques d'aquests espais.

 # La mobilitat dels vianants

La mobilitat a peu al barri de Can Sant Joan té lloc principalment durant el migdia i la tarda, i és menor a les hores matinals. Així, el 42,2% de les persones caminant es van observar entre les 12 i les 16 hores, i un percentatge similar entre les 16 hores i les 20 hores del vespre (el 39,4%). Durant el matí, el barri acull un volum menor de persones desplaçant-se a peu (el 18,3%). Es tracta d'una mobilitat que té lloc sobretot a llocs previstos per aquesta finalitat, com són les voreres i els seus accessos, si bé en alguns punts del barri s'han observat persones caminant per la calçada. La localització d'aquestes persones fent un ús no previst de l'espai pot indicar que es tracta de llocs amb mancances per a la mobilitat a peu (voreres estretes o ocupades, manca de suficients passos de vianants...). És el cas, per exemple, del Carrer del Besòs, sobretot en el tram de carrer que discorre entre el Carrer del Carril i el Carrer del Reixagó, que és on més

persones caminant per la calçada es van observar. En segon lloc, al Carrer del Turó i el Carrer de la Masia també es mostren com uns dels que més persones caminant per la calçada acull. Finalment, al Carrer del Bosc i al tram més oriental del Carrer Besòs també s'hi va observar aquesta pràctica no prevista. És rellevant també que si bé l'ús dels camins o corriols per als desplaçaments a peu és baix, fins un 1,4% de les persones que caminaven s'han vist en aquestes vies, mostrant que actuen també com a llocs de pas i que per tant s'ha de considerar la seva adequació.

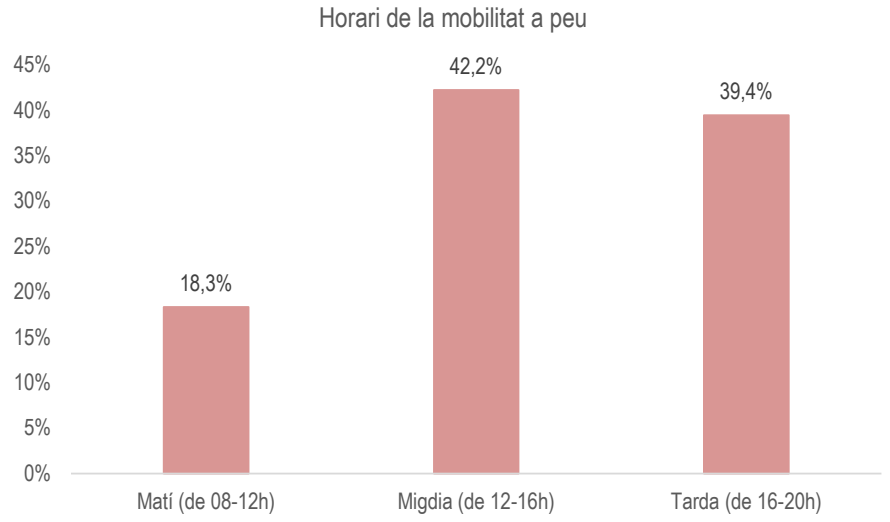

Distribució de la freqüentació de persones caminant segons franja horària. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

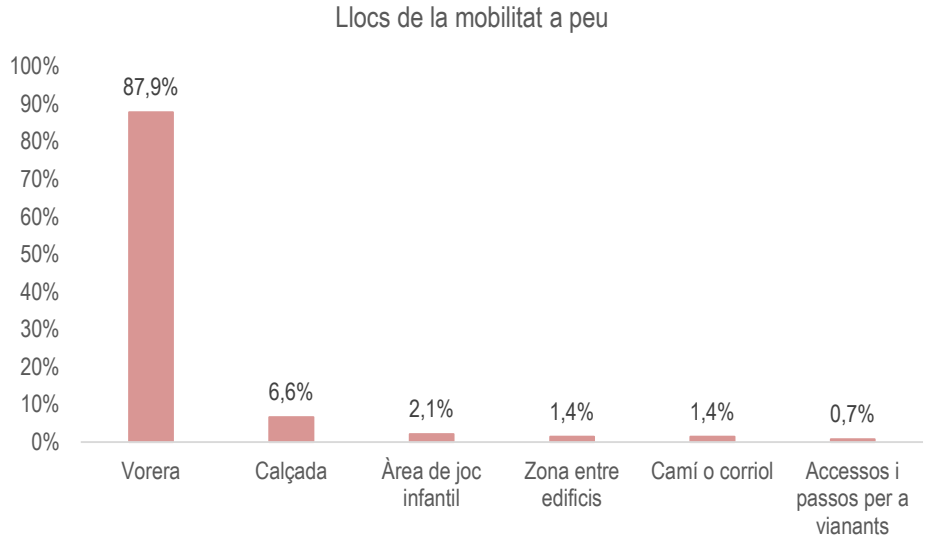

Freqüentació de persones caminant segons tipus de lloc. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

El recompte i localització de persones que s'han vist caminant permet identificar quins són els espais del barri per on transita majoritàriament la població. Aquesta informació facilita apreciar com s'articulen els principals recorreguts de les persones i si s'estableixen connexions amb les xarxes de mobilitat més àmplies, més enllà del barri. El resultats mostren com el Carrer del Reixagó és la via per on transita un major nombre de vianants i per tant, la principal via estructuradora de la mobilitat a peu al barri, que s'alimenta també dels carrers que hi desemboquen o connecten. També s'observa el baix ús a peu dels carrers de la Muntanyeta, i l'evident desconnexió del barri amb la resta de la ciutat.

- L'anàlisi de la freqüentació i dels usos dinàmics de l'espai ja permetien entreveure la importància del Carrer del Reixagó, que d'acord amb el recompte de persones desplaçant-se a peu, s'erigeix com la principal via de connexió entre el nord i el sud del barri. El carrer de la Masia actua com a segon eix de connexió vertical, sobretot en el seu tram entre el Carrer del Molí i el Carrer del Besòs. És interessant apreciar com aquestes mobilitats s'alimenten (i alimenten) els fluxos de persones a peu que s'arriben des dels carrers i zones adjacents, com són les que caminen pel Carrer del Besòs i el Carrer Bateria, que es mostren a la vegada com les principals vies dels desplaçaments en sentit est-oest del barri.
- El Carrer del Reixagó enllaça també, en la seva zona nord, amb la Plaça de Nicaragua i el Carrer de la Font, formant un recorregut a peu molt utilitzat al barri. En el seu tram sud, constitueix el punt de connexió a peu amb la Plaça del Bosc, on també s'hi ubica una parada d'autobusos, i les principals vies utilitzades per als vianants per accedir a la Muntanyeta: el Passatge Reixagó i les escales del Passatge del Putxet (en aquest cas, menys freqüentades que el passatge segons l'observació).
- Amb menor intensitat, els punts de transport públic actuen com a generadors d'atracció de part de la mobilitat a peu i, a banda de les parades d'autobús ja mencionades a l'entorn de la Plaça del Bosc, és també el cas dels carrers que connecten amb l'estació de Renfe com el Carrer Bifurcació.
- El camí que transcorre al llarg del perímetre est del Parc de les Aigües també és força utilitzat per als desplaçaments a peu, en aquest cas probablement més vinculats al passeig i a les activitats de lleure que a la mobilitat per altres motius.
- Finalment destacar la baixa utilització habitual dels carrers de la Muntanyeta com a zones de pas a peu, així com la desconnexió del barri amb el seu entorn, que s'observa clarament en la manca de continuïtat de les vies de connexió interna del barri amb l'accés a la resta del territori i la baixa freqüentació de les vies perimetrals.

Distribució de persones caminant a Can Sant Joan. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

 # El barri per passejar segons les persones consultades

L'observació sistemàtica no permet discernir si les persones que caminen ho fan motivades per una activitat necessària (anar a la feina, a estudiar, a comprar, al metge,...) o si aquests desplaçaments responen a altres motivacions personals i de lleure. És doncs a través d'altres tècniques com entrevistes personals que es poden concretar quins són els espais de la ciutat que s'utilitzen habitualment per passejar, quins es procura no utilitzar (o s'usen a desgrat) i quines són les característiques que es consideren més significatives d'aquests espais.

Quan s'ha demanat a la població que identifiqui bons espais per passejar a Can Sant Joan, el Parc Fluvial i el Parc de les Aigües han acumulat la majoria de cites (48% i 27% respectivament). El Carrer del Reixagó (7% de les cites) i el Rec Comtal (6%) també són espais que reben cites positives com a lloc de passeig. La resta de cites es distribueixen entre diferents punts del barri, però són molt menys freqüents.

Quan es tracta de passejar, les persones consultades valoren els espais sobretot pel seu valor natural, ecològic i també estètic (com és el cas dels dos parcs mencionats i del Rec Comtal), i per la seva grandària i dimensions, el que permet fer rutes més llargues i amb sensació d'espai. També s'ha valorat que siguin llocs amb mobiliari per seure i per a fer esport. Altres aspectes que es valoren positivament per al passeig és l'afluència d'aquests espais, tant en termes de tranquil·litat (baixa freqüentació) com, a la banda contrària, que es tracti d'espais freqüentats i amb activitats econòmiques que generin atracció (el passeig com a forma de trobada).

Quant als pitjors llocs del barri per a realitzar aquesta activitat les cites són menys nombroses (un total de 69 cites negatives vers 85 en el cas dels bons espais). Destaca en primer lloc el fet que fins el 25% d'aquestes cites es dirigeixen de forma genèrica als "carrers", constant que la presència de cotxes estacionats i voreres poc àmplies que caracteritza el barri és un dels punts negatius per a l'anar a peu. Dels carrers també se'n destaca la brutícia (especialment l'associada als excrements de gos) com a un element negatiu per al passeig. En segon lloc la zona de la Mina i el Reixagó, on s'ubica un dels punts del Rec Comtal, acumula fins al 23% de les cites negatives. En aquest cas se'n destaca, principalment, aspectes associats a la salubritat i seguretat de l'espai, com la manca de manteniment i neteja o la presència de plagues. També s'han recollit referències a la manca de seguretat per la poca gent que hi va, especialment quan es fa fosc. Pel que fa al Rec Comtal en la seva part sud, rep cites negatives i positives en una proporció similar, essent lleugerament superiors les que el classifiquen com a bon espai de passeig.

Menció especial mereix el Carrer del Reixagó, que rep un volum no massa diferenciat de cites positives i de negatives (7% i 10% respectivament). Com a element positiu d'aquest carrer per al passeig, se'n menciona que està pacificat i per tant és segur per al passeig i també que està freqüentat i hi ha activitat comercial i de restauració. Justament aquest darrer punt és viscut com a un factor negatiu per algunes persones, que comenten el mal ambient i el consum d'alcohol als bars com a punt en contra del passeig. També s'ha mencionat que tot i la seva pacificació, hi circulen patinets i motocicletes, produint sensació d'inseguretat al caminar.

Distribució de persones caminant per Can Sant Joan i identificació dels que es consideren els millors i els pitjors espais de passeig.
Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica i entrevistes a la població.

	Millor espai	Pitjor espai	Total cites
Parc Fluvial	48%	1%	27%
Parc de les Aigües	27%	6%	18%
La mina i el Reixagó	4%	23%	12%
Carrer Reixagó	7%	10%	8%
Rec Comtal	6%	4%	5%
Plaça Nicaragua	0%	4%	2%
La Valentine	0%	4%	2%
Mirador de Montcada	4%	0%	2%
Plaça del Bosc	1%	1%	1%
La Muntanyeta	0%	3%	1%
Carrer Triangle	0%	1%	1%
Carrer Bateria	0%	1%	1%
Carrer Bifurcació	0%	1%	1%
Carrer Bosc	0%	1%	1%
Carrer del Carril	0%	1%	1%
Escola Pública El Viver	1%	0%	1%
Camp de futbol Can Sant Joan	1%	0%	1%
Biblioteca Can Sant Joan	1%	0%	1%
Bifurcació - Pl. Sant Joan	0%	1%	1%
Tot el barri	0%	1%	1%
Carrers, la carretera	0%	25%	11%
Cap lloc al barri	0%	4%	2%
No ubicable	0%	3%	1%
Total	**100%**	**100%**	**100%**

Opinió sobre la ubicació dels millors i dels pitjors espais per passejar a Can Sant Joan Font: IERMB, a partir d'entrevistes a la població.

Un cop que s'han identificat i descrit els que en l'experiència de les persones consultades són els millors i els pitjors espais del barri per passejar, s'ha realitzat una bateria de preguntes orientades a conèixer com perceben l'encaix d'aquests espais en el marc de la vida diària a Can Sant Joan.

- Pel que fa als millors llocs del barri per passejar, la majoria de persones entrevistades consideren que són espais prou coneguts per tothom del barri (91,5%), i que estan ben comunicats (91,3%). Es tracta d'espais confortables (89,7%), segurs (87,3%) i animats (80,2%). Per contra, si bé els espais citats com a pitjors per a passejar també són coneguts per tothom (81,3%), no són descrits com a confortables per la majoria d'entrevistats (sols el 20,6%) ni tampoc es consideren especialment segurs (21,0%). Les persones els consideren més aviat poc freqüentats i animats i no es caracteritzen sempre per estar ben comunicats.

- La cartografia dels millors i dels pitjors espais per passejar no resulta només de relacions merament urbanístiques sinó també socials, en relació a la gent que els utilitza. Les persones consideren que els millors espais per passejar són aquells que utilitzen (o que poden ser utilitzats) per persones de totes les edats (80,0%). Destaca també com la presència de gent gran

es viu en termes positius més que negatius per al passeig, al contrari que la presència de persones joves i infants.

- Pel que fa a la freqüència d'ús d'aquests espais per part de les persones consultades, destaca que fins un 28,8% evita els llocs mal valorats per al passeig, percentatge que disminueix fins al 2,3% en el cas dels espais ben valorats. Tot i aquesta evitació per part d'algunes persones, d'altres segueixen utilitzant quests espais malgrat la seva valoració negativa: fins un 27,4% hi va molt sovint, el que constata que la pràctica quotidiana i les necessitats de la població no sempre es relacionen amb les seves preferències i valoracions doncs, al final, s'utilitza el que es té més a prop o que s'ajusta a les activitats diàries.

	Millor espai	Pitjor espai
Animat	80,2%	27,7%
Segur	87,3%	21,0%
Confortable	89,7%	20,6%
Comunicat	91,3%	53,1%
Conegut	91,5%	81,3%
Gent de totes les edats	80,0%	70,8%
Sobretot nens i nenes	0,0%	8,3%
Sobretot la gent jove	9,4%	12,5%
Sobretot la gent gran	10,6%	8,3%
Molt sovint, quasi cada dia	29,1%	27,4%
Sovint, cada setmana	22,1%	16,4%
Algunes vegades, de tant en tant	46,5%	27,4%
Mai o gairebé mai	2,3%	28,8%

Opinió sobre l'encaix dels millors i dels pitjors espais per passejar a Can Sant Joan Font: IERMB, a partir d'entrevistes a la població.

El barri per a l'estada i per a la relació

Una de les qüestions rellevants per a la investigació sobre la vida urbana és si les ciutats i els barris es configuren com espais adequats per a que la població pugui satisfer les seves necessitats de sociabilitat. Així, si bé els ritmes de la vida quotidiana sovint fan que una part de la població estableixi els vincles socials més profunds en entorns privats o institucionalitzats (la feina, l'Institut o l'escola,...), això no pot fer oblidar que la pròpia vida urbana és compacta i densa, generant que les persones interaccionin necessàriament entre elles, ja sigui als carrers, portals dels edificis, als parcs i places, o a les botigues i els equipaments més propers del lloc on viuen. Així doncs, amb independència de quina sigui la profunditat del vincle que resulta d'aquesta vida mòbil i interactiva, l'espai urbà és sempre un lloc de trobada i de contacte social. Aquestes interaccions en públic són una experiència social significativa a través de la qual es pot arribar a desenvolupar un sentit de familiaritat amb el territori i pal·liatiu de les situacions d'aïllament i de solitud.

Des d'una perspectiva relacional els carrers, les places, els parcs, les botigues i els equipaments del barri són espais de pas, de consum, de participació i també, sobretot, de trobada. En aquest apartat es tractarà de quantificar la pràctica relacional a Can Sant Joan, d'identificar els espais habituals de trobada i de conèixer el discurs de la població, tot plegat per tal d'esbrinar si hi ha marge de millora per ampliar el potencial del barri per al seu ús relacional. En primer lloc s'estudiaran les pràctiques relacionals al barri, descrivint quins són els patrons d'interacció més habituals. En aquest cas, la font d'informació principal són

els resultats de les observacions socials sistemàtiques i l'indicador principal el recompte de persones que en el moment de l'observació estaven en companyia de com a mínim una altra persona. En segon lloc, s'abordarà l'opinió de la població resident sobre quins consideren que són els millors i els pitjors espais per a trobar-se amb les amistats o amb el veïnat i una exploració dels motius que els han portat a definir-los com un bon o com un mal espai de relació.

 # Les pràctiques relacionals observades a Can Sant Joan

De les 473 persones comptabilitzades en el moment de l'observació, arriben a 422 les que estaven en companyia de, com a mínim, d'una altra persona. Es tracta del 89,0% del total, una xifra que permet afirmar l'elevat valor relacional del barri de Can Sant Joan i que constata la rellevància que tenen les relacions quotidianes en la vida de les persones, fins i tot (i especialment) en contextos de restriccions de la sociabilitat, així com la necessitat de dotar els barris i ciutats amb espais adequats on es puguin desenvolupar aquestes pràctiques de sociabilitat de manera segura i confortable.

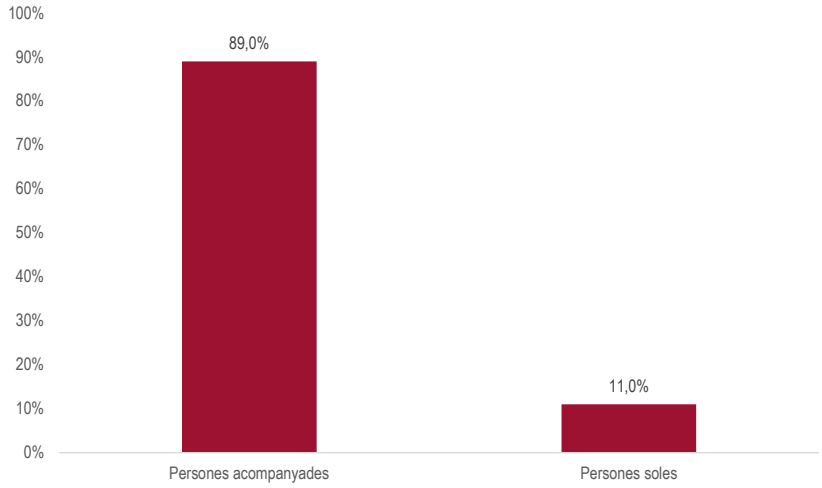

Freqüentació de persones relacionant-se. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

La sociabilitat al barri és viva en totes les franges horàries observades, especialment durant les hores de tarda, en què el 93% de les persones comptabilitzades es trobaven acompanyades. En la resta d'hores la presència de persones sense situació d'interacció és major, si bé segueix essent minoritària: més del 80% de les persones observades durant matí i migdia estava acompanyada. L'ús del barri és eminentment relacional entre tots els grups d'edat i de sexe, però destaca especialment la major sociabilitat entre les dones i, sobretot, entre la població jove i la infància (la segona, necessàriament acompanyada per la supervisió dels adults).

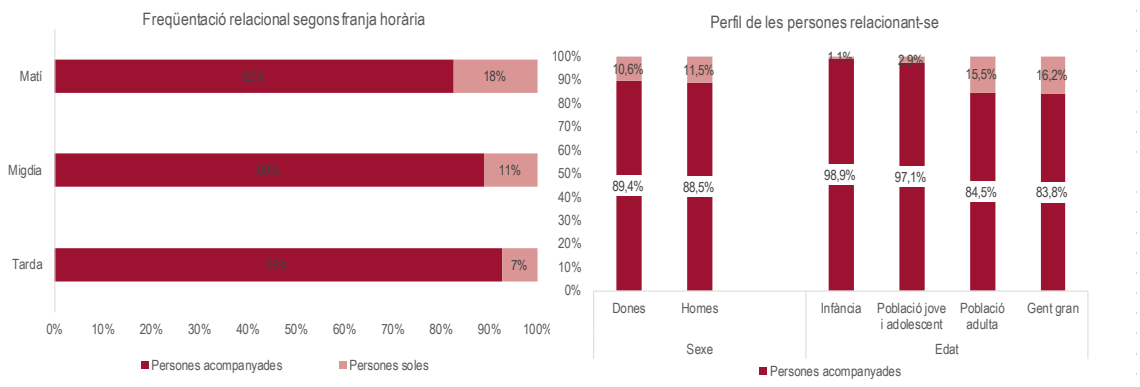

Freqüentació de persones relacionant-se segons horari i perfil. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

El mapa següent representa gràficament com es distribueixen territorialment les pràctiques relacionals dins al barri. Atès que és tracta d'una pràctica social molt estesa, es pot apreciar com el mapa relacional de Can Sant Joan coincideix en gran part amb el mapa de la freqüentació: les vies on s'han observat més persones interactuant són el Carrer del Reixagó, especialment al tram entre la Plaça Nicaragua i el Carrer Besòs, i el Carrer Bateria, sobretot en el tram que transcorre entre el Carrer del Drac i el Carrer de la Masia. També tenen alt valor relacional el Carrer Besòs i el Carrer de la Font, per on s'accedeix a l'institut-escola El Viver.

Les places i els parcs urbans són importants punts de trobada i de reunió. En el cas de Can Sant Joan, la freqüència de persones relacionant-se és elevada a les places més centrals: la Plaça del Bosc i la Plaça Nicaragua: Dotat, de menor centralitat, el Parc de les Aigües, en la zona on s'ubica el mobiliari infantil, apareix també com a un espai relacional. En l'extrem contrari, destaca la baixa quantitat de persones en situació d'interacció social que s'observà a la zona de la Muntanyeta, on la poca freqüentació ve donada sobretot per persones soles que es desplacen.

Distribució de persones en situació d'interacció social a Can Sant Joan. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Activitats relacionals i elements de suport

Si tenim en compte la distribució de les persones que estaven en interacció social segons el tipus d'activitat, podem constatar el gran valor relacional de l'estada: de les persones assegudes, el 77,5% s'estava relacionant, proporció que arriba fins al 100% entre les que estaven dretes aturades (en alguns casos, les mateixes persones assegudes xerraven amb persones dretes, en d'altres s'havien aturat a saludar alguna persona al llarg dels seus desplaçaments, o es tractava d'un grup dret xerrant). Els usos dinàmics (caminar, principalment, però també jugar i fer esport), també es donen preferentment en situació d'interacció (65,9%), però amb menor intensitat.

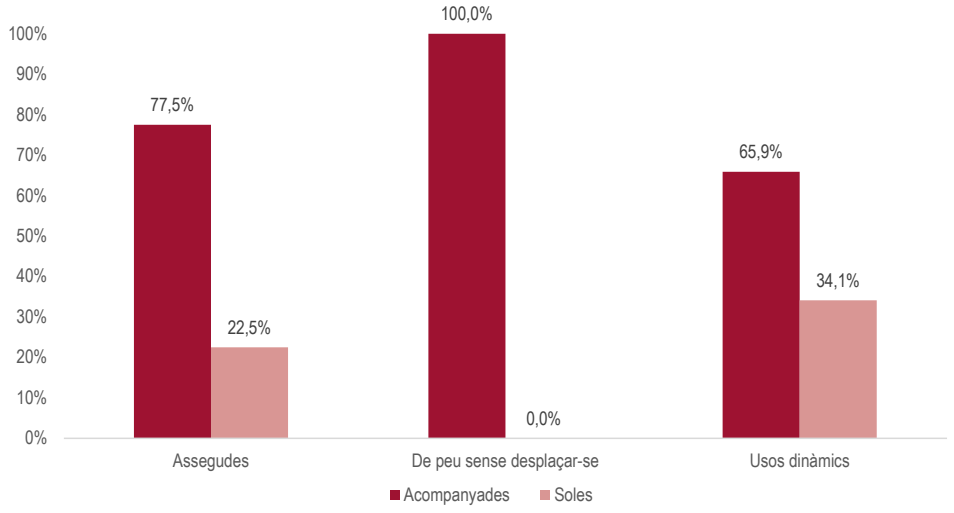

Freqüentació de persones relacionant-se segons tipus d'activitat. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Tal com s'acaba de constatar, els usos estàtics de l'espai són una pràctica eminentment relacional. En el 88,3% dels casos impliquen persones que s'asseuen plegades, conversant o fent-se companyia. En el 6,2% dels casos són persones que s'aturen a conversar mentre resten de peu i sols el 5,6% dels casos correspon a persones que s'estaven assegudes soles.

Pel que fa a les persones assegudes, les terrasses dels bars són un dels principals llocs de trobada en públic al barri de Can Sant Joan: el 66,7% de les persones estava relacionant-se en una terrassa. També propicien un ús relacional estàtic les parades de transport, on es van observar un 11,7% de persones en situació d'interacció i els bancs, on hi havia un 9,9% de les persones acompanyades. Amb tot, els bancs també són utilitzats per persones soles que s'aturen a descansar o a observar el seu entorn. A destacar que la pràctica totalitat de les persones fan un ús previst del mobiliari i els elements, doncs s'ha observat molt poques persones seient en baranes o murs no dissenyats per a l'estada.

Estat d'interacció	Mobiliari i elements de suport	Freqüentació
Persones acompanyades	Assegudes terrasses	66,7%
	Assegudes parades de transport	11,7%
	Assegudes bancs	9,9%
	Dretes en voreres	6,2%
	Total persones acompanyades	**94,4%**
Persones soles	Assegudes terrasses	0,6%
	Assegudes parades de transport	1,2%
	Assegudes bancs	3,1%
	Assegudes baranes i murs	0,6%
	Total persones soles	**5,6%**
Total		**100,0%**

Freqüentació de persones en ús estàtic segons situació d'interacció i elements de suport. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Si ens fixem en el sexe i l'edat de les persones, es pot comprovar com, a Can Sant Joan, les relacions en terrasses de bars són més freqüents entre els homes que entre les dones, mentre que les segones tendeixen més que ells a relacionar-se assegudes als bancs. És precisament a les terrasses on les relacions s'estableixen principalment entre persones adultes i gent gran, mentre que s'ha observat un major volum població jove i adolescent relacionant-se parlant dreta a la vorera o asseguda en parades de transport. És interessant també com la gent gran es relaciona més en terrasses que en bancs.

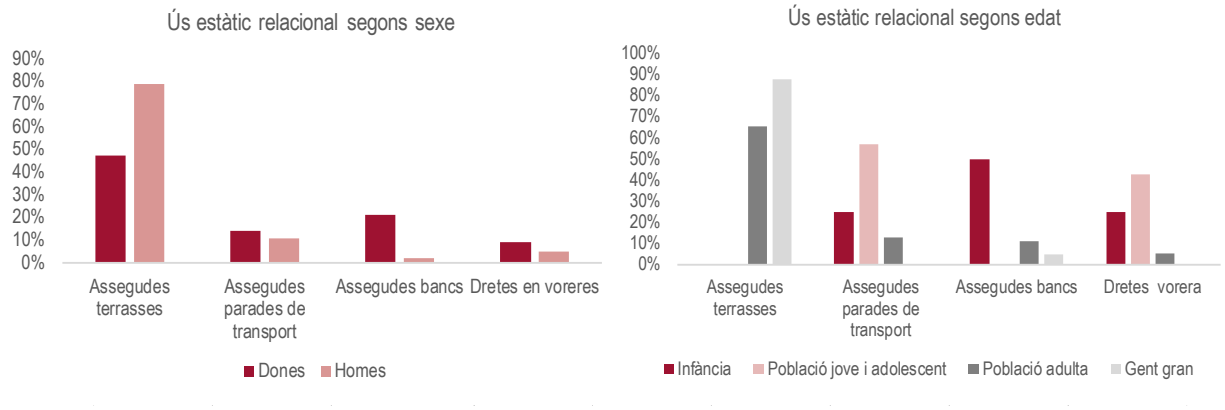

Freqüentació de persones estàtiques en situació d'interacció social, elements de suport, sexe i edat. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

 # El barri per relacionar-se segons les persones consultades

L'observació de les pràctiques relacionals es complementa d'entrevistes estructurades a la població. S'ha consultat a persones de diferents sexes i edats sobre quins són al seu parer el millor i el pitjor espai del barri per a trobar-se i per passar temps en companyia, així com les seves característiques.

Una primera dada a constatar és que els veïns i veïnes de Can Sant Joan, quan han citat espais per a la relació, ho han fet amb un una major nombre de cites positives que negatives. En el 58,7% dels casos s'ha identificat bons espais per a la relació, mentre que en el 41,3% s'han citat mals espais. S'observa així que si bé el discurs predominant és que el barri és un bon lloc per a la sociabilitat, hi alguns espais que es perceben com a millorables.

Si parem atenció als llocs que s'han citat com a millors espais per a la relació, el Parc de les Aigües s'erigeix com l'espai de sociabilitat més ben valorat del barri, amb un 51% de cites positives i sols un 2% de negatives. Així, tot i no ser un dels llocs que més freqüentació de persones relacionant-se acull, és molt ben valorat per la població. En segon lloc, el Carrer del Reixagó rep un 14% de les cites com a millor espai per a la relació del barri, si bé també rep un volum similar de cites negatives (un 10%). En aquest cas, es tracta d'un dels carrers on s'han observat més persones relacionant-se. La Plaça Nicaragua, un altre dels llocs que rep una freqüentació relacional elevada, és el tercer lloc més citat com a millor espai per a la relació, però amb un nombre menor de cites (9%) i també algunes de negatives (un 6%). Es mostra així com el fet de valorar positivament o negativament els espais no sempre és determinant en el seu ús, doncs sovint la vida mana i s'utilitzen més aquells espais que són propers o a les activitats quotidianes o la residència, encara que no siguin els que millor es consideren.

Pel que fa als elements que s'apunten per part de les persones com a positius per a la sociabilitat, destaca principalment el fet que siguin llocs amb una adequació dels espais i elements (sobretot que hi hagi llocs per seure, mobiliari infantil i mobiliari per fer esport) i que siguin freqüentats (sobretot per amics i persones

conegudes i del barri). També es valora que hi hagi activitat comercial o de restauració (com és el cas del Carrer del Reixagó) i que siguin espais amplis, amb valor natural i ecològic, com és el cas del Parc de les Aigües.

Pel que fa als que es consideren els pitjors espais per a la sociabilitat, la Mina i el Reixagó és el lloc que més cites negatives rep. Se'n destaca que és un espai poc freqüentat, i que l'utilitzen grups de joves que busquen intimitat. També s'al·lega la presència de rates i de persones "problemàtiques". La Plaça del Bosc també rep un volum important de cites negatives, en aquest cas per la manca d'elements per a l'estada, però també per al joc, i el fet que és massa petita. De fet, les cites negatives que s'han recollit sobre el Carrer del Reixagó i la Plaça Nicaragua indiquen també la manca d'espais adequats per a les necessitats de la infància a l'interior del barri, element que es constata més endavant en l'apartat sobre el joc infantil.

És remarcable també com el Parc Fluvial, espai molt significat per al passeig, és un lloc que en canvi no ha estat citat en cap cas com a espai per a la relació.

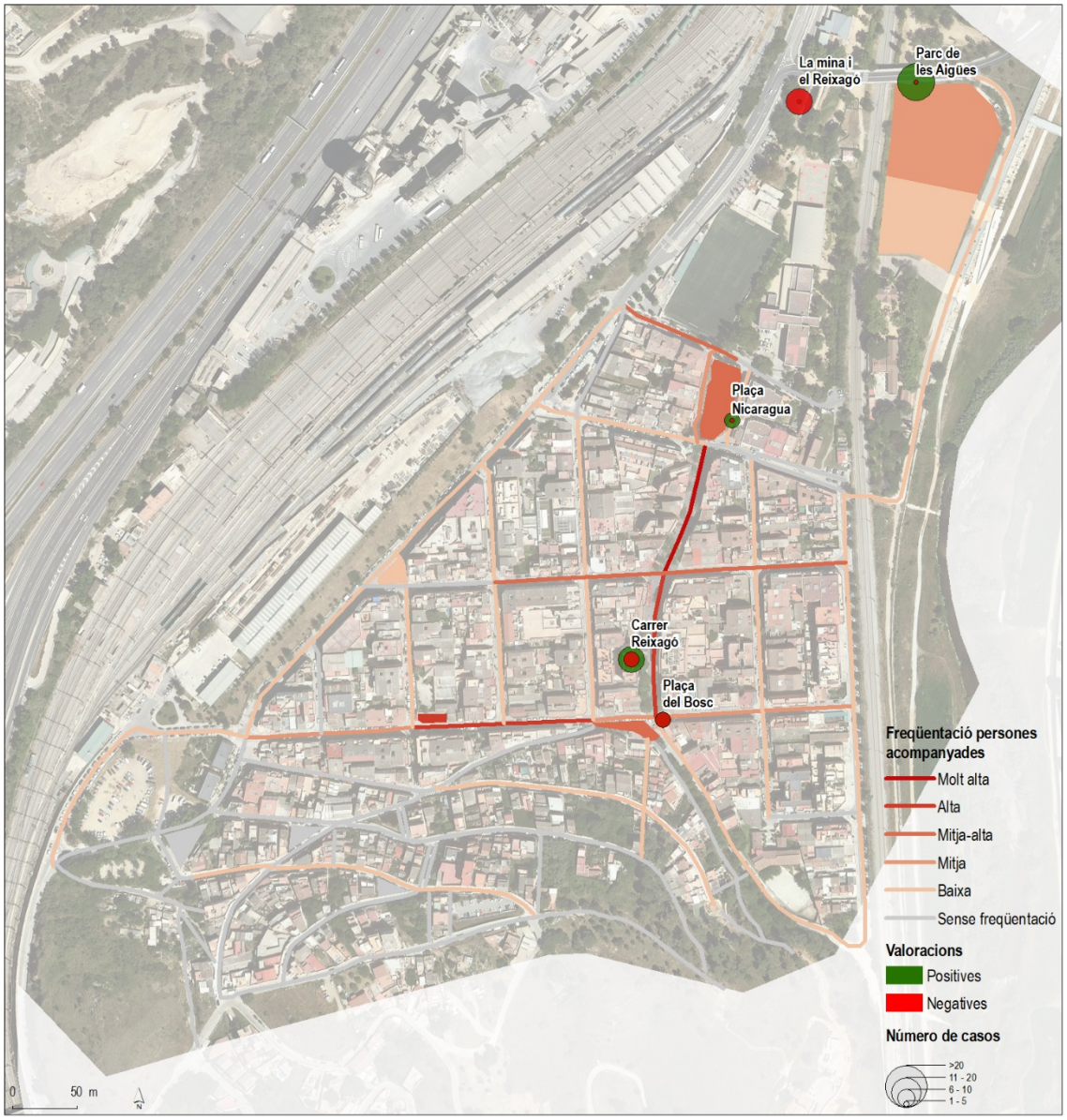

Localització principals dels espais de relació i identificació dels que es consideren els millors i pitjors i espais de joc. Font: IERMB, a partir de l'Observació Social Sistemàtica i entrevistes a la població.

Quant al lloc que es considera que ocupen aquests espais en la vida del barri, es pot apreciar com:

- La majoria de les persones entrevistades estimen que els millors espais de relació són sobretot aquells coneguts per a tothom (98,8%), i també animats i ben comunicats (95,1% respectivament). Amb menor intensitat, se'n destaca també que són espais confortables i segurs (92,3% i 89,5%). Els pitjors espais per a la relació són en canvi caracteritzats més freqüentment com a no confortables (sols un 19,0% ha dit que són còmodes), insegurs (sols un 30,5% ha dit que eren segurs) i sovint són poc animats. Si bé la majoria són coneguts i ben comunicats, en alguns casos no reuneixen aquestes característiques.

- Pel que fa a les persones que els utilitzen, es considera que els millors espais per a la trobada són utilitzats per a gent de totes les edats, mentre que els espais considerats com a pitjors per a la relació s'han caracteritzat per una major diversitat d'usuaris de diferents edats, el que mostra com la convivència entre persones joves i infants amb persones grans és un dels aspectes que a vegades es llegeix en termes de dificultar la relació en aquest barri.

- Destaca especialment que mentre als millors espais per a la trobada s'hi va molt sovint o freqüentment (53,5%), fins en un 45,7% dels casos s'evita anar als llocs que es consideren com els pitjors per a la relació. Amb tot, un 15,7% visita freqüentment aquells espais que ha definit com a mals llocs per a la relació, i un 26,7% va poc sovint als que considera com a millors espais, confirmant-se altra vegada que pràctica i opinió no sempre coincideixen.

	Millor espai	Pitjor espai
Animat	95,1%	41,0%
Segur	89,5%	30,5%
Confortable	92,3%	19,0%
Comunicat	95,1%	59,0%
Conegut	98,8%	75,0%
Gent de totes les edats	77,4%	47,9%
Sobretot nens i nenes	8,3%	14,1%
Sobretot la gent jove	10,7%	18,3%
Sobretot la gent gran	3,6%	19,7%
Molt sovint, quasi cada dia	53,5%	15,7%
Sovint, cada setmana	15,1%	8,6%
Algunes vegades, de tant en tant	26,7%	30,0%
Mai o gairebé mai	4,7%	45,7%

Opinió sobre l'encaix dels millors i dels pitjors espais per a relacionar-se a Can Sant Joan. Font: IERMB, a partir d'entrevistes a la població

El barri com espai de joc

Els infants donen vida als barris, a les ciutats i als pobles. Dit això, cal recordar que viure el carrer i jugar solen ser les activitats més habituals que practiquen els infants fora de l'escola. Poder-ho fer a l'aire lliure i de manera espontània suposa, per tant, un indicador de riquesa i de vitalitat de l'espai urbà. Com en els casos anteriors, l'estudi d'aquesta pràctica social a Can Sant Joan es realitzarà a partir de les informacions obtingudes de l'observació sistemàtica del barri i de les entrevistes estructurades a la població.

 # El barri i el joc infantil a Can Sant Joan

Mentre caminar i trobar-se amb altres persones són pràctiques habituals i quotidianes que atenyen a la majoria de la població, jugar, en canvi, és un pràctica que involucra a una segment demogràfic menys nombrós. Tot i això, destaca el baix nombre d'infants que es van observar jugant al barri durant l'observació. En efecte, durant el període d'observació es van recomptar sols 17 nenes i nenes jugant al barri.

Demogràficament, la presència d'aquest grup d'edat és baixa, però recordem és major en relació al conjunt de la ciutat de Montcada, pel que en certa manera sobta aquesta presencia residual del joc al barri. Cal tenir en compte l'elevat grau d'institucionalització de la infància, que passa moltes hores al dia en centres de formació o duent a terme activitats extraescolars. Tot plegat genera que la seva presència de joc als carrers i places del barri es concentrin en espais i arres dels barris on es pugui desenvolupar el joc, a vegades sent llocs planificats i d'altres vegades sense que aquests espais estiguin destinats a tal efecte. A Cant Sant Joan el 58,8% dels nens i nenes observats estaven a la Plaça Nicaragua i lar esta al Parc de les Aigües, sobretot en l'horari de tarda (64,7%).

 # Els espais per jugar de Can Sant Joan en l'experiència de les persones residents

Entre les persones consultades (en què, recordem hi ha participat un gran volum de nenes i nens) el Parc de les Aigües és el més citat com a millor espai de joc (ha rebut el 80% de les cites positives), seguit a molta distància del Plaça Nicaragua (15%). En quant als elements que han motivat la bona consideració d'aquests espais, destaquen tres aspectes associats principalment al parc. En primer lloc, l'adequació de l'espai i dels elements, en concret, al mobiliari destinat per a la pràctica del joc infantil així com per la disposició d'espais per jugar a esports d'equip, com ara la pistes de futbol disponibles. En segon lloc, es desataca el valor natural i ecològic. La tercera característica són les dimensions i grandària que permet als infants disposar d'una àrea espaiosa i extensa pel joc. A banda d'aquests elements, de la Plaça Nicaragua també se'n destaca la proximitat a l'escola.

A l'altra cara de la moneda, ens trobem amb aquells indrets que tenen pitjors valoracions pel joc per part de la població de Cant Sant Joan. Així, el pitjor espai que s'ha considerat pel joc infantil és la Mina i el Reixagó amb el 23% de les cites negatives. El segueix el Carrer del Reixagó i la Plaça Nicaragua, que com veiem recull tant cites positives com negatives per al joc. Els atributs que els defineixen com a pitjors espais estan relacionats amb els elements relacionats amb la protecció, en concret, amb la circulació dels vehicles, principalment en els carrers del barri en general (fins un 10% de les cites s'han referit a carrers del barri en general com a mal lloc per al joc) però també en carrers pacificats com el del Reixagó. Altres elements negatius que s'han descrit tenen relació amb l'adequació de l'espai i els elements així com les regles d'us i usos problematitzats, doncs en molts llocs no es pot jugar a pilota. També s'han recollit aspectes relacionats amb el manteniment i la neteja de l'entorn.

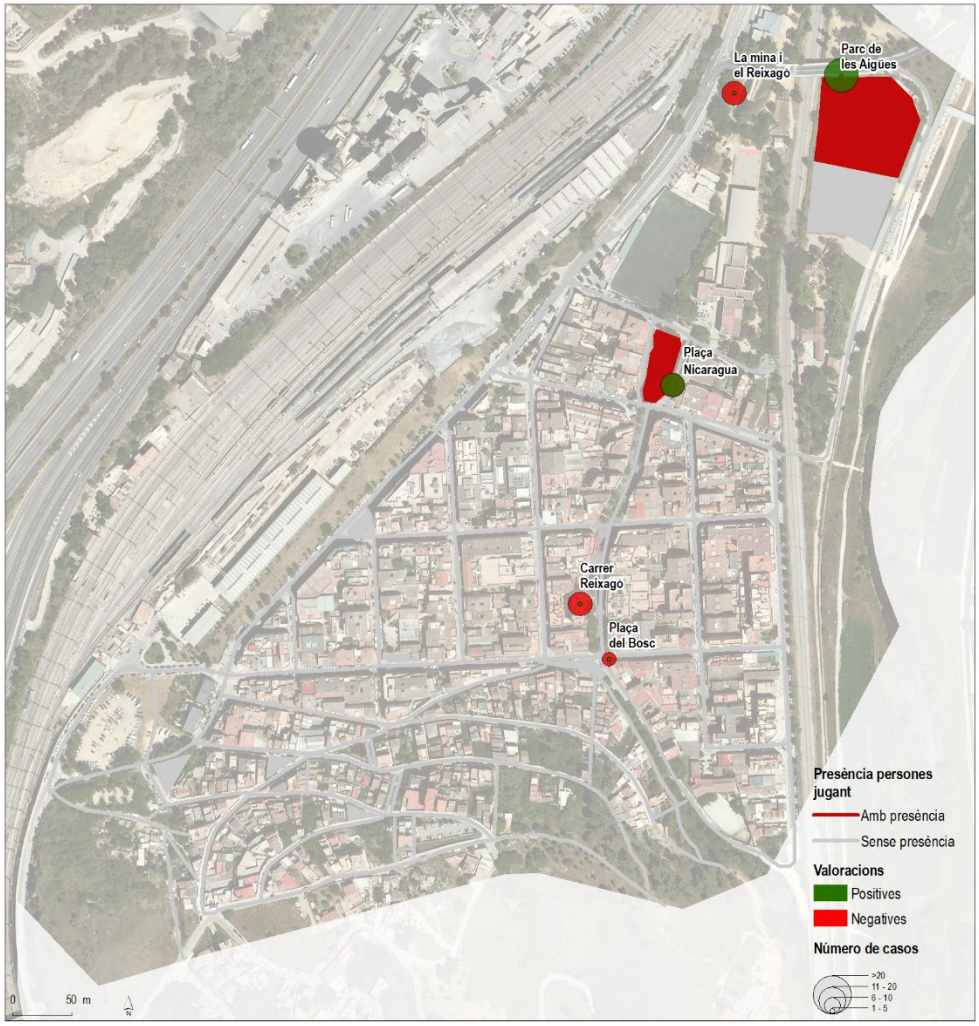

Localització principals dels espais de joc i identificació dels que es consideren els millors i pitjors i espais de joc. Font: IERMB, a partir de l'Observació Social Sistemàtica i entrevistes a la població.

El barri per fer esport

El barri de Can Sant Joan no es caracteritza per la seva adequació per a la pràctica esportiva. Aquesta afirmació es desprèn dels resultats obtinguts en l'observació sistemàtica, doncs durant el temps que ha durat l'observació s'ha vist poques persones practicant alguna activitat esportiva, en concret, tan sols s'han observat 5 persones.

Les persones residents, però, opinen que el millor lloc per a fer esport del barri és principalment el Parc de les Aigües (61% de referències sobretot entre la població més) i el Parc Fluvial (24% cites positives entre la població més adulta), que principalment han rebut cites positives per l'adequació del mobiliari i els seus elements per la pràctica esportiva, així com per les seves dimensions i grandària i també per ser espais exteriors amb un alt valor natural i ecològic. A banda d'aquests dos grans espais, de manera més marginal, els residents han destacat equipaments com per exemple, el Camp de futbol de Can Sant Joan.

En quant als pitjors llocs per a la pràctica esportiva, destaca que el 10% de les persones entrevistades han afirmat que el barri, en general, no és un bon lloc per a fer esport. Entre les persones que sí que han

identificat els pitjors espais del barri per a la pràctica esportiva, el 27% de les cites negatives es concentren en la Mina i el Reixagó, el 14% es concentren a la Plaça Nicaragua i el 13% al Parc Fluvial, mostrant com fins i tot els espais ben valorats tenen marge de millora. Les referències que caracteritzen aquests espais es basen en qüestions relacionades amb la freqüentació, a la presència de vehicles i a qüestions derivades dels elements de disseny, per la manca de mobiliari adequat per la pràctica esportiva com aspectes relacionats amb la seguretat.

Síntesi de la valoració dels espais del barri per a les activitats

Quan es posen en comú el conjunt d'espais citats com a millors i pitjors per a dur les diferents activitats considerades es pot entreveure quins són aquells que apareixen amb més intensitat en l'imaginari i l'experiència de la població consultada. També s'observa per a quines activitats es tenen en compte més aquests llocs i si la valoració és més aviat bona o dolenta.

La primera constatació és que hi ha dos espais del barri que reben més cites positives que negatives.

- En primer lloc, el Parc de les Aigües. No només es tracta de l'espai que rep un major nombre de cites positives en relació a les negatives, sinó que a més a més és el lloc que en major freqüència es respon que es visita sovint. Es tracta d'un parc que apareix principalment com a lloc per al joc, però també per a l'esport i la trobada. En canvi, no es pensa tan sovint en aquest parc com un lloc per al passeig.
- En segon lloc, el Parc Fluvial també rep un volum major de referències positives que negatives, si bé en aquest cas són poques les persones entrevistades que diuen anar-hi sovint. Es tracta d'un espai molt pressent com a lloc per al passeig i per a l'esport. Per contra, no és un parc que es consideri com a espai per a la trobada i la relació, ni per al joc infantil.

La resta d'espais han rebut més valoracions negatives que positives, que tenen relació amb les diferents activitats que s'hi consideren.

- La Mina i el Reixagó és l'espai que es valora més negativament quan es pregunta per les activitats quotidianes, a la vegada que és també l'espai més evitat del barri d'acord amb les persones consultades, doncs més d'una tercera part ha dit no anar-hi mai o quasi mai.
- El barri en general, sense especificar cap lloc en concret és el segon espai que rep més cites negatives, en aquest cas molt relacionades com a lloc per al passeig i per a l'esport.
- La Plaça Nicaragua, el Carrer del Reixagó i la Plaça del Bosc també han rebut més mencions negatives que positives, però hi ha certa ambivalència quan es valoren. En totes elles s'han assenyalat mancances, però també elements positius. El Carrer del Reixagó i la Plaça del Bosc apareixen com un dels principals llocs per a la trobada, mentre que la Plaça Nicaragua s'afegeix al Parc de les Aigües com a destacat lloc del barri per al joc infantil, tot i que amb aspectes millorables.
- El Rec Comtal també es viu amb certa ambivalència. Considerat sobretot com a lloc de passeig, rep un nombre similar de mencions positives i negatives.
- Destaca també que el solar de la Valentine, tot i ser fora del barri, apareix l'imaginari del barri, sols amb mencions negatives.

	n	Total	Cites positives	Cites negatives	Passejar	Trobada	Jugar	Esport
Parc de les Aigües	**199**	**32,0%**	**55,2%**	**3,2%**	**17,5%**	**30,7%**	**43,1%**	**35,7%**
La mina i el Reixagó	**78**	**12,6%**	**2,6%**	**24,9%**	**12,3%**	**11,3%**	**10,9%**	**16,1%**
Parc Fluvial	**70**	**11,3%**	**17,4%**	**3,6%**	**27,3%**	**0,0%**	**0,6%**	**18,9%**
Plaça Nicaragua	**54**	**8,7%**	**6,4%**	**11,6%**	**1,9%**	**8,0%**	**17,2%**	**6,3%**
Carrer Reixagó	**52**	**8,4%**	**5,2%**	**12,3%**	**8,4%**	**12,0%**	**9,2%**	**3,5%**
Plaça del Bosc	**32**	**5,2%**	**2,9%**	**7,9%**	**1,3%**	**10,7%**	**6,3%**	**2,1%**
La valentine	**9**	**1,4%**	**0,0%**	**3,2%**	**1,9%**	**1,3%**	**0,6%**	**2,1%**
Rec Comtal	**9**	**1,4%**	**1,5%**	**1,4%**	**5,2%**	**0,7%**	**0,0%**	**0,0%**
Mirador de Montcada	4	0,6%	1,2%	0,0%	1,9%	0,0%	0,0%	0,7%
Plaça de la Pedra	4	0,6%	0,0%	1,4%	0,0%	1,3%	1,1%	0,0%
La Muntanyeta	2	0,3%	0,0%	0,7%	1,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Carrer Triangle	2	0,3%	0,0%	0,7%	0,6%	0,7%	0,0%	0,0%
Carrer Bateria	1	0,2%	0,0%	0,4%	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%
Carrer Bifurcació	1	0,2%	0,0%	0,4%	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%
Carrer Bosc	1	0,2%	0,0%	0,4%	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%
Carrer del Carril	1	0,2%	0,0%	0,4%	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%
Cimentera	1	0,2%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%
La Traca (Plaça del Sud)	1	0,2%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,6%	0,0%
Parc De La Llacuna	1	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%	0,0%
Plaça Parròquia de Sant Joan Baptista	2	0,3%	0,0%	0,7%	0,0%	0,7%	0,0%	0,7%
El barri i els seus carrers	**44**	**7,1%**	**0,0%**	**15,9%**	**11,7%**	**2,0%**	**5,2%**	**9,8%**
TOTAL	**621**	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Identificació dels que es consideren els millors i pitjors i espais del barri i activitat per la qual es citen. Font: IERMB, a partir d'entrevistes a la població

	No l'usen mai o gairebé mai	L´usen sovint
Parc de les Aigües	**8,3%**	**43,5%**
La mina i el Reixagó	**36,1%**	**5,4%**
Parc Fluvial	**8,3%**	**10,2%**
Plaça Nicaragua	**12,0%**	**9,9%**
Carrer Reixagó	**10,2%**	**11,2%**
Plaça del Bosc	**5,6%**	**3,4%**
La valentine	**1,9%**	**1,0%**
Rec Comtal	**1,9%**	**1,4%**
Mirador de Montcada	0,0%	0,3%
Plaça de la Pedra	1,9%	0,0%
La Muntanyeta	0,9%	0,0%
Carrer Triangle	1,9%	0,0%
Carrer Bateria	0,0%	0,0%
Carrer Bifurcació	0,0%	0,0%
Carrer Bosc	0,0%	0,0%
Carrer del Carril	0,0%	0,0%
Cimentera	0,9%	0,0%
La Traca (Plaça del Sud)	0,0%	0,3%
Parc De La Llacuna	0,0%	0,0%
Plaça Parròquia de Sant Joan Baptista	0,9%	0,0%
El barri i els seus carrers	**9,3%**	**7,1%**
TOTAL CAN SANT JOAN	100,0%	100,0%

Valoració sobre l'ús dels que es consideren els millors i pitjors i espais del barri. Font: IERMB, a partir d'entrevistes a la població

Elements de balanç i diagnosi

El present estudi tenia com a objectiu caracteritzar com són els espais de Can Sant Joan (les seves característiques físiques i morfològiques, la dotació de d'elements urbans, el seu estat de manteniment...), com s'utilitzen (la freqüentació, perfils i pràctiques que alberguen), i l'opinió sobre la població del barri sobre el seu potencial d'ús. Tot això per tal de poder avaluar si es tracta d'espais no només utilitzables sinó també considerar què ofereixen a la població, en termes d'oportunitats per a un ús equitatiu. És a dir, avaluar aspectes com si hi ha llocs inaccessibles o amb mancances per a l'accessibilitat física, si demogràficament són espais amb diversitat de gènere i d'edat, i si socialment hi ha la possibilitat d'albergar-hi pràctiques distintes.

Els principals resultats obtinguts mostren que a Can Sant Joan hi ha cert marge de millora per tal que els carrers, parcs, places i d'altres espais urbans puguin oferir un ús equitatiu. Els principals punts febles detectats s'identifiquen en els eixos de diagnosi següents, i s'apunten algunes orientacions d'actuació:

Connectivitat i accessibilitat: mitigar l'aïllament i facilitar la mobilitat activa

La totalitat del municipi es troba travessada i lacerada per infraestructures viàries i ferroviàries que ocasionen una clara fragmentació dels diferent teixit residencials i industrials i Can Sant Joan n'és un punt crític. Les infraestructures viàries i el traçats ferroviaris que envolten el barri produeixen un efecte barrera aïllant el barri respecte al seu entorn i el territori. L'aïllament s'accentua per la presencia d'usos que no afavoreixen la permeabilitat i la integració del barri amb la resta del teixit urbà, com són els solars del barri de la Ribera.

L'orografia condiciona la relació del barri amb el seu entorn, però també la connectivitat interna. Els desnivells, sobretot al turó de la Muntanyeta però també a la zona fluvial, poden arribar a ser molt pronunciats amb forts pendents. La presència d'escales mecàniques només salva alguna de les vies de connexió interna, mentre resten encara molts trams amb baixa accessibilitat.

El barri té una presència de vies no tractades com camins i zones no pavimentades superior a la majoria de barris metropolitans, que si bé no gaudeixen d'una elevada intensitat d'ús, són igualment utilitzats per algunes persones. Molts d'ells presenten problemes de manteniment que dificulten el pas. En les vies pavimentades, l'elevada presència de cotxes aparcats en voreres dificulta el pas i la connexió interna del barri en les seves dues zones (Muntanyeta i la part baixa).

Per tal de millorar l'accessibilitat, la connectivitat i la mobilitat al barri es proposen les orientacions següents:

- ✓ Cal una reflexió urbana conjunta de tot el municipi en relació amb el projecte de soterrament de la línia ferroviària, que inclou les reserves actuals del planejament vigent en l'àmbit del barri de Can Sant Joan (explicades a l'apartat de planejament urbanístic vigent).
- ✓ Seguir treballant en les línies previstes als plans de transformació del barri, especialment de la Muntanyeta, que preveuen millorar l'accessibilitat i eliminar barreres arquitectòniques, a més d'actuacions d'esponjament del teixit i reordenació (Modificació Puntual del PGM (MpPGM) de 2014 i del Text refós de la Modificació puntual del PERI Turó de Sant Joan.
- ✓ També és una bona oportunitat de millora pel barri el desenvolupament dels dos equipaments perimetrals, ja que es tracta d'un total de quasi 18.000 metres quadrats que podrien aportar diversitat d'usos i cohesió social.

- ✓ Treballar per al tractament de la zona dels solars de la Ribera i cercar fórmules per a donar-li un ús potenciaria la connectivitat amb el barri de la Ribera i la resta de la ciutat. Per exemple, adequar-la per als joves (mobiliari esportiu, de joc a partir de 12 anys...)
- ✓ Garantir la pacificació real del Carrer del Reixagó (regulació patinets i VMPs, control d'estacionaments irregulars) per tal que continuï constituint una via principal que estructura la mobilitat a peu al barri.
- ✓ Atès el seu potencial per a la caminabilitat, adequació i dotació de mobiliari, tractament i manteniment dels carrers no urbanitzats i camins, sobretot en l'entorn de la Muntanyeta, com a vies de pas i per al passeig. Es podria estudiar també el disseny de rutes saludables que connectessin amb la resta del barri, municipi i espai fluvial.
- ✓ Per millorar l'accessibilitat en transport públic a la Muntanyeta, es poden estudiar alternatives com el minibus o taxi a demanda.
- ✓ Millorar la connexió del barri amb modes de mobilitat activa amb els itineraris de llarg recorregut, com són els del Parc fluvial del Besòs, el Parc de la Serralada Marina i l'itinerari Coll de la Font de la Cera - Montcada i Reixac i la Ronda Verda.
- ✓ Promoure el projecte del Rec Comtal com a itinerari d'interès paisatgístic i patrimonial, de connexió del municipi amb els entorns i Barcelona.

 # Diversitat de persones als espais del barri: avançar en l'equitat

La freqüentació dels espais de Can Sant Joan s'ha mantingut tot i la pandèmia, indicant la importància de l'ús socials dels espais oberts dels barris. Els resultats de l'observació constaten un ús desequilibrat entre les dues zones del barri determinat per la seva estructura. Amb una part eminentment residencial com és el Turó de la Muntanyeta, la vida pública es desenvolupa sobretot a la part baixa de Can Sant Joan, mentre que la zona del turó actua principalment com àrea de pas i accés als habitatges. Així doncs, si bé la majoria dels carrers i espais del barri són utilitzats, ho són amb intensitats molt diferents i fins i tot n'hi ha que resten infrautilitzats.

L'afluència dels espais no es distribueix de forma homogènia i s'articula a partir de les vies principals, sobretot en la seva confluència amb les dues places més centrals: Nicaragua i Plaça del Bosc, amb el carrer del Reixagó com a eix central, i Bateria i Besòs com a segons eixos del barri. Amb tot, les dades indiquen que els carrers, voreres i les terrasses de bars són més utilitzades que els parcs i les places.

Demogràficament, es constata que la majoria d'espais del barri són eminentment heterogenis, és a dir, compartits per persones de diferent sexe dones. Amb tot, s'observen algunes diferències: si durant el matí i sobretot a la tarda la seva presència és similar, al migdia els homes són més nombrosos que les dones. Les diferències de gènere s'expressen sobretot en l'ús de terrasses de bar, molt més masculinitzades.

Però és en l'edat on es veu una menor diversitat així com menys equitat en l'ús social del barri. Considerant l'estructura d'edats de la població resident, la presència de població adulta-jove és major a Can Sant Joan que al conjunt del municipi, tota vegada que al barri també hi ha una major presència de població jove i d'infants menors de 15 anys que a al conjunt de Montcada i Reixac. SI bé els resultats de l'estudi mostren que en general els carrers del barri són diversos en quant a l'edat de les persones que els freqüenten, l'edat incideix en la diferent utilització dels espais del barri i indiquen que no acaben de donar resposta a un segment de població jove rellevant. Infants i joves es concentren i releguen en places, parcs i àrees infantil, principalment a la Plaça Nicaragua, mentre que tenen menor presència en altres espais del barri i fins i tot es pot parlar d´exclusió a les principals zones d´estada, que al barri són les terrasses de bar freqüentades sobretot per gent gran i població adulta. Les entrevistes mostren cert descontent de joves i infants, que

identifiquen un nombre reduït d'espais del barri com a bons llocs per al joc i per a l'esport, mentre que un volum no despreciable de cites es refereix al conjunt del barri com a mal espai per a aquestes activitats. La presència de vehicles, la manca d'adequació dels espais per al joc i l'esport i el fet que es prohibeixin alguns jocs (com la pilota), són els principals motius al·legats.

En aquest sentit es proposa orientar les intervencions que fomentin un ús més equitatiu dels diferents espais del barri:

- ✓ Dotar d'espai públic de qualitat el turó de la Muntanyeta i potenciar aquells espais verds que podien transformar-se en llocs de trobada i esbarjo.
- ✓ Tenir en compte la composició demogràfica del barri, d'acord amb la qual els espais de Can Sant Joan han de donar cabuda i oferir espais adequats al dinamisme propi d'una àmplia base d'infants i de persones joves i, a la vegada, als usos més tranquils que demanda un segment de població més envellida de més de 74 anys. En aquest sentit, consultes o grups de participació segons edats sobre les necessitats d'adequació dels espais del barri per a les activitats pròpies d'aquests grups seria d'utilitat.
- ✓ Impulsar la Modificació Puntual del PGM (MpPGM) de 2014 que preveu la construcció de 40 habitatges i comercial-terciari en planta baixa a l'antiga UA-2, augmentarà la mixticitat d'usos al barri.

 # Diversitat d'activitats i trobada social als espais del barri: promoure les possibilitats de sociabilitat

Socialment, també es constata que pocs espais del barri ofereixen la possibilitat d'integrar pràctiques distintes (caminar, jugar, estar, relacionar-se, fer esport), doncs els resultats mostren que tant l'ús com la valoració dels espais apunten cap a cert predomini o especialització en les activitats, que fins i tot es podria relacionar amb possibles incompatibilitats d'ús. En són exemples el Parc Fluvial, molt ben valorat i associat al passeig i a l'esport però amb poques oportunitats per a la sociabilitat i la trobada. També les places i els carrers centrals de la ciutat (Reixagó, Plaça del Bosc, Plaça Nicaragua), on si bé s'hi desenvolupen pràctiques diverses, s'opina que tenen punts millora.

Els resultats mostren un gran valor relacional del barri, doncs pràcticament la totalitat de persones observades estaven en situació d'interacció social. La sociabilitat es dona sobretot en activitats estàtiques, com seure, i tendeix a estar concentrada en determinats espais com són els principals carrers i places, sobretot si alberguen activitat econòmica. En efecte, les terrasses de bars emergeixen com un des principals espais relacionals del barri.

Es mostra així la potencialitat de les activitats econòmiques com a factor d'atracció de la vida social, també citat per les persones consultades. Tanmateix, la morfologia del barri suposa que la majoria de comerços i usos en planta baixa s'ubiquin a la part baixa del barri on tot i concentrar-se aquí la majoria de comerços, l'ús residencial en planta baixa és dominant. Per contra, àrees com la Muntanyeta, el Parc Fluvial o el Rec Comtal no disposen d'activitats econòmiques properes que funcionin com atractores i en promoguin l'ús.

Les places i els parcs urbans són importants punts de trobada i de reunió, i les persones valoren que per a permetre la sociabilitat, hi hagi llocs per seure, mobiliari infantil i mobiliari per fer esport,) i que siguin espais amplis, amb valor natural i ecològic.

Per a treballar a que els espais del barri puguin albergar diversitat de pràctiques i ofereixin oportunitats per a la sociabilitat es proposa:

- ✓ Pensar en els espais per a que acullin un ús intergeneracional, adequant-los amb mobiliari per a la infància (primerenca i més avançada), la joventut i la gent gran.

- ✓ Pacificació temporal durant festius o caps de setmana del Carrer de la Bateria o del Carrer del Besòs, per tal que se sumin al Carrer del Reixagó com a espai per a la trobada.
- ✓ Adequació, millora i manteniment dels espais lliures del Turó de la Muntanyeta, per a fomentar el seu potencial ús relacional i per al joc.
- ✓ Creació de polaritat al Parc Fluvial i a la zona sud del Rec Comtal, per exemple amb la instal·lació de serveis per a les persones ciclistes, mobiliari per al joc i l'esport, programant activitats temporals en caps de setmana o festius, o estudiant la possibilitat de localitzar-li guinguetes.

 # Qualitat ambiental i entorn natural

Com s'ha destacat abans, el barri de Can Sant Joan s'ubica en una posició estratègica des del punt de vista ecològic, ambiental, natural i paisatgístic. Amb l'objectiu de millorar la qualitat ambiental i la integració en l'entorn natural es proposa:

- ✓ Potenciar des del punt de vista socio-ambiental els espais verds del Turó de Can Sant Joan amb la finalitat principal de millorar i reforçar el seu paper de connexió ecològica, sobre tot dins del corredor Serra de Collserola – Serralada Marina.
- ✓ Reforçar i millorar el Rec Comtal com un element de primer ordre ecològic i paisatgístic.
- ✓ Potenciar el Parc Fluvial com a infraestructura verda de connexió entre Montcada, Santa Coloma de Gramenet i resta dels municipis del Besòs.

Annex de mapes

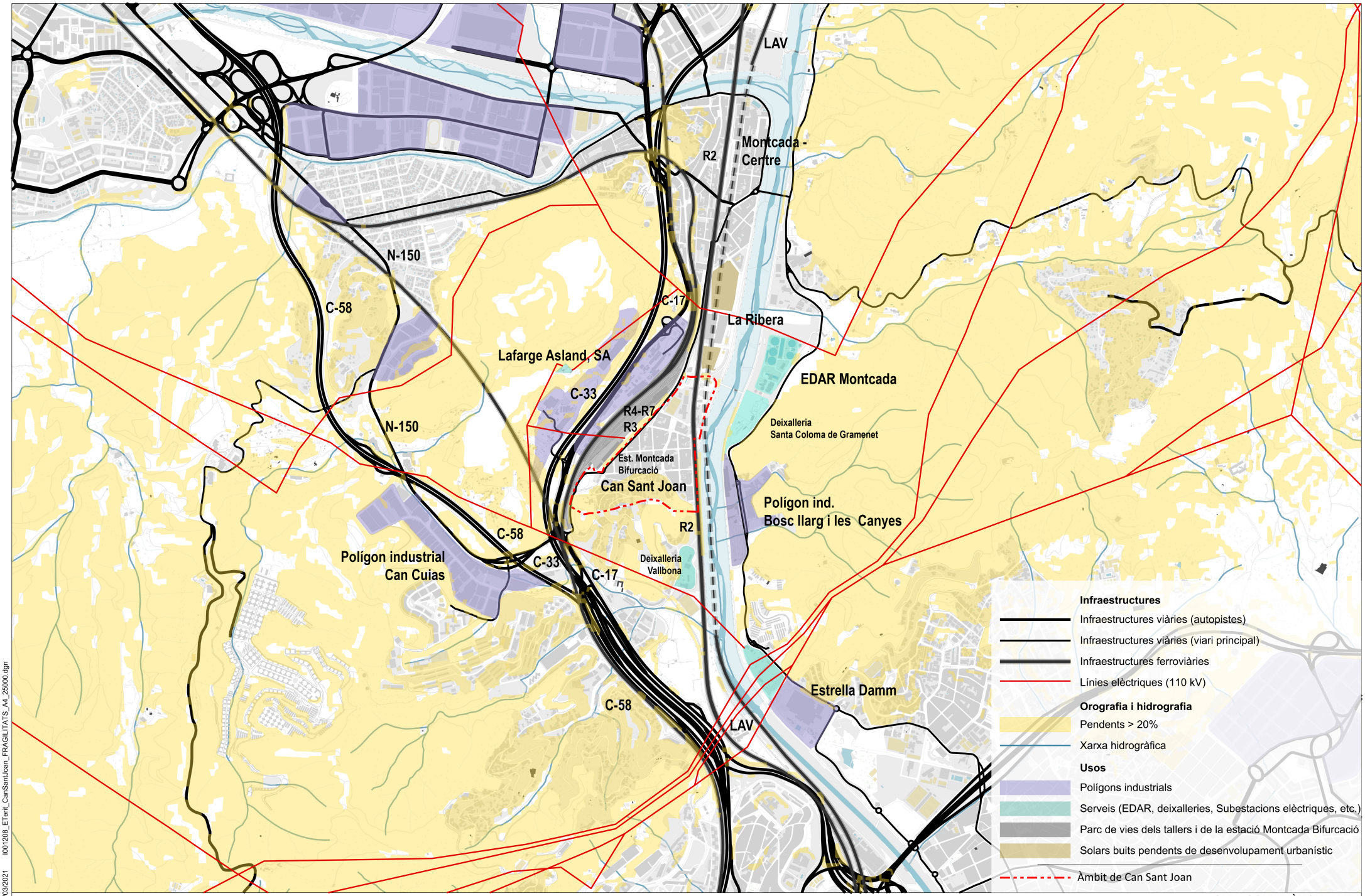

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Codi: I001208 26/03/2021 I001208_ETerit_CanSantJoan_FRAGILITATS_A4_25000.dgn

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ · iermB · AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

1:25.000

Plànol de Condicionants i Fragilitats

Encaix Territorial de Sant Can Joan amb el seu entorn

Març 2021

1.0.1

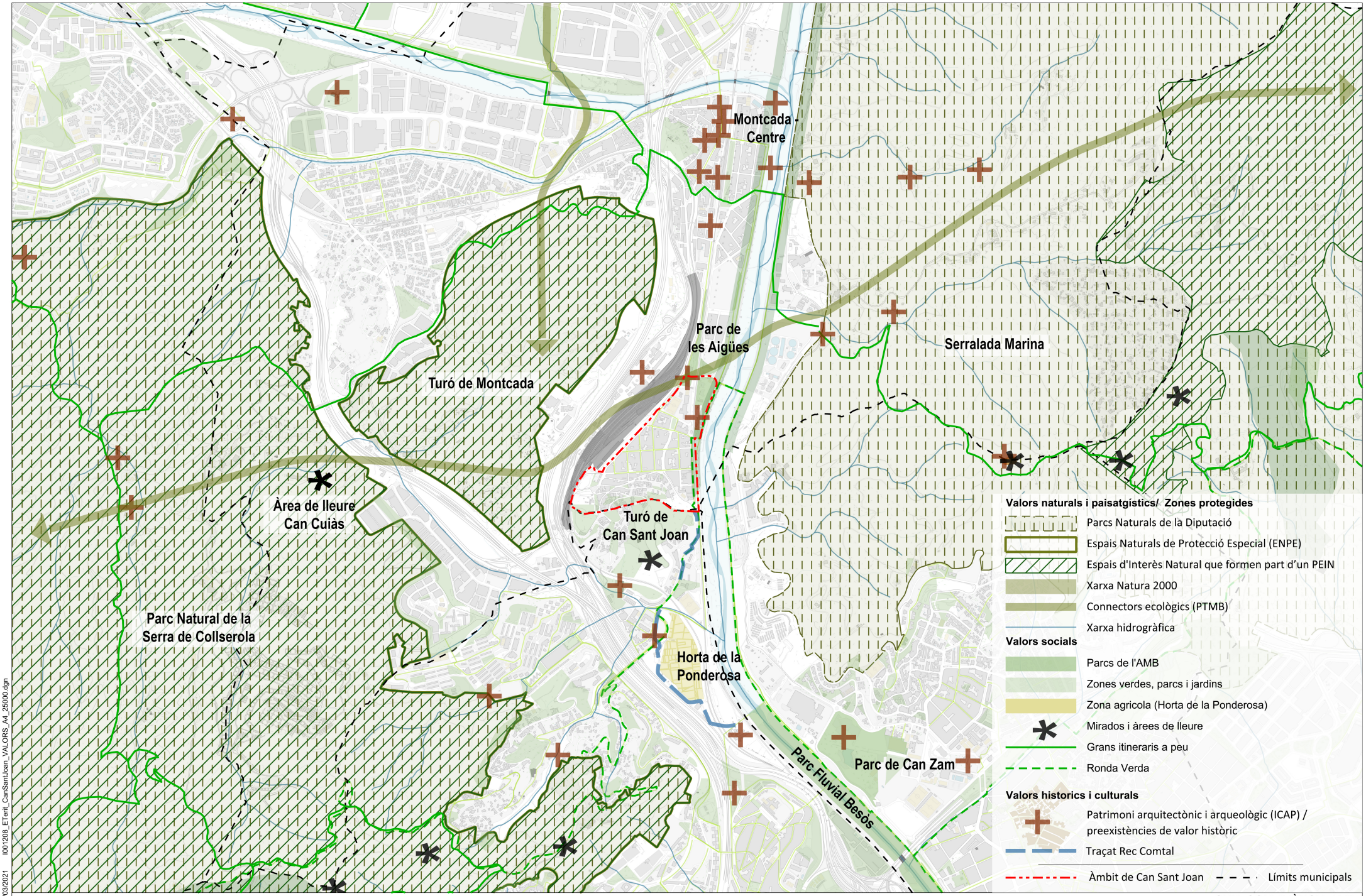

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Codi: I001208 26/03/2021 I001208_ETerit_CanSantJoan_VALORS_A4_25000.dgn

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ · iermB · AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

1:25.000

Plànol de Valors

Encaix Territorial de Sant Can Joan amb el seu entorn

Març 2021

1.0.2

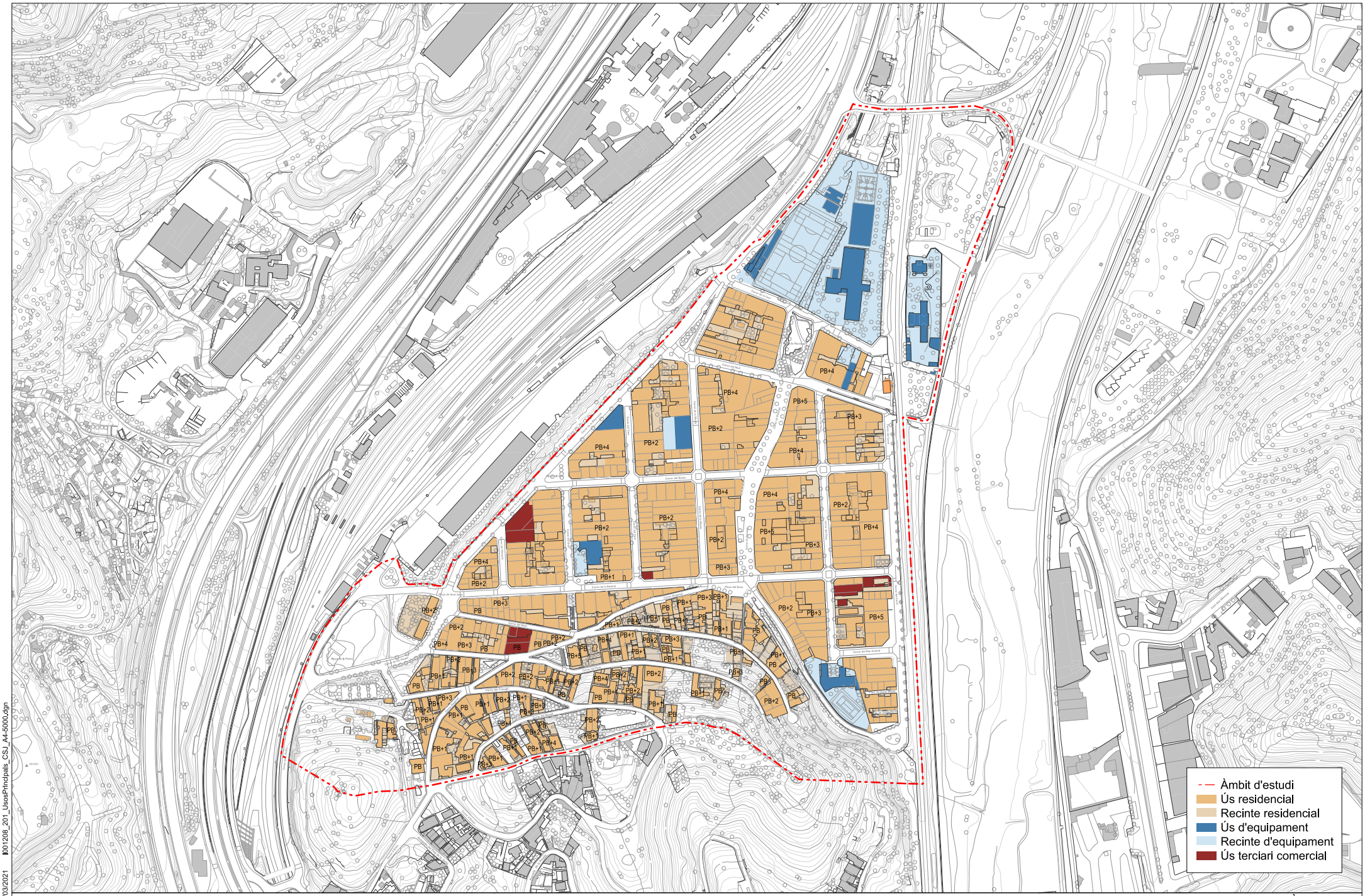

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Usos existents i planificats:
Usos principals existents

Març 2021

2.01

25 0 50 100m 1:5.000

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ

iermB

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Codi: I001208 01/03/2021 I001208_201_UsosPrincipals_CSJ_A4-5000.dgn

1. Camp de futbol Can Sant Joan
2. Escola públic El Viver
3. Casa i Parc de les Aigües
4. Escola Bressol Municipal Can St Joan
5. Biblioteca Can Sant Joan
6. Espai Cultural Kursaal
7. Parròquia de Sant Joan Baptista
8. Hotel d'Entitats de Can Sant Joan

- Àmbit d'estudi
- Ús petit comerç
- Ús bar/restaurant
- Equipament
- Recinte equipament
- Altres

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Usos existents i planificats:
Activitat existent en planta baixa

Març 2021

2.02

25 0 50 100m 1:5.000

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ

iermB

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Codi: I001208 12/03/2021 I001208_202_UsosActualsPB_CSJ_A4-5000.dgn

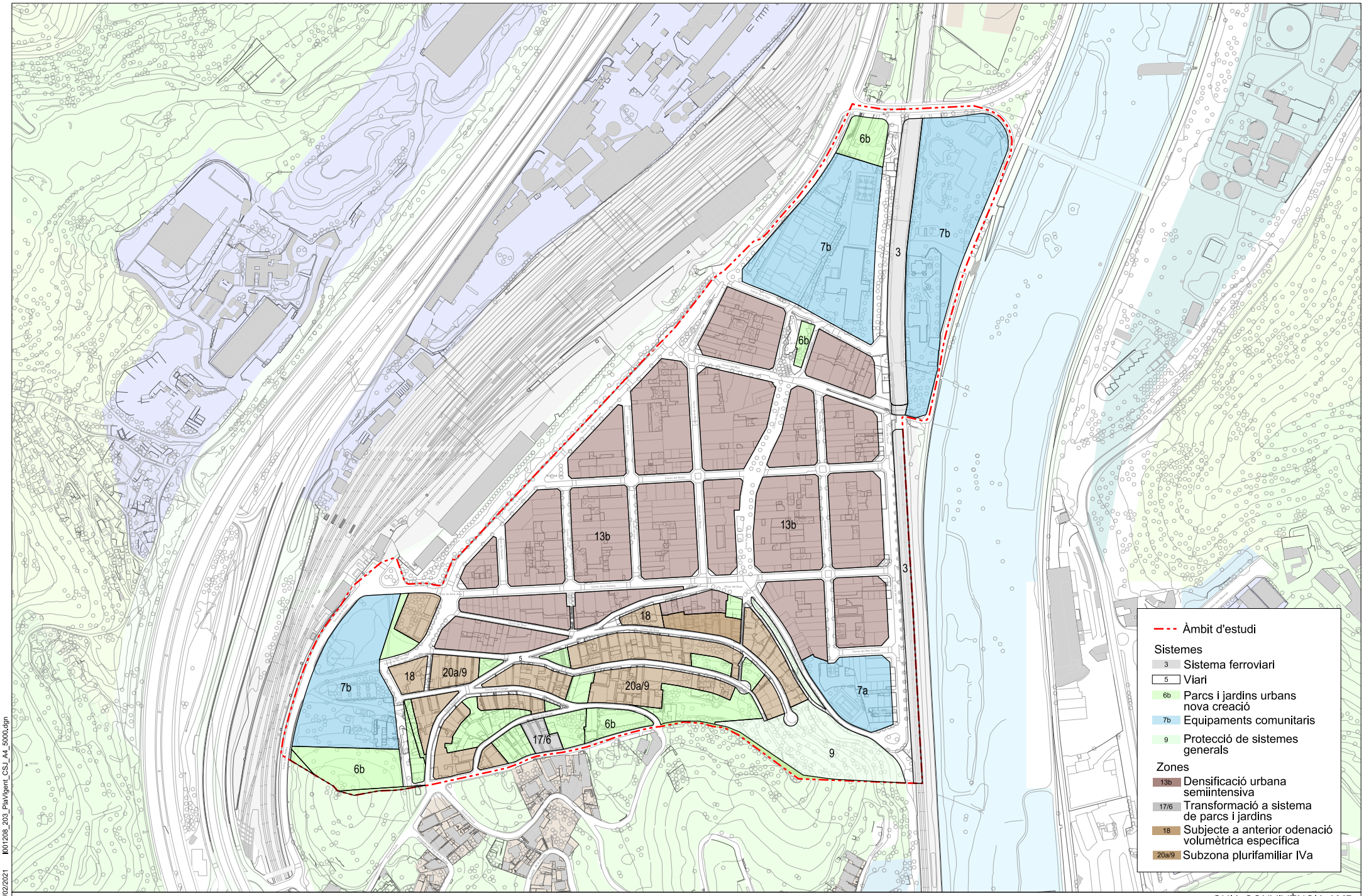

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Usos existents i planificats:
Planejament urbanístic vigent

Març 2021

2.03

1:5.000

25 0 50 100m

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ

iermB

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Codi: I001208 12/02/2021 I001208_203_PlaVigent_CSJ_A4_5000.dgn

Pla de Millora Urbana:
PMU-1

Poligons d'actuació:
UA-1, UA-3, UA-4, UA-5, UA-7 i UA-8

Actuacó aïllada:
AA-3, AA-5, AA-7 i AA-8

Àmbit d'estudi
Unitat d'actuació
Pendent d'execusió
Solars no edificats

Sistemes
3 Sistema ferroviari
5 Viari
6b Parcs i jardins urbans nova creació
7b Equipaments comunitaris
9 Protecció de sistemes generals

Zones
13b Densificació urbana semiintensiva
17/6 Transformació a sistema de parcs i jardins
18 Subjecte a anterior odenació volumètrica específica
20a/9 Subzona plurifamiliar IVa

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Usos existents i planificats:
Grau d'execució del planejament

Març 2021

2.04

25 0 50 100m 1:5.000

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ

iermB

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Codi: I001208 26/03/2021 I001208_204_GrauExecucio_CSJ_A4-5000.dgn

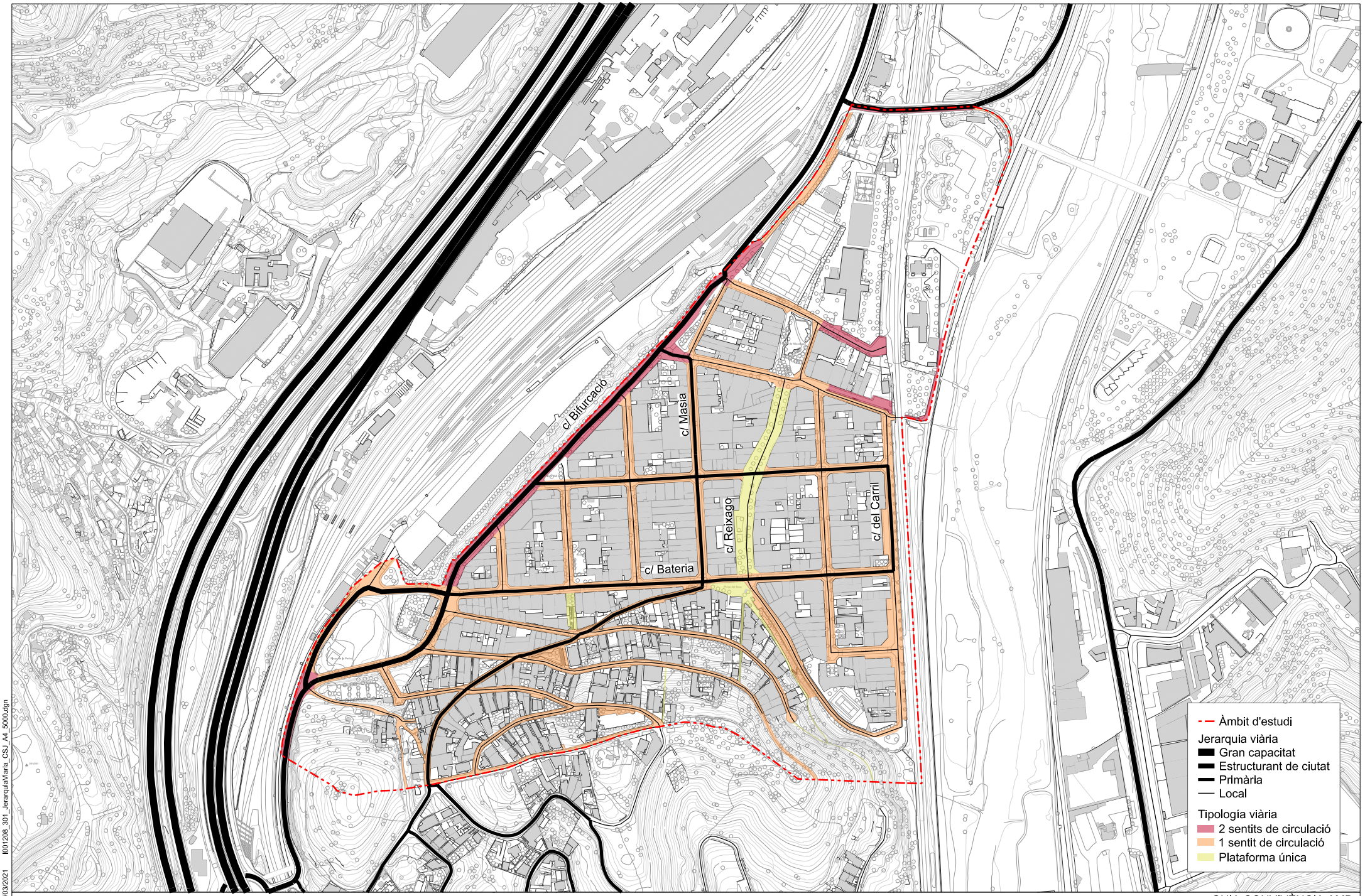

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ

iermB

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

25 0 50 100m 1:5.000

Connectivitat:
Jerarquia viària

Març 2021

3.01

Codi: I001208 12/03/2021 I001208_301_JerarquiaViaria_CSJ_A4_5000.dgn

Àmbit d'estudi
Parada de bus
Línies de bus 83, 96, 103, 155 i N3
Línies de Rodalies R3, R4, R7 i regional

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Connectivitat:
Xarxa de transport públic

Març 2021

3.02

25 0 50 100m 1:5.000

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ

iermB

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Codi:I001208 25/03/2021 I001208_302_TranspPublic_CSJ_A4_5000.dgn

Àmbit d'estudi
Espai del vianant
Recinte equipament
Recinte residencial
Carril bici en vorera
Carril bici en calçada

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Àrea Metropolitana de Barcelona

25 0 50 100m 1:5.000

Connectivitat:
Xarxa ciclable i itineraris de vianants

Març 2021

3.03

Codi: I001208 11/05/2021 I001208_303_BlocVianants_CSJ_A4-5000.dgn

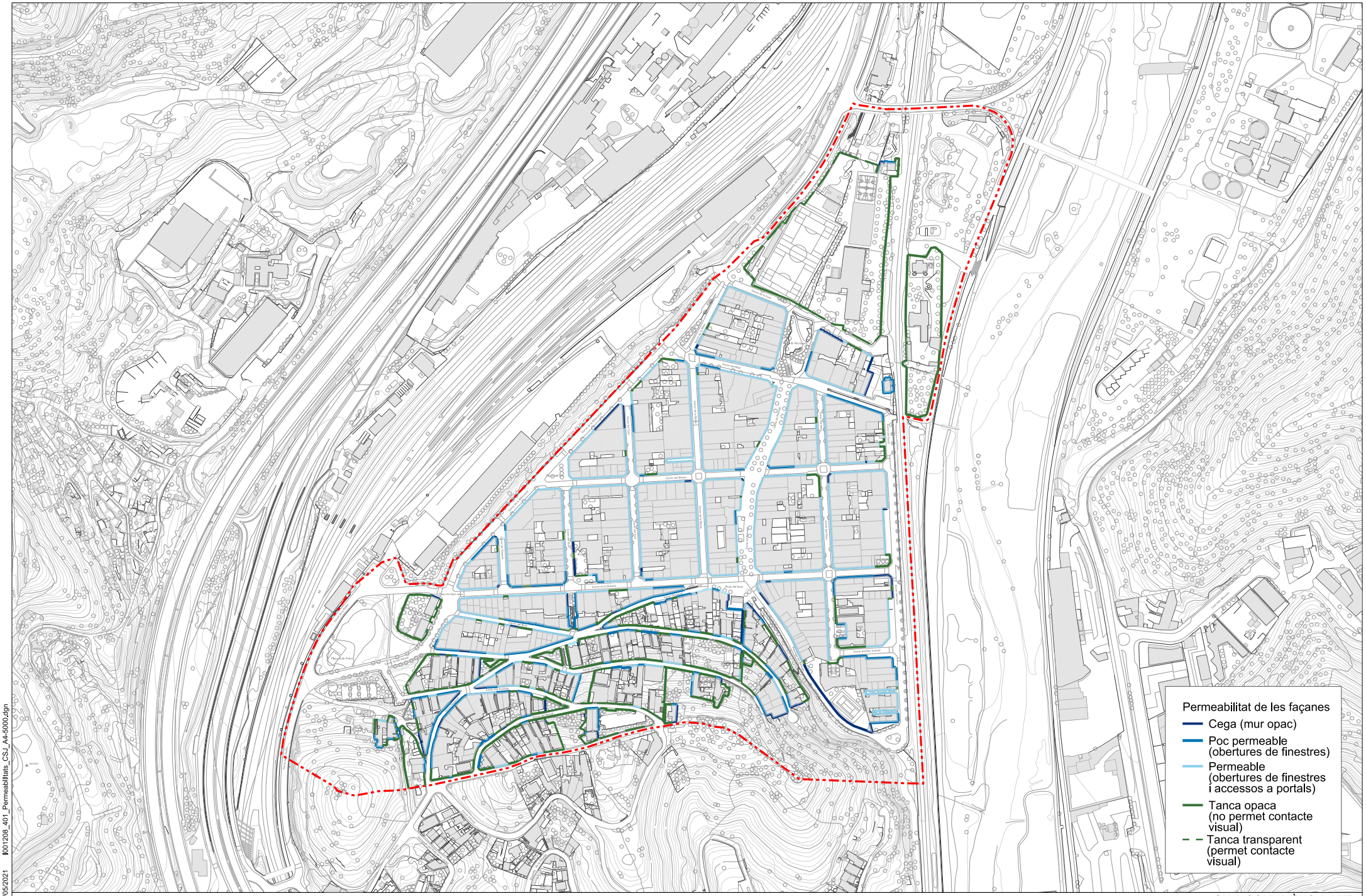

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Permeabilitat:
Permeabilitat de les façanes

Març 2021

4.01

25 0 50 100m 1:5.000

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ

iermB

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Codi: I001208 11/05/2021 I001208_401_Permeabilitats_CSJ_A4-5000.dgn

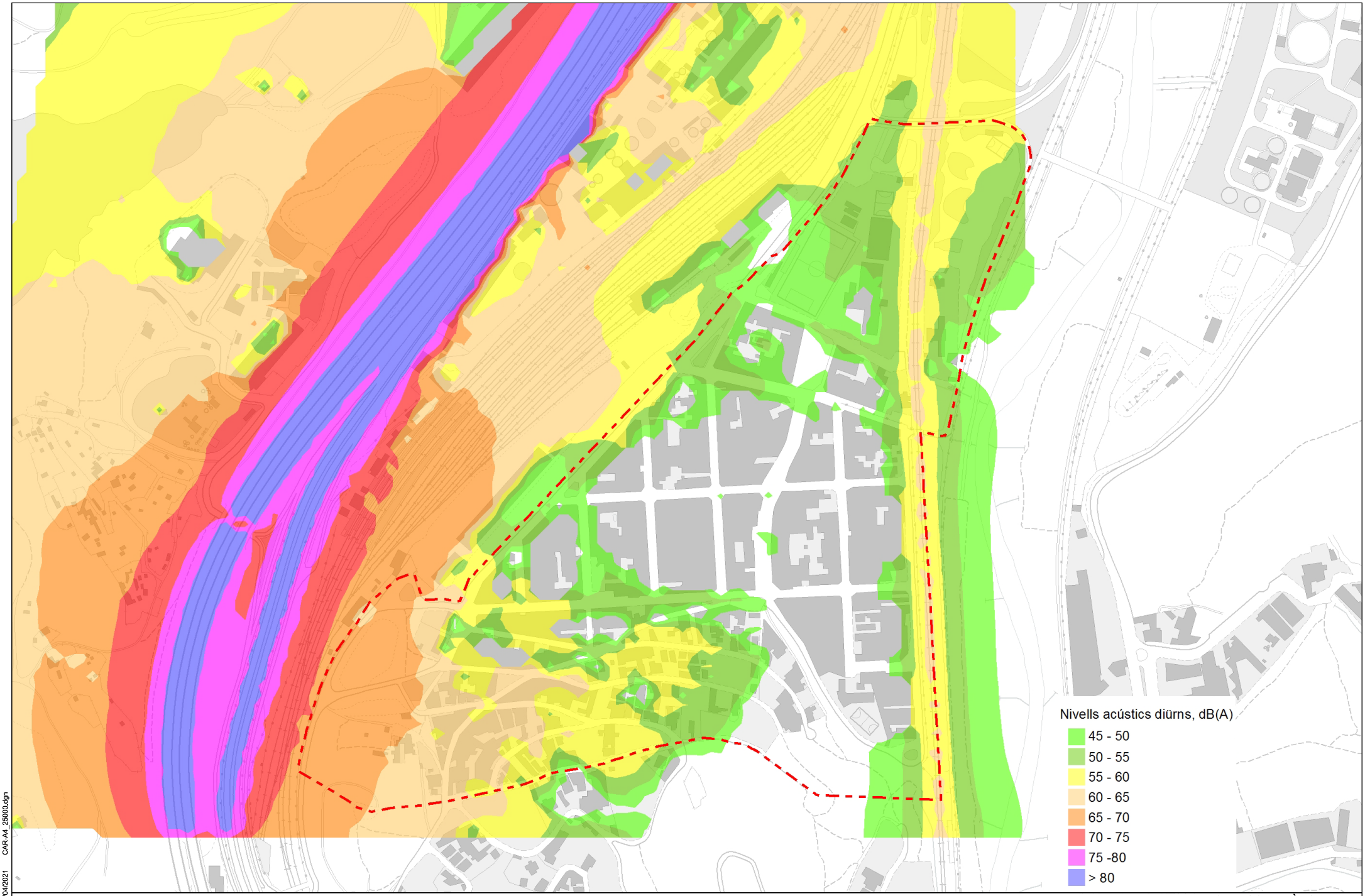

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Abril 2021

Nivells acústics diurns

4.0.1

1: 5.000

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ

iermB

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Codi: I001208 19/04/2021 CAR-A4_25000.dgn

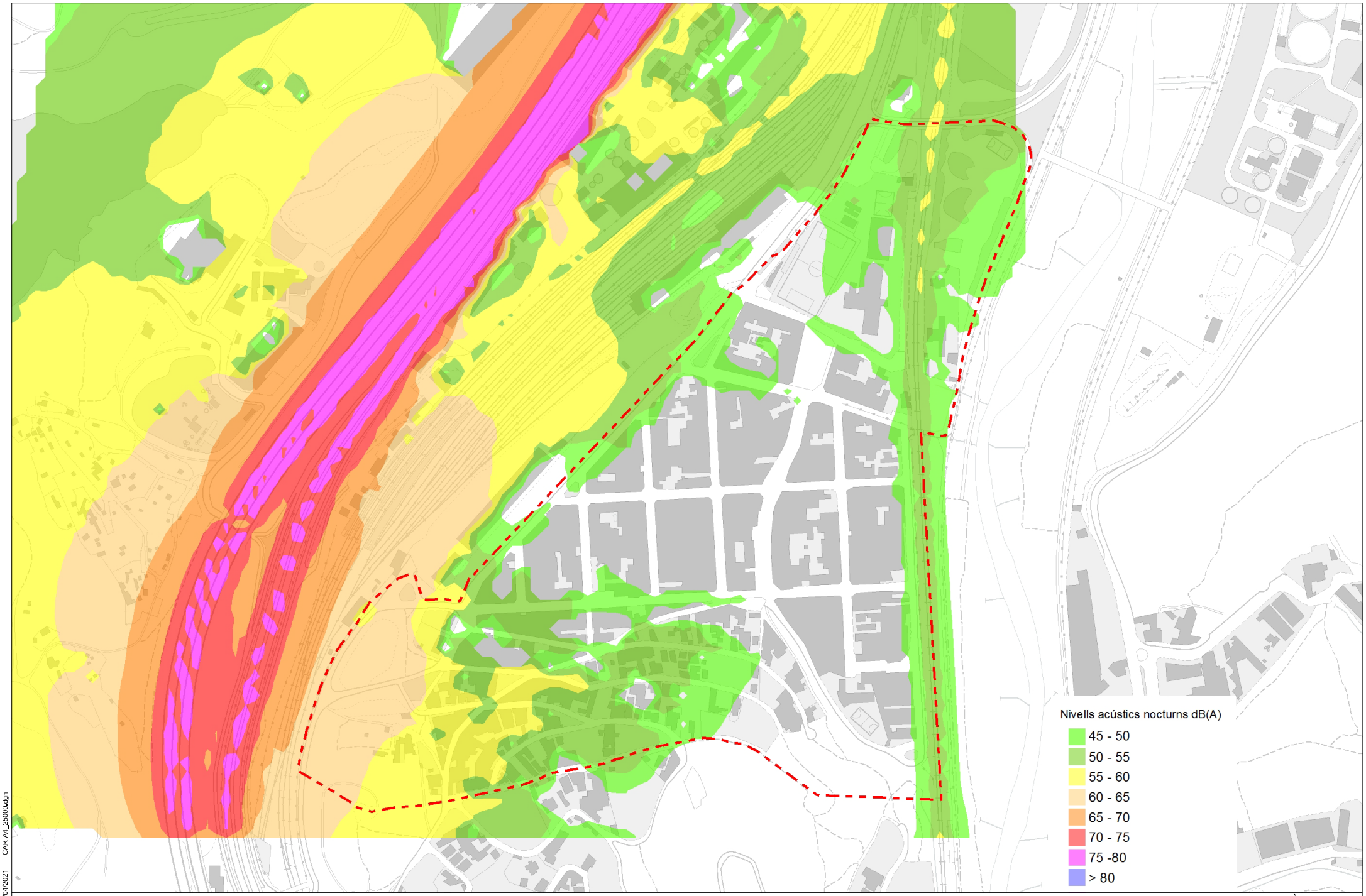

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Abril 2021

Nivells acústics nocturns

4.0.2

1: 5.000

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ

iermB

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Codi: I001208 19/04/2021 CAR-A4_25000.dgn

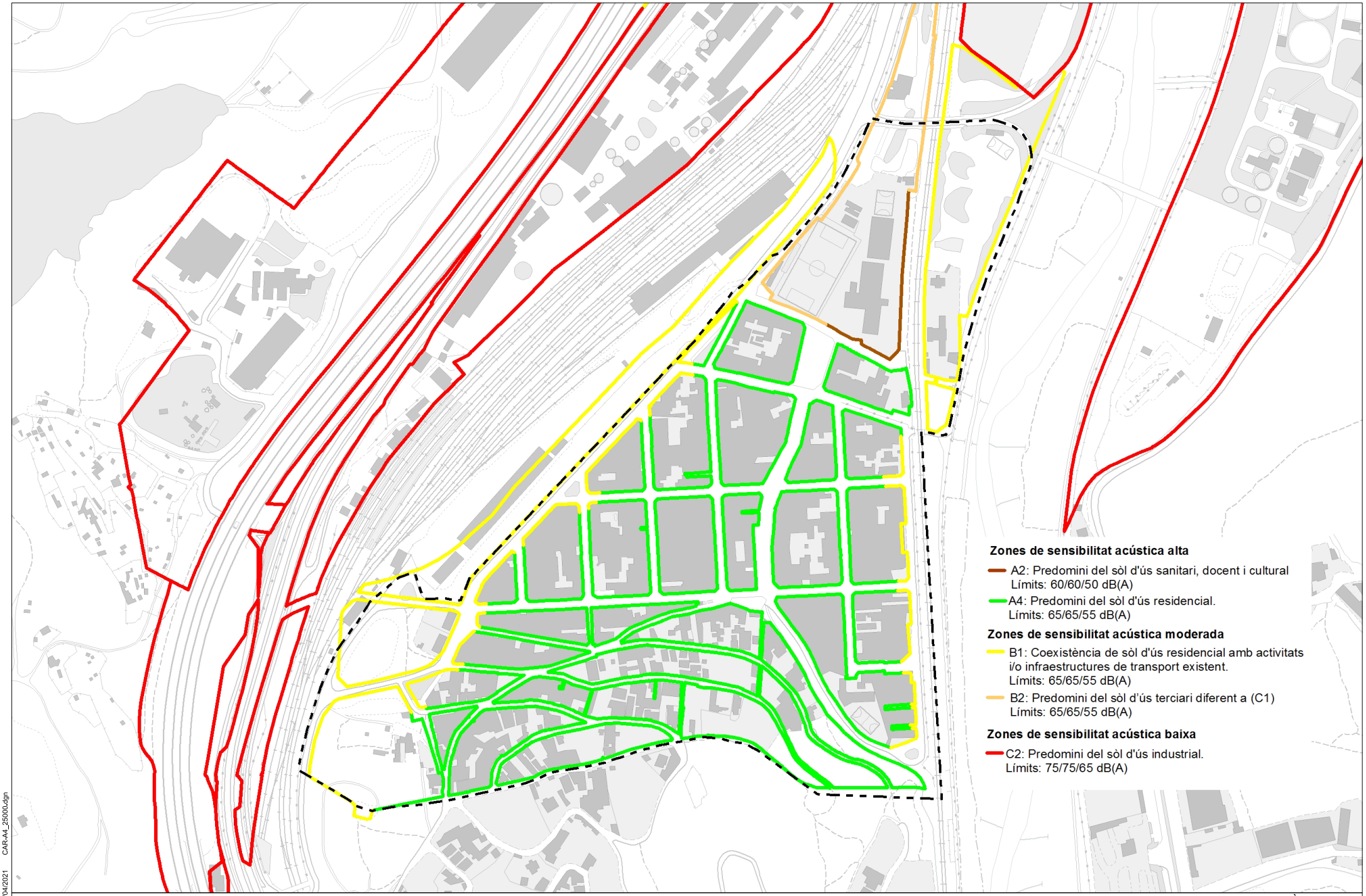

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Abril 2021

Capacitat acústica **4.0.3**

1: 5.000

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ · iermB · AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Codi: I001208 19/04/2021 CAR-A4_25000.dgn

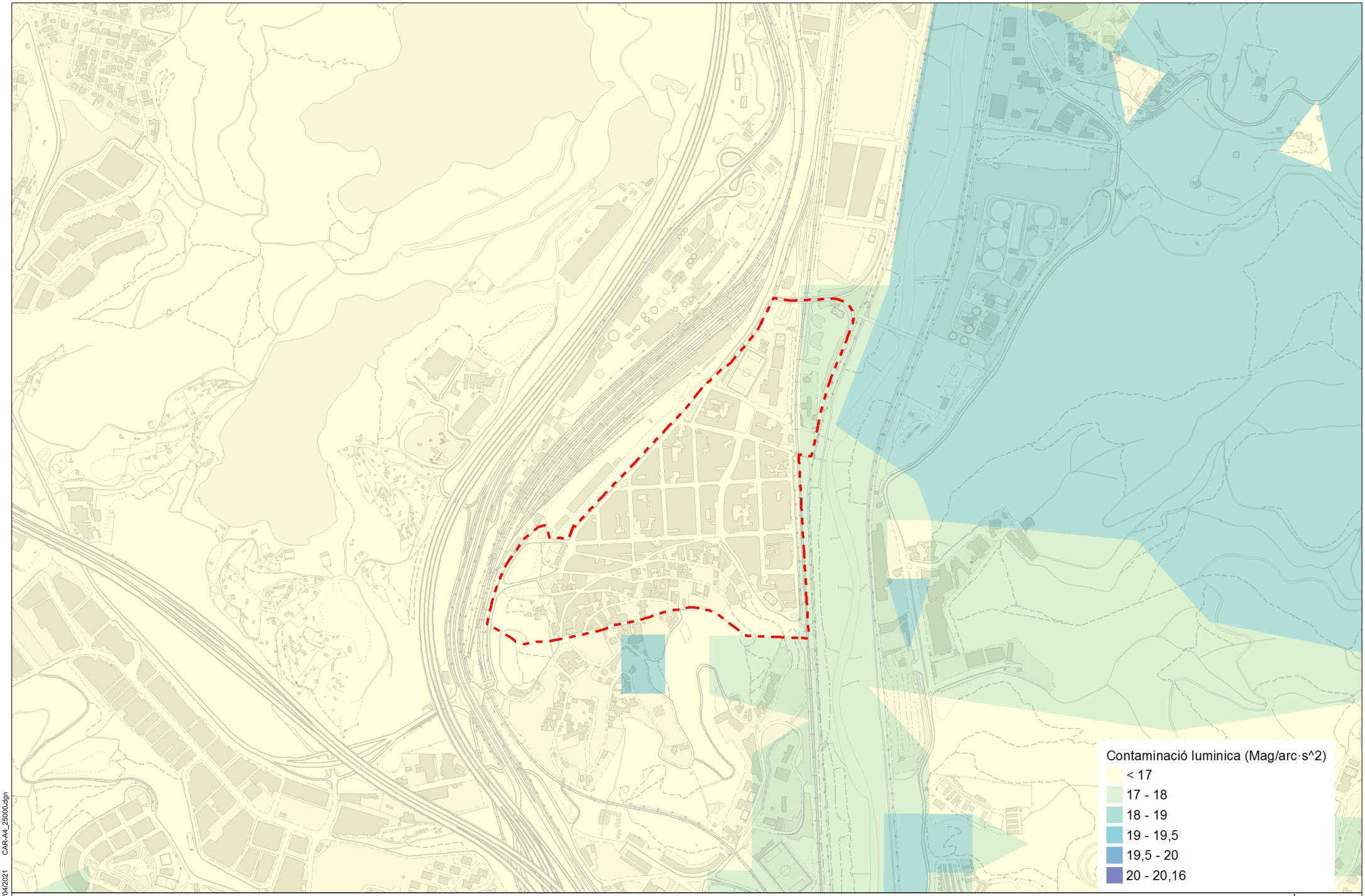

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Abril 2021

Contaminació lumínica **4.0.4**

1:10.000

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ

iermB

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Codi: I001208 19/04/2021 CAR-A4_25000.dgn

GUIA CONVIVÈNCIA AMB

Abril 2021

Prevenció Contaminació lumínica **4.0.5**

1:10.000

BARCELONA REGIONAL AGÈNCIA DESENVOLUPAMENT URBÀ

iermB

AMB Àrea Metropolitana de Barcelona

Codi: I001208 19/04/2021 CAR-A4_25000.dgn